

تفسیر سورۃ الفتح بہ کوردی

نووسینس:

قاسم محسن عولا

۱۴۴۴ھ

۲۰۲۳م

Commented [MP]:

لَهُ فَتْحٌ لِّسُورَتِي فَتَّحْ

بِهِ كُورَتِي

أَنَا فَتَحْتُ لَكَ فَتْحًا مَدِينًا

سورة الفتح : آية ١

٢٠٢٣م - ١٤٤٤هـ

صلح حودیبه سقینه نجاه

اِنَا فِجْنَا لَكَ فِجْنَا مَبِينَا

په یمانئ هودیبه بوو به که شتی بزگار بوون

سورة الفتح

پيشه كى :

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد ﷺ سيد خير الله وعلى اله وصحبه والتابعين باحسان الى يوم الدين .

إن الحمد لله حمده ونستعينه ونستغفره ونعوذ بالله من شرور أنفسنا وسيئات أعمالنا من يهده الله فلا مضل له ومن يضلل فلا هادي له وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له وأشهد أن محمد عبده ورسوله .

﴿يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اَتَّقُوا اللّٰهَ حَقَّ تُقَاتِهٖۤ وَلا تَمُوْنُوْا اِلَّا وَاَنْتُمْ مُّسْلِمُوْنَ ﴿١٠٤﴾﴾ (آل عمران: ١٠٤)

﴿يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اَتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِيْ خَلَقَكُمْ مِّنْ نَّفْسٍ وَّجَدُوْهُ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيْرًا وَنَسَاءً وَاَتَقَوْا اللّٰهَ الَّذِيْ نَسَاۤءُ لُوْنٍ بِهٖۤ . وَاَلَّا رِحَامَۢمِۦ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيْمًاۢمُّرَبِّيْنَ ﴿١٠٥﴾﴾ (النساء: ١٠٥)

﴿يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اَتَّقُوا اللّٰهَ وَاَقْرَبُوْا قَوْلًا سَدِيْقًا ﴿١٠٦﴾﴾ (الاحزاب: ١٠٦)

أما بعد ... فإن أصدق الحديث كتاب الله وأحسن الهدى هدى محمد ﷺ وشر الأمور محدثاتها وكل محدثة بدعة وكل بدعة ضلالة وكل ضلالة في نار .

الحمد لله الذى نزل الفرقان على عبده ليكون للعالمين نذيرا ... الذى له ملك السموات والأرض وخلق كل شىء فقدره تقدير ... خلق الإنسان من طفة أشماج فجعله سميعا بصيرا ... ثم هداه السبيل إما شاكرا وإما كفورا ... فمن شكرا كان جزاؤه جنة ونعيما وملكا كبيرا ...ومن لم يجد له دون الله وليا ولا نصيرا ...!!!

پساندارى خوشبوست خوندرى بربيزر له براو خوشگمانى پساندار به خوا پيغمبىدرى ناخر زمان ﷺ كه جوان ترين و خوشمندانترينى مرفقى سدر نويين بووه ،دى دو پساندارانده كه

باوهريان به كتابى (خوای گدوه) هيد ، كه قورمانى بهر ژده كتابيكه له باخترين كتابه كانى سدهوى نعيم ن له رابردود كا تيبكى وا هه بووه نه له ليستا وا هاوشيوهوى دم كتبه دهبيست

نه له نايدهش هاوشيوهوى دهبيست ، چونكه نيشان و موعهيزه ناخر زمانه بو پيغمبىدرى سدهوهو پيشهواو قايده و رۇختانى جانان و نوى روونكى جيهان هاتوه ، ليره وا منيش

هوك بهندويكى (خوای گدوه) به باشم نمانى تفسيرى كتابى بهر ژدى قورمان بكم وهك سده تايك نيم باش بو دم تفسيره له سوه تى فتح بيست ، چونكه نويك له

خلكى باش له مانا مدهستى سوه تى فتح تى دگريشتون ، هه نكدهس له ناخرنو دوختنانى ليسلام دم سوه تى فتح بهر شيوهيكى تر تفسيره و تفويلى بو دهكان ، خلكى بهى

چرواشه دهكان ، به تاييى نوكه سادى كه رهگه زير دست و ندهوه پر دست و دقه و يشكان هوك موخيهكان و علميانه دقه نايى ليسلام ، دوانه بيان وايد كه سوه تى فتح بو كوشتار

كرون و جهنگل كرون وا بديزهه توخواهوه ، يان تونكه رهگه زير دستكان دم سوه تريان به كار هيتا بو دگهبر كورنى عفرين ، يان دوانه يي بدهوهوام خلكى گوسرا دهكان گومانى خليه

ده خنده پيش موسلمانان بو چرواشه كارى خۇ دهستى خومان ، ترنبا مدهستيانه تانه تشنه له ليسلام بهه ، بلام خرياليان خاوه دوانه ترنبا خجالتت و نهليل و برسوايى و سدر

خويزيان بو دهينيستوه ، بىلى هوك باتمان كرو سوه تى فتح دو سوه تيريدكل له گدانهوى ريكدهوتى (خووييه) وا هاته خواهوه ، به دم بو نيره وا بىزى ، هه نريك له نانا ياننى

تى تفسير دهلين : له گدانهوى ريكدهوتى (خووييه) وا وا بديزهه خواهوه له نيوان شارى ملك و شارى مدينه وا ، هه نريكى تريش دهلين :دم سوه له شارى مدينه وا بىزى لهو

كاترى كه پيغمبىدرى خوا ﷺ گه رايده مدينه ، هدر بو نه سوه تى فتح به نافراره كه ريكدهوتى (خووييه) تيدا رويدا ، نوك جهنگل و كوشتار كرون ، چونكه فتح ميين به ماناى نازوى

ويست و رزگار بوون له تاريخى به روه روونكى ، هدر بو نه له دواى ريكدهوتى (خووييه) نازوى نارلمى دمن ناسايش و خوشگونوهوانى كدوته نيهچه دوگدى عدههه ، خلكى به

نازوى دمن دمان و بى ترس و بيسه ده سواندهه و بانگه گانيان دهكرد ، دوه بوو دواى ريكدهوتى (خووييه) نايى ليسلام بلاو بوويهه گهشى سنده و بانگه وانى ليسلام به هموو

ناويچه كه وا بلاو بوويهه ، دواتريش فتح كرون يان نازو كورنى (خربىدر) هاته پيش و دواى (خربىدر)يش فتح كورنى شارى ملكه هاتريش ،دم فتح كرون ييك له دواى ييك

رودما ، دوا بدواى (خربىدر) و شارى (ملكه) فتح كرون بدهوهوام بوو ، له سدههههه (عسرى كورنى خرتاب) فتح كورنى وهالاتانى فارس و روم كرا دم دوو ليهرا تويزه روهخيشران

، بلام فتح كورنى هدر شوينك كه ليسلام فتح كوربيست ، دوا بدولتيابدهه روونكى لهم شوينه وا بلاو كرو دتوه له شوينى تاريخى ، نازوى و خوش گونوهوانى چرسپاندهه له شوينى

خرايه كارى به نديله تى كويلايه تى وا ، هدر بو نه ليسلام دگره فتح هدر شوينكى كوربيست دوا دگهبر كرون نيووه ، هه نيك ههكف وا تفسيرى بو دهكان ، منيش به پيشوياننى

(خوای گدوه) دم سوه ترم تفسير كردهوه بو سدر زمانى كوروى كه شانازى به كوروا بوونى خنوده دهكم ، بو نه به كوروى كم نوميوهه ، هيوواارم دگره هه ليريك هه بو بيست دوا به

گدوهى خوتان ليم بهه خشن دگره ريش دهجتهراويكم كوربيست دوا به دلتيابى له خوا ويه ، (خوای گدوه) له ههكه كامهان خو شيبست ترنبا مدهستمان ره نله ندى خوا بدهست

بيستين ، له خلاص نيست و نيازمان ترنبا (خوای گدوه) به بس ، دهشا انه (خوای گدوه) لى مان قبول دهكات له هموو گونا هه كامهان خوش دهبيست دمين ...!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِينًا ﴿١﴾ لِيُغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ
نِعْمَتَهُ وَعَلَيْكَ وَيَهْدِيكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٢﴾ وَيَنْصُرَكَ اللَّهُ نَصْرًا عَزِيمًا ﴿٣﴾ هُوَ الَّذِي
أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَزِدَّهُمْ إِيمَانًا مَعَ إِيمَانِهِمْ ۗ وَاللَّهُ جُنُودُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٤﴾ لِيُدْخِلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَيُكَفِّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ ۗ وَكَانَ ذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ فَوْزًا
عَظِيمًا ﴿٥﴾ وَيُعَذِّبُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّالِمِينَ بِاللَّهِ
ظَنَّ السَّوْءَ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ ۗ وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ
مَصِيرًا ﴿٦﴾ وَاللَّهُ جُنُودُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيمًا حَكِيمًا ﴿٧﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ
شَهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٨﴾ لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ۗ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ ۗ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً
وَأَصِيلًا ﴿٩﴾﴾ [الفتح : ١ - ٩]

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَنْ نَكَتَ فَإِنَّمَا
 يَنْكُتْ عَلَى نَفْسِهِ وَمَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ فَمِنَّا فَمِنَّا فَمِنَّا فَمِنَّا فَمِنَّا فَمِنَّا
 لَكَ الْمُخْلَفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ شَعَلْنَا أَمْوَالَنَا وَأَهْلُونَ فَاسْتَعْفِرْنَا لَنَا يَقُولُونَ بِأَلْسِنَتِهِمْ
 مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا أَوْ أَرَادَ
 بِكُمْ نَفْعًا بَلْ كَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١١﴾ بَلْ ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ
 وَالْمُؤْمِنُونَ إِلَىٰ أَهْلِيهِمْ أَبَدًا وَزَيَّنَ ذَلِكَ فِي قُلُوبِكُمْ وَظَنَّتُمْ ظَنًّا أَلْسِنَتُمْ قَوْمًا
 بُورًا ﴿١٢﴾ وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنِ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا ﴿١٣﴾ وَاللَّهُ مُلْكُ
 السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٤﴾
 سَيَقُولُ الْمُخْلَفُونَ إِذَا أَنْظَلْتُمْ إِلَىٰ مَعَانِمِ لِنَأْخُذُهَا ذُرُونًا نَتَّبِعْكُمْ يُرِيدُونَ أَنْ
 يُبَدِّلُوا كَلِمَ اللَّهِ قُلْ لَنْ تَتَّبِعُونَا كَذَلِكُمْ قَالَ اللَّهُ مِنْ قَبْلُ فَسَيَقُولُونَ بَلْ تَحْسُدُونَنَا
 بَلْ كَانُوا لَا يَفْقَهُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥﴾ [الفتح : ١٠ - ١٥]

﴿قُلْ لِلْمُخَلَّفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سُدُّعُونَ إِلَى قَوْمِ أُولَىٰ بِأَيْسٍ شَدِيدٍ تَقْتُلُونَهُمْ أَوْ يُسْلِمُونَ فَإِنْ تُطِيعُوا يُؤْتِكُمُ اللَّهُ أَجْرًا حَسَنًا وَإِنْ تَوَلَّوْا كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦﴾ لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَىٰ حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرْجٌ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَنْ يَتَوَلَّ يُعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٧﴾ * لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَبَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿١٨﴾ وَمَعَانِمَ كَثِيرَةً يَأْخُذُونَهَا وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٩﴾ وَعَدَّكُمْ اللَّهُ مَعَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجَلَ لَكُمْ هَذِهِ وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْ وَلِتَكُونَ آيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٢٠﴾ وَأُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢١﴾ وَلَوْ فَتَلَّكُمْ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوَلَّوْا الْأَدْبَرَ ثُمَّ لَا يَجِدُونَ وِلْيًا وَلَا نَصِيرًا ﴿٢٢﴾ سُنَّةَ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾﴾

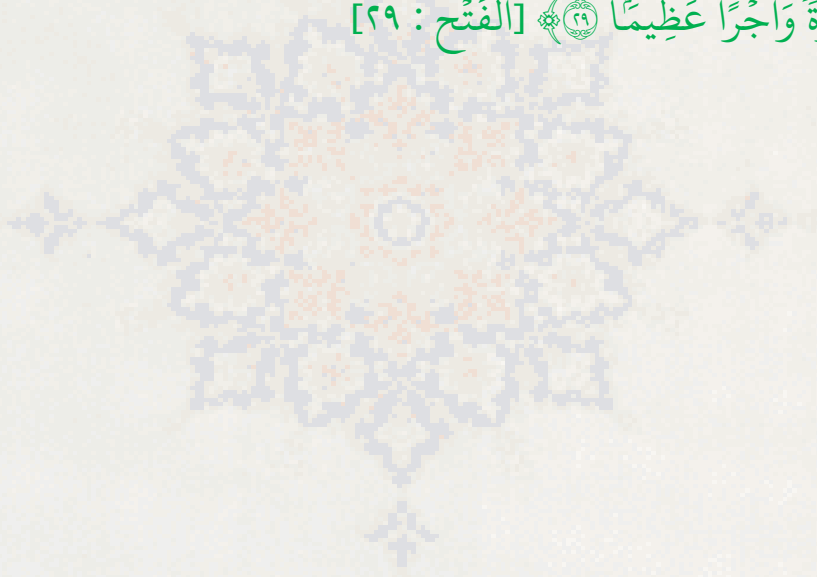
[الفتح : ١٦ - ٢٣]

﴿هُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٢٤﴾ هُمَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَالْهَدْيِ مَعْكُوفًا أَنْ يَبْلُغَ حِلَّهُ وَلَوْلَا رِجَالُ الْمُؤْمِنُونَ وَنِسَاءُ الْمُؤْمِنَاتِ لَمْ تَعْلَمُوهُمْ أَنْ تَطَّوَّهُمْ فِتْنَتِيكُمْ مِنْهُمْ مَعْرَةٌ بَعِيرٌ عَلِيمٌ لِيُدْخِلَ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢٥﴾ إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ الْحَمِيَّةَ الَّتِي لَمْ يَكُنْ بِهَا عَدْلٌ وَكَانُوا بِهَا فِي عَدْوٍ عَلَى النَّاسِ وَلَئِنْ أُلْحَمْتَ اللَّهُ لَفَزَّاهُمْ كَيْدًا ذَلِيلًا ﴿٢٦﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ لَعَلَّكَ أَتَىكَ الْخَبْرَ أَكْثَرًا مِنْ ذَلِكَ فَتَوَخَّاهُمْ فَلْيَفْضَحْهُمُ كَمَا تَقْضِي السُّؤَالَ ﴿٢٧﴾ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٢٨﴾﴾ [الفتح : ٢٤ - ٢٨]

﴿مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا
يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي
التَّوْرَةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْهَهُ فَفَازَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَى عَلَى
سَوْقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾﴾ [الفتح : ٢٩]

هۆ گاری وایه زۆڤیشی سوورده ئی فتح

بسم الله الرحمن الرحيم

بە ئی ئەم سوورته نازناره سوورشی (الفتح) چونکه بە مژده دان بە سەرگەرتنئ مسلمانان دەستی پێکراوه ، بۆیە ناری ئی نراوه فتح چوینکه مژدهی فتح کردنئ شاری مکهکه درا بە پیغه‌مبەری خوا ﷺ له ماره‌یه‌کی تریکا‌دا نه‌وه بوو که (خوای گه‌وره) به‌ لێنی دا به‌ موسلمانان شاری مکهکه فتح ده‌ کردت ، به‌ئنی کاتی که پیغه‌مبەری خوا ﷺ له‌ حودییه‌ گه‌رایه‌وه ئەم سوورده ته‌ هاته‌ خواره‌وه ، له‌ مانگی . زوجه‌ ی له‌ سالی شەشمی کۆچی دا بوو ، کاتی‌که‌ کەت په‌رستانئ قوریش ریگه‌ یان له‌ پیغه‌مبەری خوا ﷺ گرت که‌ برارات یۆ شاری مکهکه‌ یۆ (مسجد الحرام) یۆ نه‌فهامانی عومره‌ کردن تیدا بکات ، ریگه‌یان ئی گرت و نه‌ یان هیشت بچیت یۆ عومره‌ کردن ، به‌لام‌ بهم‌ هویه‌وه‌ بوو که‌ ناشئ حودییه‌یه‌ یان په‌مانئ حودییه‌ روویا له‌ نیوان پیغه‌مبەری خوا ﷺ و بت په‌رستانئ قورەیش دا ، نه‌وه‌ بوو رازی بوون به‌ ناشئ و جه‌نگ وه‌ ستانن له‌ نیوان هه‌ردوو لا دا ، به‌ر مه‌رجه‌ی که‌ ئەم‌ سال‌ بگه‌ڕێته‌وه‌ یۆ شاری مەدینه‌ و مەراسی عومره‌ دوا بکات یۆ سالی ناینده‌ ، سالی ناینده‌ بیت یۆ شاری مکهکه‌ مەراسی هه‌ج و عومره‌ جی به‌جی بکات ، پیغه‌مبەری خوا ﷺ دارایه‌ گه‌ی موشریکاتی قورەیشی قبول کرد و رازی بوو به‌م‌ ریگه‌ و‌تنه‌ی له‌ گه‌ل موشریکاتی قوریش دا به‌ستی ، به‌لام‌ هه‌ر چه‌نده‌ هه‌م‌لێک له‌ هاره‌لانی پیغه‌ مبه‌ری خوا ﷺ داکران بوون و هه‌زیان نه‌ده‌کرد به‌م‌ شیویه‌ بگه‌ڕێته‌وه‌ شاری مەدینه‌ ، له‌وانه‌ی که‌ زۆر داکران بوو (عسری کور خه‌تاب) ﷻ بوو ، به‌ئنی کاتی‌که‌ پیغه‌مبەری خوا ﷺ له‌م‌ شۆینه‌ی که‌ ریگانی ئی گرا له‌ لاین موشریکاتی قورەیش هه‌ده‌یه‌ به‌کی لا بوو سه‌ری بری ، نا له‌م‌ کاته‌ دا (خوای گه‌وره‌) ئەم‌ سوورده‌ی دایه‌ زانده‌ و رانه‌ی کرد له‌ باری نه‌وه‌ی که‌ روویا له‌ نیوان پیغه‌مبەری خوا ﷺ و موشریکاتی قورەیش دا ، (خوای گه‌وره‌) ئەم‌ په‌یمان و ناشئ صه‌غه‌ی کرد ده‌ به‌ سه‌ر که‌رتنیکی په‌کجار گه‌وره‌ ،یان ئەم‌ دلته‌نگی‌ه‌ ی هاره‌لان که‌ گه‌رانه‌وه‌ یۆ شای مەدینه‌ کردیه‌ به‌ (فتح) کردنئ په‌کجاره‌ کی یۆ یان تا هه‌تایی شاری مکهکه‌ (مسجد الحرام) به‌دەستی موسلمانه‌ کانه‌وه‌ بیت ، یۆ هۆی سەرگه‌رتنئ مسلمانان له‌ نێیچه‌ دورگه‌ی عه‌ره‌یی دا ، هه‌روه‌ها بووه‌ هۆی رووخانئ دور نێیپه‌راکتۆری هه‌ره‌ گه‌وره‌ی جیهان ، ته‌ویش فارسه‌ کان زۆمه‌کان بوون ، به‌ئنی (خوای گه‌وره‌) مژده‌ی سه‌ر گه‌رتنئ دا به‌ پیغه‌مبه‌ره‌ که‌ی که‌ جه‌گه‌ له‌ فتح کردنئ شاری مکهکه‌ی په‌رۆژ به‌لکو بووه‌ هۆی فتح کردنئ سی به‌کی جیهان به‌ دەستی موسلمانانه‌وه‌ تاکو نیشتا‌ش که‌ نێسلا‌م و موسلمانان هه‌ر له‌ که‌شه‌ سه‌ندن دان له‌ ته‌واری جیهاندا که‌ رۆژانه‌ ده‌یست له‌ تۆژه‌ کۆمه‌لایه‌تیه‌کاندا به‌ سه‌دان و به‌هه‌زاران به‌ کۆمه‌ل به‌ فه‌وج دینه‌ ناو پارده‌ئ نێسلا‌مه‌وه‌ نێسلا‌م بووش خۆیان راه‌ گه‌یه‌تن ، هه‌ر وه‌ل (خوای گه‌وره‌) ده‌فه‌رمووی‌ش : **﴿إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ﴾** .^١ سوورق (هه‌سر) (بانه‌: سه‌رکۆن)–سوورتیکی مه‌هل–به‌ (به‌ حه‌جی ما‌ئالیی دایه‌ی و (٣) نابه‌ئنی **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ**) **﴿إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ﴾** (١) (ان‌ عه‌اس) (هه‌وان ئی زاری ئی)ته‌فه‌رموون: دوا سووریت که‌ به‌ فوڕانی په‌رۆژ دایه‌ی ئەم‌ سوورته‌به‌ سوورق هه‌سر (هه‌ت نایه‌ت سووریت) **﴿إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ﴾** که‌ به‌ حه‌جی ما‌ئالیی به‌ لوم‌ایسئ (ان‌م‌ الشریق) دایه‌یه‌ سه‌ر پیغه‌مبەری خوا - صل الله علیه وسلم - له‌ (جه‌ الوداع) دایه‌یه‌ پیغه‌مبەری خوا - صل الله علیه وسلم - له‌سه‌ر ئازانه‌که‌ی بووه‌ له‌سه‌ر (هه‌سود) بووه‌ وه‌زی یۆ داوئ . دینه‌وه‌ (ان‌ عه‌اس) ته‌فه‌رموون: ئه‌ی عومره‌ ده‌یرنه‌ ناو یه‌وه‌ به‌ ته‌مه‌کالی (به‌ز)ه‌وه‌، هه‌ندیکان شت له‌دیلاندا دروست بوو ویتان: بۆچی ئەم‌ گه‌هه‌ دینته‌ ناو تیه‌ خۆ تێمه‌ش مندا‌ل‌ان هه‌یه‌، ئه‌ی عومره‌ زانی شتیکی وا له‌دیلاندا دروست بووه‌ وپۆشاک هه‌مووانی پاک کردو مینش پاک کرد زانی یۆ شتی‌ک پاک تکه‌ت، پێی وئ: ده‌راری ئەم‌ نابه‌ئنی **﴿إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ﴾** چی ده‌ئنی؟ هه‌ندیک له‌ یه‌وه‌ به‌مه‌کالی به‌ز ویتان: خوای گه‌وره‌ فه‌رمای یێن کۆبوون کتی‌ک که‌ سه‌ری خه‌ستین و فه‌نی یۆ کۆین هه‌م‌وه‌ سه‌وا ستانیس بکین وه‌ داری ئی خۆشبوون ئی بکین، وه‌ هه‌ندیکان هه‌یجان مه‌یوت، فه‌رمووی: ئەی (ان‌ عه‌اس) توش وا نه‌ئنی؟ وئ: نه‌ی تۆ چی نه‌ئنی تۆ چۆن ته‌فسیری نه‌که‌ی؟ وئ: مه‌وه‌ نه‌مه‌ل پیغه‌مبەری خوابه‌ - صل الله علیه وسلم - خوای گه‌وره‌ پێی فه‌رموه‌ که‌ کالی مرده‌ت تێ‌ک یه‌وه‌ یۆه‌ فه‌رمووی: **﴿إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ﴾** مه‌وه‌ نیشته‌ی نه‌مه‌ل تۆه‌ کتی‌ک که‌ سه‌رکۆتی خوای گه‌ورو ده‌ئنی مه‌گه‌ هات، واته‌: ئەی هه‌ج - صل الله علیه وسلم - ته‌رک و کراکات کۆنای په‌تاه‌وه‌، هه‌رانی مرده‌ت پیغه‌مبەری خوا - صل الله علیه وسلم - به‌ پیغه‌مبەری خوا - صل الله علیه وسلم - راگه‌یه‌تر، ئه‌ی عومره‌ش فه‌رمووی: مین هه‌روا ئی تێگه‌شتوووم که‌ مه‌ه‌ست پێی نه‌مه‌ل پیغه‌مبەری خوا ئی - صل ی الله علیه وسلم - وه‌ هه‌وایی برقی پیغه‌مبەری خوا ئی - صل الله علیه وسلم!! هه‌روه‌ ها خوای گه‌وره‌ ده‌فه‌رموویت : **﴿وَرَأَيْتُ الْكُفْرَانَ كَحَبْلٍ خَمْرٍ﴾** .^٢ واته‌: وه‌ نه‌ئنی که‌ خه‌لکی پۆل و کۆمه‌ل کۆمه‌ل دینه‌ ناو دینه‌کی خوای گه‌وروه‌...!!

به‌ ئی ئەم‌ سه‌رگه‌رتنه‌ی په‌مانئ حودییه‌ خۆر به‌رکەتینی زۆری به‌داری خۆیادا هینتا ، وه‌ ک ریوایه‌ت کراوه‌ له‌ (ابن مسعود) و که‌ سانی تریشه‌وه‌ (خوای گه‌وره‌ ئی یان رازی بیت) که‌ ووتیه‌انه : (تێوه‌ فتحئ مکهکه‌ به‌ سه‌ر گه‌رتن داده‌نئ به‌لام‌ نێمه‌ پیمانئ یان صه‌غی حودییه‌ به‌سه‌ر گه‌رتن ده‌زانئ) ، له‌ (جابه‌ر) زیوات کراوه‌ ده‌لێت : (نێمه‌ ئەم‌ سه‌رگه‌رتنه‌مان نه‌تھا به‌ رۆژی حودییه‌ دا نا بوو) .^٣ بوخاری ریوایه‌تی کردوه‌ له‌ (براه‌) – خرا ئی زاری بیت – ده‌لێت : (تێوه‌ سه‌ر گه‌رتنئ شاری مکهکه‌ به‌ سه‌رگه‌رتن داده‌نئ که‌ گه‌رایه‌ فتحئئ شاری مکهکه‌ سه‌ر گه‌رتن بووه‌ ، نێمه‌ش ئەم‌ سه‌ر گه‌رتنه‌ به‌ به‌یعه‌ت و زرزان و له‌ رۆژی حودییه‌ داده‌نریت نێمه‌ له‌ گه‌ل پیغه‌ مبه‌ری خوا ﷺ بووین که‌ (٤٠٠) کەس بووین ، حودییه‌ که‌ به‌ریله‌ بوو هه‌موو ناوه‌ که‌یان ته‌واو کرد ده‌لۆپ ناریکمان تیدا نه‌هیشت ، ئەم‌ هه‌واره‌ گه‌یشته‌ پیغه‌مبەری خوا ﷺ هات یۆ لاسان ر له‌ که‌ناری بری ناوه‌ که‌ ده‌لێشت پاشان درای ناری کرد له‌ ده‌رفیکدا و دەست تووێزی پێ گرت و ناری دایه‌ به‌ده‌ستی دا . ده‌غای کرد پاشان رۆژانه‌یه‌ ناو بیرکه‌ جیهان هیشت و ئی دروو که‌وتیسه‌وه‌ . پاشان جه‌ند ناو مان یۆ خۆمان یۆ ولافه‌که‌مان پوو‌یست بوو هاته‌ ناریه‌وه‌) .^٤ نیهامی احمد ریوایه‌تی کردوه‌ له‌ (عسری کوری خه‌تابه‌وه‌) – خرا ئی زاری بیت – ده‌لێت : (له‌ سه‌ ده‌رفیکدا له‌ گه‌ل پیغه‌مبەری خوا ﷺ دا بووین ، ده‌لێت : سی جار پرسیمان ئی کرد له‌ شتیکی پیغه‌مبه‌ر ﷺ ولام‌ی نه‌دا‌مه‌ره‌ . ده‌لێت : له‌ ده‌لی خۆمدا رۆژم : له‌ به‌رئنی دایه‌ت چی نه‌ ئی گوری خه‌تاب . زارنئ نه‌هینهار سی جار دارات کرد له‌ پیغه‌مبه‌ره‌وا ﷺ هه‌ر وه‌لام‌ی نه‌دایه‌وه‌ ..!! ده‌لێت : سواری ولافه‌که‌م‌ بووم رۆشتم و ده‌ر که‌وه‌وه‌ پێشی که‌وتم له‌ئرسی نه‌وه‌ی نه‌وان له‌سه‌رم‌ بێته‌ خواره‌وه‌ ، (مه‌به‌ستی ئی نایه‌ته‌ کانی خوای گه‌وره‌ به‌) ده‌لێت : کاتی‌که‌ زانی په‌گیلک بانگی کردو ده‌لێت : ئەی عسری کوری خه‌تاب گه‌رامه‌وه‌ ، رام‌ زانی قورئان له‌ باری منه‌وه‌ دا به‌زێوه‌ . ده‌لێت : پیغه‌مبەری خوا ﷺ فه‌رمووی : (دویئ سوورتی‌که‌ هاته‌ خواره‌ بو‌م که‌ خویشته‌ تره‌ لام‌ له‌وه‌ی له‌ دوتیادا هه‌یه‌ ...!! **﴿إِذَا فَحَّخْنَا لَكَ فَفَّخْنَا مُبِينًا لِيُفْخِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقْتُمْ مِنْ نَبِيِّكَ وَمَا تَأْخُرُ﴾** .^٥

^[1] سوورتنئ النصر (١)

^[2] سوورتنئ النصر (٢)

^[3] تطهري (٢٠١/٢٢)

^[4] فتح باری (٥٠٠/٦٣)

^[5] ئەم‌ ئەمه‌ (٣١/٢) هه‌دیت مسج .

ئوسیتی : گاسم محسن عولا

٢٠٢٣-١٤٤٤هـ

ئانان: باکلی شه‌یب کوردی

﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَزَادُوا إِيمَانًا مَعَ إِيمَانِهِمْ وَيَلَهُ جُنُودُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴾ الفتح : ٤

﴿هُوَ الَّذِي﴾ نەر خوا به زائیکه ،﴿أَنْزَلَ السَّكِينَةَ﴾ ناراسی و خو گۆری و ناسوردهی دابه زانلنوته ، «**فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ**» نار دل و دهرودی نیشانداران و باوره‌داران ،﴿لِيَزَادُوا إِيمَانًا﴾ تاگر نیشان ویاوریدیان زیاد بکات ، «**مَعَ إِيمَانِهِمْ**» له گهل نەر نیشان و باورهی که له‌دل یان دا همیه یانه ،﴿وَلَهُ جُنُودٌ﴾ تنها هی خرایه سهربازانی ، «السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ» ناسجانه کان و زهوی ، ﴿وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴾ و ده‌همیشه (خوای گهوره) زانا و دانا و کارو درسته . به‌ئلی له پیشدا یاسمان کرد که (خوای گهوره) فزول نیجعت و شکومەندی خو ی به سەر پیغه‌مبەری خوا ﷺ دارشترهو ، یارمەتی دا کۆمه‌کی کرد له زال بورن ب‌مەسر بت بەستان و دۆزمنانی نیسلەدا ، نەم جاره یان هەندیک فەزل نیجەمتی خو ی بەسەر موسلماناندا یاس ده کات که به‌رحەم نەم سەرکەوتتە گه‌وره‌یه ی که به‌خشی به پیغه‌مبەری خوا ﷺ ، بی گومان به‌رحەمی هەموو سەرکەوتنیک دەبیت نارام گور خۆراگر بیت لەسەر ، نەم نارام گور خۆراگریه به‌خشی به نیشانداران ویاورهدران ، به‌ئلی نارام گۆری خۆراگری له دل دهرودی موسلماندا له گۆره پانی جهنگلدا ، دل خویان دامەزراو کرد له پێشاری خوادا ، (خوای گه‌وره) شئاراسی وئاسوردهی پی به‌خشتن له‌یه راتبەر دۆزمنانیاندا ، هه‌روه‌ها (خوای گه‌وره) فەزل گه‌ورەیی خو ی بو موسلمانا روون د‌کاتوره به‌وهی که هەندیکیان زال ده کات بەسەر هەندیکێ تریاندا ، هه‌روه‌ها زه‌وی سه‌ربازە کانی خو ی به‌زۆ د‌کاتوره به‌وهی که به‌ئیشی چوونه تار به‌خشیشان و مانه‌وبیان بو هه‌تا هه‌تایی پی د‌دات ، وه‌هه‌روه‌ها هه‌رشه توله سەندەنموره له کافران و بت به‌رستان و دور زه‌وه کان د‌ه‌کات ، که عەزاب و سزایی سه‌ختی بو ناماده کردۆن سزایان د‌دات و له رحەمتی خو ی بی به‌ربیان د‌ه‌کات ، هه‌روه‌ک (خوای گه‌وره) ده‌فرمویت : ﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَزَادُوا إِيمَانًا مَعَ إِيمَانِهِمْ وَيَلَهُ جُنُودُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴾ به لی هەر نەر زائیمه که ناراسی تۆقره‌یی و ناسوده‌ی دا به دلی نیشانداران و باور داران دا ، تاگر نەر نیشان ویاورهی هه‌یانه زیاد بکات و به‌هیز تره دامەزراوتربیت ، سه‌ربازانی ناسجانه کان و زویشی هەر هه‌موره‌ی له زیر فرماتنی (خوای گه‌وره) دایه ، بی گومان (خوای گه‌وره) زاناو داناو کار دروسته ، (فتاده) — خوای رازی بیت — د‌دلیت : واته : تۆقره‌ی و ناسوده‌ی ناراسی خۆگری له‌سەر خو ی خه‌سته د‌لی خاوه‌ن نیشانداران یان خاوه‌ن باوربان ، (که نه‌را‌ئیش ها‌وه‌له کانی پیغه‌مبەری خوا ﷺ بوون) له‌زۆری ریکه‌وتنی (خو‌بیه‌یه) زۆیشت به‌دهم فرمائه‌کانی خوا و پیغه‌مبەره که به‌وه ﷺ وه هیچ سه‌ریان نه‌وی نەگر بو بریاری (خوای گه‌وره) کاتنیک دل یان نارام ناسوده‌ی به‌سەر دا‌هات چیگه‌ی خو ی کرت ، نەرا (خوای گه‌وره) نیشان و باوره‌ گه‌یانی به‌هیزتره‌ی زیاتر کرد . «وله بو‌هاری و گه‌سانی تریشه‌و نەم نایه‌تیمان کردوته به‌لگه له‌سەر که‌م کردن و زیاد کردنی نیشان و باور»وره ، له (ابو سعید خدری له ابو هریره) — خوا لیان رازی بیت — د‌دلیت : پیغه‌مبەری خوا ﷺ فرموریه‌یی ((لَا يَقْتُلُ ظَهْمٌ يَتَكُونُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَّا حَقَّهُمُ الْمَلَائِكَةُ، وَفِيهِمْ الرَّحْمَةُ، وَتَزَلَّتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ، وَتَكَرَّمَهُ اللَّهُ فِيمَنْ عَمِلَ)).^١ واته : پیغه‌مبەری خوا ﷺ فرمویشت : هیچ خه‌لکاتیانک دانا‌نیشیت به یاد و زگری (خوای گه‌وره) نیلا فریشتەکان دهره‌وبیان لیانان بره‌جمت و میه‌ربانی خوا به‌سه‌ریاندا ده‌ باریت ، د له کاتیشیان له‌ سه‌ر ناراسی خۆگری ناسوده‌ی دامەزراو د‌بیت ، نەر که‌سانی‌ه‌ی که زگور یادی خوا نەجام د‌دین ، هه‌روه‌ها له (ابو هریره) — خوای رازی بیت — د‌دلیت : له پیغه‌مبەری خوا ﷺ فرموی : ((جاءَ أَهْلُ الْبَيْتِ هُمْ أَبْنَاءُ الْإِنْفَةِ، وَأَضَعَفَ قُلُوبًا، الْإِيمَانَ بِنَادٍ، وَالْحَمَّةَ بِمَانِيَةِ، السَّكِينَةَ فِي أَهْلِ الْقُبْرِ، وَالْفَقْرَ وَالْفُجْرَةَ فِي الْقَدَائِبِ، أَهْلُ الْوَيْتِ، قَبْلَ مَطْلَعِ الشَّمْسِ)).^٢ واته : پیغه‌مبەری خوا ﷺ فرموی : خه‌لکی یه‌مه‌ن هاتن خه‌لکیکی دل ناسک و دل نه‌ رمس ، نیشان و باوره له تار خه‌لکی یه‌مه‌نلا دامەزراه ، چیگه‌تیش یه‌مه‌نیه ، ناراسی و خۆگری و ناسورده‌ی له لای سه‌ردهاره کانه ، شانازی خۆ به‌زۆ زائین له لای ده‌گ زله خاوه‌ن وشتره کانه نه‌وانه‌ی له لای خۆ هه‌لانمۆن . ﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ به‌ئلی جا به‌یکه له نیجعت‌کانی (خوای گه‌وره) یز به‌نده کانی نه‌ویه که دل و دهرودی چیگر بکات خۆ راگر نارم گر بیت ، چونکه دل و دهرودی دهبه‌ شتیته‌وه به ناراسی خۆ گۆری و ناسوده‌یی ، ره‌جمتی ناسوده‌ی دا‌ه‌به‌زی به‌سەر دل و ده‌ روونی دا ، یز نه‌وه‌ی روو به‌ روو نەر هه‌موو زه‌جمته‌یه یان کیشمه‌ کیشی ژناسی ده‌نیا بو‌مستیشه‌وه ، به‌ دلگی چیگر دامەزراو دا ، ﴿أَنْزَلَ السَّكِينَةَ﴾ د‌لیگی دامەزراو ناسوده‌ به‌خته‌وه رهی به‌ خو‌ه‌راگریه له به‌ دهبه‌تانی فرمائنه‌ کانی (خوای گور) دا ، وه یز نه‌وه‌ی﴿لِيَزَادُوا إِيمَانًا مَعَ إِيمَانِهِمْ﴾ نیشان و باورهی زیاد بکات له گهل نه‌وه‌ی که هانه یانه‌ی زیاتر زیاتر بیت ، جا هاره لاسی پیغه‌مبەری خوا ﷺ کانی له تیوان پیغه‌مبەری خوا ﷺ له گهل بت به‌رستان موشریکاندا ، نەر مه‌رجانه‌ روویدا ، که به‌ رواله‌ ت جه‌زی له زیری تیدایه‌ له سه‌ریان ، وه له شان و شه‌و کهنیانی دابه‌ زانده ، دیاره‌ نه‌وش نه‌فس و ده‌ روون ناراسی له‌سەر تاگری، به‌لام کاتنیک که خۆ راگر بوون نه‌فس دل دهرووبیان له‌سەری راهینا ، به‌و خۆبه‌وه نیشان و پروایان زیاد‌ی کرد له گهل نەر نیشانه‌ی که هه‌یان . به‌ئلی هەر نەر خوا به‌ی که ناراسی و ناسوده‌ی تۆقره‌ی خه‌سته نیو دنی مرسلانموره له زۆری ریکه‌وتنی (خو‌بیه‌یه دا) ﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ هەر نەر خوا به‌ی ش نیشانی خه‌سته تار د‌لیان به‌لکو زیاتر و زیاتری کرد له‌سەر دامەزرا‌ه‌نیشیان و پابه‌ند بوون به فرمائنه‌کانی (خوای گه‌وره) ﴿لِيَزَادُوا إِيمَانًا مَعَ إِيمَانِهِمْ﴾ یز نه‌وه‌ی که برارو نیشانیان زیاد بکات له گهل نه‌وه‌ی که هه‌یانبوو پیش ریکه‌وتنی (خو‌بیه‌یه) تاگر تنها پیشت به (خوای گه‌وره) به‌سه‌ت و دل و دهرووبیان تنها یادی خوا بکات پابه‌ند بن به فرمائنه‌ کانی ، ﴿وَلَهُ جُنُودُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ وه هەر نەر زائیمه که خاوه‌نی سه‌ر بازگانی ناسمان و زه‌ویه له له‌شکره‌ کانی مرۆف و جنۆ که و فریشته‌وه هه‌وره‌ تریشفه و با و باران گه‌ره‌لوله‌ لا‌افاو ترفان زه‌وی له‌ زه‌ین ...ه‌شد بی گومان نه‌گه‌ر خوا بی‌هویت که بت به‌رستانی قوریش له تار بیات تنها یه‌ک فریشته به‌سه‌ یز نه‌وه‌ی هه‌موو بت به‌رستانی قوریش و کافران موخیدانی نەم سه‌رده‌مه‌ش له تار بیات ، به‌لام (خوای گه‌وره) جه‌هاد و تی کوشانی فه‌رۆز پیویست کرد، یز نه‌وه‌ی موسلمانان نیشاندان له‌ روویاندا بو‌سته ، جه‌هاد کردن به‌ بانگه‌وازی نیسلام پلازکردنه‌وه‌ی په‌یاسه‌ کانی خوا و پیغه‌مبەره‌کە‌نی ﷺ به‌ گشت جه‌هاندا ، وه پیویست بوون ته‌ جه‌هاد کردنی نه‌گه‌ر تاریکیان زال کرد به سه‌ر روونانی دا ، یان جه‌هاد کردن به وه‌لام دانه‌وه‌ی گومانه‌کانی له‌م سه‌رده‌مه‌دا که خه‌لکاتیکی موخید نیشکار د‌زایشی نیسلام و بانگه‌وازی خوای گه‌وره د‌دن ن یان جه‌هاد کردن به‌و بد‌عه‌ر دا‌هینارازانه‌ی که موشریکان ها‌وه‌دانم‌ران نه‌فجاسی د‌ه‌دن که به‌هیچ شویه‌یک به‌رئاسمه‌ و پرۆگزامی نایشی نیسلام نین کردووبانه به‌ ناین له تار کومه‌لدا ، به‌ئلی بی گومان له سه‌روی هه‌موو نه‌مانه که نەم زاته‌﴿ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾ به به‌ره‌دوام هه‌میشه (خوای گه‌وره) زائایه و دانایه به‌سەر هه‌موو ته‌راو جه‌وزله کانی ناد‌مه‌یزاد ، هه‌روه‌ها نەم زاته‌ه‌ د‌نایه و کارو جوان کار دروسته له بریاره‌ کانیدا ، نه‌وه تا ریکه‌وتنی (خو‌بیه‌یه) نه‌گه‌ر جی له رواله‌علا له به‌رزو‌ه‌د‌ننی موسلمانان نه‌بوو ، به‌لام له گهل نه‌وه‌شدا (خوای گه‌وره) کردیه سه‌ر کوم‌ن به‌کجاره‌ کی که هەر گیز ژیر کوم‌ن به‌دوای دا نه‌هات ، به‌لکو بوو به (فتح مبین) د‌لی موسلمانانی راگرت به سه‌ر که‌وتنه که دا ، هه‌رچه‌ند خه‌ریک بوو بوو به تاره‌ زای موسلمانان له تیوان خۆیان‌ه‌ه‌ چونکه له‌سه‌ر‌تاری ریکه‌وتنه دل ته‌نگ بوون به‌لام بویه موسلمانان نار‌ه‌زایان د‌ه‌بر‌ی به ریکه‌وتنه که له‌روالته‌ دا له به‌رزو‌ه‌د‌ننی موسلمانان دا نه‌بوو ...

^[1] تصویر این کلام (۲۳۸۶)

^[2] تصحیح مسلم برهه (۲۲۰۰)

^[3] تصحیح مسلم برهه (۳۶)

پوښتنې:
گاسم محسن عولما

تاریخ:
١٤٤٤-٢٢٠٢ هـ

تاریخ:
١٤٤٤-٢٢٠٢ هـ

﴿يُعَذِّبُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ الْمَلَأَيْنِ بِاللَّهِ طَلَّ الشُّوْءُ عَلَيْهِمْ وَأَذْرَةُ الشُّوْءِ وَعَظِيبٌ لَّهُمْ وَعَظِيمٌ وَالْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ يُحْسِنُونَ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ إِلَى الْفِتْنِ﴾

﴿يُعَذِّبُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ﴾: وٽاڪو سزای بدات ڀڃاوان و نافرمانی (دوو روو) و ناپاڪ ، ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ الْمَلَأَيْنِ بِاللَّهِ طَلَّ الشُّوْءُ﴾: گومان بهرائی خراب دهه ٻارهي (خرای گهروه) ، ﴿عَلَيْهِمْ أَذْرَةُ الشُّوْءِ﴾: نمو خرابه له نار چوونهی ڇاڀوڍاڻی دهڪنن پڻ نیمانداران همر به سر خویاندا دیت ،﴿وَعَظِيبٌ لَّهُمْ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ إِلَى الْفِتْنِ﴾: خشی لیگرتورن یان قیته و توروہی لی کرتورن ، ﴿وَالَّذِينَ يَدْعُونَ إِلَى الْفِتْنِ﴾: نمو خرابه له نار چوونهی پڻ ناماده کردورن ، ﴿وَسَاءَتْ حَٰصِرَاتٌ﴾: نای چ سر نهغامیکی سہخت و سامتاڪ و خرابه ، بهلی جا به و سرکهوتنه گهروه ناشڪرار روونهی (فتح مبین) یوو ، ناشڪراپه که له ڀڃاڍاڻی دورو روو نافرمانی ڏانهران و له نافرمانی ھاڀہش دا نهران ،کہ (خرای گهروه) سزای پڻ ناماده کردورن ، که نهرانہی گومانی خراب دهه ٻنن به (خرای گهروه) و پیئھمبیره کمی ﷻ بهلی گومانی خرابی وایان دہبره که هر گیز عمد ﷻ سر ناکویت و وه گومانی خرابیان ده بره بهائیتہ کمی (خرای گهروه) دل خوشی خویان دہرہبری که هرگیز عمد ﷻ له ریکهوتشی (حودیبهه) ناگهوتشوه کافرانی بت پهستی قرومیش همر همہمویدان ده کرتڻ ، نمو مژدانهی که عمد ﷻ ده ڀکات پڻ موسلمانان راست دہر ناچیت ، همہمو نمو گومانه خرابانه یووہره ، (خرايگهروه) (فتح مبین) رزگار کردشی ناشڪرار روونی به خشی به موسلمانان سرکهوتشیکي پهکجا گهروه و پڇڙڙ یوو ، یوہه نهرانہی ساله های سال رقیبان له نیسلام پیئھمبیری خوا یوو سروروی همہمویان (عبداللہ ی کوری معلول) دوروی همر گهروہی شاری مدینتہ ، گومانیان دہبره که (خرای گهروه) پیئھمبیرهکمی سرناخات پهپانهکمی که دا یووی به نیساندران نابانہسمر گومانی وا خرابیان به خوا پیئھمبیره کمی ده بره ، ﴿يُعَذِّبُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ الْمَلَأَيْنِ بِاللَّهِ طَلَّ الشُّوْءُ عَلَيْهِمْ وَأَذْرَةُ الشُّوْءِ﴾: بهلی (خرای یمزو بلند) سزایان ده دات سرشزوره رسوایان دهکات له ددنیاا ، له دوا رڙڙ دا . سر نهغامیکی سہخت خراب بنیش و ژان بڻیانی ناماده کردروه ، له ڀڃاڍاڻی دورو روو له نافرمانی دورو روو له ڀڃاڍاڻی ھاڀہش ڏانهران و له نافرمانی ھاڀہش ڏانهران دا ، چرنکه به هڙی گومانی خراب به (خرای گهروه) و پیئھمبیرهکمی دا ﴿الْقَائِنِ بِاللَّهِ طَلَّ الشُّوْءِ﴾: چرنکه نهرانه گومانی خرابیان به (خرای گهروه) همیه وه ملکهچی فرمانهکان و حکم و شرعیعی (خرای گهروه) نابن ، نهران زڙر قیته و رق له دل یوون بهرائنہم به پیئھمبیری خوا ﷻ ھاڍلائی دا ، چرنکه ڀڃان وای یوو ناگهوتشوه و له نار دچن و ده فورتڻ و کوفر و نبتاق مشریک له نارپه کهدا بالادست دهیت ، بهلام پیئھوانہی تم گومانه خرابانه یووہره ، (خرايگهروه) (فتح مبین) رزگار کردشی ناشڪرار روونی به خشی به موسلمانان سرکهوتشیکي پهکجا گهروه و پڇڙڙ یوو ، یوہه هڙی نهدی که نابنی (خرای گهروه) بالادست بیت له ناوچهکدا ، کهچی نهران نمو همہمو گومانه خرابیان بره به (خرای گهروه) و پیئھمبیرهکمی و موسلمانان ، چرنکه هرگیز همزبان نهدهکرد نابنی حق و راست و درست سر کهویت بهسر بت پهرستان و مشریکان دا ، هر بڙیہه پیئھه موٺافیقان یان دورو له دیر ژمانهوه همر دا یوہه دل خوشه به سر کهوتشی کوفر بت پهستی و مشریکان ، چرنکه یاسار ريسا و شرعیعی نابنی نیسلام له بمژدوهندنی نهران دانیه ، ﴿عَلَيْهِمْ أَذْرَةُ الشُّوْءِ﴾: بی گومان نمو خرابه و ژیر کهوتشي که یاسی ده کنن به سر خویان دا هات ، نهران ريسوا سر شوری دنیا قیامت یوون ، چرنکه نهدو یوو دواي ماریهڪ موسلمانان سرکهوتن بهسر کوفر مشریکاندا نابنی نیسلام بلاز یووہره له ناوچهکدا و بهرهدوام له شگہمنن دایوو ؛ بانگهوزیہکمی نیسلام نیشاش بهرهدوامه له همہمو جیھاندا سر شوری و ريسوا یو دڙمنای نیسلام نهرانہی ڇاڍیان به بهھا جرانہکاشی نیسلام هډل ناپهت بمژدوهندیہ کاشی ژیاڻی دوتیایان لی تیک دهجیت ، بهلی دل تمنگ و خفعت یارن به قیسه و به ھاڇوانہکاشی نیسلام ، نابنی نیسلام همر له سرکهوتن دایه ، ناحهران و قیته له دل هر تیک دہشکن سر شور ريسوا مال ویران دهه ٻن له دوتیار له قیامت دا ، ﴿عَظِيبٌ لَّهُمْ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ إِلَى الْفِتْنِ﴾: بهلی (خرای گهروه) نافرمانی له دورو روو و ھاڀہ ش ڏانهره کان دهکات ، بهرہی که رق قیتهی و توروہی لی کرتن دوروی خستتوره له رحمت بزہمی خڙی دا ، همہميشه (خرای گهروه) لعنت یان نافرین له دورو رووان و ھاڀہش ڏانهران دهکات چرنکه نهرانه قیته له دل و ناخ پیئھه سینہ پڻ گندن بهرائنہم نابن و بهرنامنه کمی (خرای گهروه) همر بڙیہه نافرمانی لیدہکات و له رحمت و سڙ و بڙیہی خڙی دورویان دہخاتوره ، ﴿أَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ﴾: همر وهکو دڙزه خشی پڻ ناماده کردورن له دوا رڙڙ دا ، له رڙڙی لی پیئھتوره حساب کتاب دا ، همر دا بهسر یان ناچی تولہ یان لی ده سینتتوره ، بهرہی که شورتیکی پر له سام

ناڪ ترستاڪ به نیش و ژانی پڻ ناماده کردورن نمویش ناگزی پهغیز بهنیشی دڙزهه ، ﴿وَسَاءَتْ حَٰصِرَاتٌ﴾: بی گومان سر نهغامیکی زڙر خراب و ناگامیکی ترستاڪ و سامتاڪ و به نیش ڇاڀوہ ریان دهکات ، بهلی رڙڙگاریکی خراب ڇاڀوہ نوسیکی رهش ڇاڀوہ ریانه له دوارڙڙ دا ، له دوتیاش دا به بهرهدوام سر شور ريسوان همہميشه دڙو و بانگه کشکانیان ناشڪرا دهیت ، همہميشه بوختانهکانیا به موسلمانان ناشڪرا ده کرتڻ روون دهیتتوره ريسوا دکرین ، نمو ڇاڀوہ نوسه خرابہی که له نابندہ دا تروشیان دهیت همرهدڪ (خرای گهروه) له ناپهتکاشی تر دا دہفرمویت : ﴿سَتَعَذِّبُهُمْ حَرَٰثَتِنِ ثُمَّ يُرَدُّوْنَ اِلَىٰ عَذَابِ عَظِيْبٍ﴾: ؛واته:لهممو دوا نهرانه همر له دنیادا دور جار ريسوا نازاریان ددهدین ، یاشان دهریتتوره بهرهد سڙار نازاریکی زڙر سہخت و سامتاڪ دڙوار ، (دہرباریه دورو روو کاشی شاری مدعینتیهه) (خرای گهروه) به پیئھمبیره کمی ﷻ دلیت : تنز نایان ناسیت نیمه دچان ناسین له سمور دار یم هڙره سزایان ددهدین ، همروهھا (خرای گهروه) دہفرمویت : ﴿عَنْ ذِكْرِ قُرْٰنٍ لَّهُ مَعِيْشَةٌ حٰنِنًا وَحَمْرُهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اَعْتَنَ﴾: ؛واته: بی گومان نهمکهسمی رووی ودر بگویت له بهرنامنه و نابنی خوار پیئھمبیرهکمی ﷻ وه پشتی بی کات ، بی گومان پڻ نه جڙه کسانه ژیاڻیکی ترش وتال و ناخوش ناسڙو و به نیش ژان پیش دیت ،وه له رڙڙی دولیش یان قیامت دا به کویری حشر ده کرین ..!! همر وهھا (خرای گهروه) ده فرمویت : ﴿وَلَنُعَذِّبَنَّهُمْ مِّنَ الْعَذَابِ اَلَدِّ اِنَّ دُوْنَ الْعَذَابِ اَلْاَكْبَرَ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُوْنَ﴾: . ٢. واته:سوند به خوا نیمه تالای ژهر له دنیا دا ده کنین به گهرویتاندا ، بیجگه له سزای و ریشہ کیش کردنیان ، پڻ نهدی هڙش و بیدیکتهوره بیدیک بکتهوره و بگهزیتوره پڻ لای نیجان ..!! بهلی نمو کسانہی که گومانی خراب به موسلمانان دا دجهن ﴿الْقَائِنِ بِاللَّهِ طَلَّ الشُّوْءِ﴾ ، که گومانیکی خراب و ناروواو نعام و نذرانانه همرهدڪ (خرای گهروه) دہفرمویت : ﴿يُظَلُّوْنَ بِاللَّهِ غَيْرَ اَحَقَّ طَلَّ الْحَبِيْلِيَّةِ﴾: ؛واته: گومانیکی خراب و ناروواو نعاماننه نذرانانه ، همروهډل دورو ھاڀہش ڏانهران دا گومانیان ده بره که همر گیز پیئھمبیری خوا ﷻ و موسلمانان ناگهزیتوره نار که س گازی خویان و له نار دچن ، نمو گومانانمش له دل دہرونیان دا ڇمپسار رازیتراڍیووہره بهلی بهراستی گومانی خراب نهران زڙر نا ماقول نار ده او یوو ، نهران واتنه : دورو رووکان همہميشه کهسانیکی خرابه کارو هیج و یووج و بی کلک و بی خون ، همروه ڪ (خرای گهروه) دہفرمویت : ﴿بَلْ ظَنَنْتُمْ اَنْ لَّنْ يَنْشَلِبَ اَلرِّسُوْلَ اَلَّذِيْ وَاوَدُّ اَنْ يَّخْلِبَهُمْ اٰتًا وَّزَيِّنَ ذٰلِكَ فِیْ قُلُوْبِكُمْ وَظَنَنْتُمْ طَلَّ الشُّوْءِ وَكُنْتُمْ قَوْمًا مُّوْرًا﴾: . بهلی نهمه سیفات و ناكارو پشه و روهشتی همہمو دورو رووکانه بهرائنہم به بهرنامہی (خرای گهروه) و پیئھمبیرهکمی ﷻ و موسلمانان دا ، گومانی وا خراب دجهن ڀڃان واپه نیسلام ناسیتی و له نار دجهت همر واک له رڙڙی (حودیبهه) وا ڀڍریان ده کردوه ،کهچی گومانیکی نعاماننه یوو، بڙیہ له هم مورو سرده میک دا پشه ناكارو روهشتی دوروویان موٺافقهکان و ھاڀہش ڏانهران همر وا بوویشہ ، ڇاڍیان به نیسلام هډلتاہت ، ڇاڍیان به ہلام نیستا وا دهیتڻ رڙڙ بهرڙڙبانگه وازیہکمی و بهرنامہکمی گمشه دهکات و بلاز دهیتتوره ، خلکی پڙل پڙل دہسته دہست روو دهکتنه نمو نابنه پا که که نابنکی راست و درستہ حقه ، همہمو کاتبڪ همر حق راستی سر ده کهویت ، سرورہی پڻ برا موسلمانہکاشی جیھان نهدی بهپهڪ ووشه بانگهوازی دهکات ...!!!

^[1] سورة قهرة (١٠١)

^[2] سورة طه (٢٠)

^[3] سورة هجدة (٢١)

^[4] سورة آل عمران (١٠٤)

^[5] سورة فتح (٢٢)

﴿وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ غَرِيبًا حَكِيمًا ۝٧﴾ الفتح: ٧

﴿وَلِلَّهِ جُنُودٌ﴾ تعنا ہی خرابہ سربازانی کردون ، ﴿السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ ناسمانہ کان و زوی ، ﴿وَكَانَ اللَّهُ غَرِيبًا حَكِيمًا ۝﴾ خرا ہمیشہ بالادست و کار بےجی ہے ، بی گومان تم نایب

دو بارہ بویتہوہ لہ سرہتی فتح دا ہرودک لہ نایبتی (4) دا حالتووہ دوریبارہ بویتہوہ لہ نایبتی (٧) نَمَـشِ حِکْمَتِکَ زَانِی وَ دَانِی کَارِ بَـجِی (خرای گورہ) یہ ، بلی (خرای گورہ) حیزو ترنای بی سنوری خوی زاہہ گمبشی و کہ دہ فرمویبت : ﴿وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ غَرِيبًا حَكِيمًا ۝﴾
واتہ: ہمرجی سرباز ہمیع لہ ناحمان و زویفا ، ہمر ہموی ہی خویاہ و ہمر (خرای گورہ) خوی خاوه نیبانہ و لہؤیر فرمائی تہو دان ،وہ ہمیشہ بپردوام (خرای گورہ) بالادستہ زانا و دانار کار جوان و کار بےجی یہ ، بلی ہموو شتیباک و ہمووو بویتوہریک سربازی (خرای گورہ)یہ ، وہ اک : فریشتہ کان جنوگہ و نادمیزاد ہموو ہیژیک ہمر ہی (خرای گورہ) و بہرز بہشکوئیہ ، (خرای گورہ) دہ تراشِ دروئہ کاشی ریسوار سہر شوز بکات چوکیان پی دادہ و تغرو توریانان بکات وہ لہ ناریان بیات بیان خاتہ ژیر زوی سہراو ژوریان بکات ، چونکہ بز ہمیشہ و بپردوام خاودن دسہلات و بالادست ، وہ ہیچ کہسیباک بےسہری دا زال نابی ، ہمر خوی دانا و لیزانہ لہ پیلان و کردوبی دا ، چونکہ ہمر تم زاتہ لہ ہلمسوران و ہمریوبہرہنی بویتوہردا ہمر خوی یہکمہ بہتاکا و تنہا ہعیہ لہ ہریبوہ ہبردن دا ، بلی بیگومان (خرای گورہ) لہ نەزہلہو ہریبوہ ہبردنی ہموو شتیباکہ بز ہمیشہ شکومند و تہوار کاملہ ، تہو زاتہ زال و بہہیزو بہ توانایہ بےسہرہموو شتیباک ، ہیچ کہسیباک ناترائبیت زال بیت بےسہری دا ، وہ ہیچ کہسیباک ناترائبیت ریگری لی بکات ہوبی کہ دیہوبت ، تہو زاتہ بہ حکمتبکی تہوار ہعیہ لہ ہریبوہ ہرندنا ، ہموو شتیباک لہ شویبی خوی دادہنبیت بہگوہجاری کہ شپاری شویبی خویہ تی ، ہمر واک دہفرمویبت : ﴿إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ فِي

الْأَذْلَىٰ ۝ كَتَبَ اللَّهُ لَأَخْلَبِيٍّ أَمَّا وَرُسُلٍ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ غَرِيْبٌ ۝١٠﴾
واتہ: ہمراسنی تہرانہی کہ دڑایتی خودا و پیغہمبیرہ کہی ﷺ دہکن ، نا تہرانہ لہ نزمترین تریسی خەلکین لہ ژپانی ددنیار لہ داراوژ دا ، (خرای گورہ) برپاری دادہ کہ ہمر خزم و پیغہمبیرہ کام سہر کھوتوو دہین ، چونکہ ہمراسنی ہمر خرا خوی بہ حیز بالادستہ ، بلی بیگومان سربازانی (خرای گورہ) بز پالیشتی مسلمانان لہ رژی (حودیبہ) دا دوو چورہ سربازانیباک ہبون بز مسلمانان سربازی دہورہ کہ لہ فریشتہ کان و جنوگہ و نادمیزاد ناحمان زویوی و با و یاران و لاقار توغان زوی لہرین .۔حتہ ہلام سربازانی ناردوہ نەمہ یوو بز مسلمانان لہرژی (حودیبہ) کہ (خرا گورہ) فرموی : ﴿أَنْزَلَ السَّكِيَّةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَذَّادُوا إِلَيْهَا مَعَ إِيمَانِهِمْ﴾
الفتح: ١١: بی گومان (خرای گورہ) لہ ناردوبی مسلمانان دا سربازانیکی ناردہ خواروہ ، تہرش کہ خوگری ناراسی توقرہی ناو دل دہرونی مسلمانان ہوو ، ہمر بہم خویہشموہ نیمائیان ہموو لہ کہ ل تہوشدا نیمائیان زیاتر ہوو ، نەمہ پالیشتی سہر یازانی ناردوبی دلی مسلمانان ہوو ، کہ بی گومان بت ہمرشانی قورہیش ریگیان کرد لہ چورنہ نار (بیت حرام) تہوہ دلشەنگی دوست کرد ہمروہا نارزادیان دہیری سہ ہاروت بہ ریگوتنہکہ دا ، ہلام (خرای گورہ) نیجمت روجہتی خوی ژوانہ ہمسہر مسلماناندا بہ خوگریان و توقرہی و ناسودہیان ہمرانبہر تہو وزب ستمہمی کافرانی قورہیش کردیان لہ رژی (حودیبہ) دا ، ہمروہا رپریابت کراوہ کاتبک پەپانی (حودیبہ) مژ کرا سہرژکی مونافیقہکان واتہ دوو روہہ کان کہ (عبداللہ ی گوری نوی گوری سعلول) ہوو ، ووشی : نایا عہد دادہزائبت کہ پەپانی ناشنی لہ گمل دانیشترانی سکاکہ دا بہ ستوہ یان مژ کردووہ ، وہ یان شاری سکاکہ ی کوئتوژ کردووہ ہیچ دوژمش نامیش !؟... تہی چی لہ نیبراقوزیہتی فارس و رزم دہکات !؟... ہمر بزویہ (خرای گورہ) تہم نایب تہمی داہزانہہ خواروہ کہ دہفرمویبت : ﴿وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ غَرِيْبًا حَكِيمًا ۝﴾
بلی بی گومان سربازانی (خرای گورہ) تہوہند زژین بی ژمارن ، فارس و رزمہکان لہ ناستی سربازانی (خرای گورہ) ژمارہی سائنی یان بہ ژمارہ دانانربن ، ہمر واش ہوو ، ہمر دوو نیبراقوزیبت ژیرکہوت و شکستیان ہیٹا چوکیان بز سربازانی (خرای گورہ) دا نواند ، ہمروہک (خرای گورہ) دہفرمویبت : ﴿إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ ۝ وَإِنَّ جُنَدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ ۝﴾
واتہ: بہ دانلییابوہ ہمر تہران سہرکہوت و سہرفراز دہین ، سربازوہ نیمائندارہکانیشمان ہمر دسہلات ہیژ ترنای دہگرنہ دست زال دہ بن بہ سہر دوژمانندا ، بلی بیگومان تہوش موژدہیکي زژ گورہہ شکومندہ ہمروہ اک (خرای گورہ) دہفرمویبت : ﴿بِئْسَ بَرٌّكَ اللَّهُ نَصْرًا غَرِيْبًا ۝﴾
الفتح: ١٢: بی گومان (خرای گورہ) سہر دہکوبت بےسہریاندہ بہ سہر کہزنتیکی زژر گورہ و شکومند ، سہر کہرتیباک کہ ہمر گیزاو ہمرگیژی ژیرکہوتی ہعدوا دانایب ، چونکہ سہمازانی (خرای گورہ) دل و دہرونیان دامہزاوہ و چہسباوہ لہ سہر تانبہکہیان ، چونکہ سہمازانی (خرای گورہ) لہسہر حق راستین ریکا دروشیان گرتووہ ، چونکہ فرمایانان لہ لایمن (خرای گورہ) بز ہائووہ کہ کوشتار یکمن و چہنگیان لہگہ لہا یکمن بہ کوشتیان ، ہمر بزویہ ہموو کات سربازانیباک لہریگای (خرای گورہ) یان لہ پیناری تہو زاتہ کوشتار بکات ہمرگیژ کز ناکوبت ،بؤ ہمیشہ سہر کہوتوو دہیبت ، نەگہر لہ دونیاش دا سہر نەکوبت بہلام ہراوہی قیاسمت دہیبت ، ہمروہک (خرای گورہ) دہفرمویبت : ﴿وَكَانَ ذَلِكَ عِندَ اللَّهِ قَوْلًا عَظِيمًا ۝﴾
الفتح: ١٣: واتہ: سہرفرازمکی بی سنورو بی ژمارو زژرگورہیان دست دہکوبت .

تہم (فتح مبین) زرکاری کردنی ناشکارو روونہ ، چوار ہمرہمی بز پیغہمبیری خوا ﷺ تیبدا ہوو :

١-نیبووردی یان لی خویش بونی (خرای گورہ) لہ ہموو گوناہکاتی لہرابردو لہ نایبندہ دا نەگوئاخانی کہ بچووک ہبون لہرابردو لہ نایبندہ دا بی گومان نەمش نایبتہ بہ پیغہمبیران .

٢-دہرکہوتنی دسہلات و شکومندنی پیغہمبیری خوا ﷺ و موعجزہ کانی لہ نیچہ دورگمی عربی دا بلاو بویتہوی پھیاسہکہی ہمہمو ناچہ کدا .

٣-ہیدایبت رینوی بز ریگای راست و درست ؛ یان (شہریعت و ہمرنامہی (خرای گورہ) .

٤-عیزبت و تارانی ہیزی و دسہ لاتی پەپداکرد لہ ناچہکدا .

تہم(فتح مبین) زرکار کردنی ناشکارو روونہ ، چوار ہمرہمی بز نیمائاران تیدا ہوو :

١-خوگری ناسودہی توقرہی بز دل دہرونی نیمائاران .

٢-زیاد کردنی نیمائیان لہوی کہ ہعیان ہوو نیمائیان زیاتر ہوو .

٣-موژدہی چورنہ نیو پەھشت درا بہ نیمائاران .

٤-سربنموہ و ہرہہ پویش کردنی گوناہکاتیان لی خویش بوونیان لہلایمن (خرای گورہ) .

بہلام (فتح مبین) بز کافران و مشرکیان و دوو روہہ کان یان مونافیقہ کان ، ہوو بہ زیان بویان واک: ١- سزا و تزلہ ی (خرای گورہ) لہ دونیار درا اوژ دا . ٢-تغربین کردنی یان لعنت کردنی لہ لایمن (خرای گورہ) ٣-تورہیی و خشم و قینہی (خرای گورہ) لہران ٤- چورنہ نار ناگری دوزہخوہ بز ہمیشہیی .

^[1] سورة الفتح (٢٠٠٠)

^[2] سورة الصافات (١٧٣٠١٧٢)

پوهنځی: کاسم محسن عولا

٢٠٢٣-١٤٤٤هـ

﴿سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ شَغَلْنَاكُمْ وَأَهْلؤُنَا فَأَسْتَفْغِرُ لَنَا يَقُولُونَ بِأَلْسِنَتِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ لَكُمْ مِنْ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا بَلْ كَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا﴾ الفتح : ١١

﴿سَيَقُولُ لَكَ﴾ بی گومان پیتان ددین : ﴿الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ﴾ نمر عربیه ددشته کیان که له غزرا یان گرشار کردن جی مایبون ، ﴿شَغَلْنَاكُمْ وَأَهْلؤُنَا﴾ سامان خار خیزانیان مشغولیان کردن نمایان هیشت یین بو ععزرا یان کوشار له گمل نان ، ﴿فَأَسْتَفْغِرُ لَنَا﴾ له به ر نمره دارای لی خوبی خوش یووفان بو بکه ، ﴿يَقُولُونَ بِأَلْسِنَتِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ﴾ نمرهی که به زمانیان ددین ، له دل یان دا باوریران یی نیه ،واته : دل و زمانیان رهک یهک نن...!!! ﴿قُلْ فَمَنْ﴾ بهلی به چاکی ، ﴿يَمْلِكُ لَكُمْ مِنْ اللَّهِ شَيْئًا﴾ نهمه راسیبرخوای گموره) دا هچمی بدهدشته یوتان ، ﴿إِنْ أَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا﴾ نهگمر (خوای گموره) زیانیکی یوتان بویت ، ﴿أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا﴾ یان سوودو قازایمیکی یوتان بویت ، ﴿بَلْ كَانَ اللَّهُ﴾ بهلکو راتیبه که ددیلین بهلکو (خوای گموره) ،

﴿بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا﴾ ناگادار به هر چیهک که نهجاسی دددن ...!!بهلی کاتبک ععربیه ددشته کییهکان دواکهرتن له غزراو کوشاری کاران ، نورا (خوای گموره) به پیغهمیرهکمی ددفرمویت :

﴿سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ﴾ واته : نمر عربیه ددشته کیانه یان دواکویتیون ، که مشغول بورن بهجوی مال دارایی سامان و خار خیزانان نه یان هیشت بگمینه به نیوه دا ، وه دوی لی خوش بوونیان بو بکه ، بهلام نمران له سمر زمان شتیپک ددین و له ناخوره دا واته له دل ددروونیاندا شتیکی تری تیدمایه ، بهلی نهگمر (خوای گموره) زیانیپک تان یی بگمینه ، یان سوودبیکتان یی ببعخصیت ، کی ددشانی دست له کاری (خوای گموره) بدا ...؟!...بهلکو (خوایگموره) له هر کردوبیهک که نهجاسی دددن ناگاداره به همموشتیپک تان ، دیاره (خوای گموره) پیغهمیرهکمی ناگادار ددکاتوره لهمرانی که دوا کدرونیون له ععربیه ددشته کی یهکان ، که مانهوبیان ههلیرواد له نار مال سامان و خار خیزانیاندا ، نه رویشتا له گمل پیغهمیبری خرا ﷺ بو جهاد و تنی کوشان ، بیانونوشیان ددحینایموره ، دوا شیان ده کرد که پیغهمیبری خوا داری لی خوش بوونیان له (خوای گموره) بو بککات ، بهلام ندم دوایه شیان تمنها به سمر زمان و سمر زارد کی بوو ، له نار دل ددروونیان دا نه ، تمنها بو خوش پهرینهموره بووو ، داراکه یان له پیغهمیبری خوا ﷺ له نیشان و باوریرانهموره نموو !! هر بویه (خوای گموره) ددفرمویت ﴿سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ شَغَلْنَاكُمْ وَأَهْلؤُنَا فَأَسْتَفْغِرُ لَنَا يَقُولُونَ بِأَلْسِنَتِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ لَكُمْ مِنْ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا﴾ به لکو به پیچهوانوره که ععره به ددشته کی یهکان هر کردوبیهک که

نهجاسی دده لسمز زمان و له نار دل ددروو نیاندا (خوای گموره) یی ناگاداره چونکه هیچ شتیپک وروایتی لیزان و دانایه له ههمور کارو کرده وکامنی دا که (خوای گموره) ددفرمویت : ﴿بَلْ كَانَ اللَّهُ

بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا﴾ بهلی نمر هوزه ددشته کیانه بووه که خویان دزیمو بهشدرای ندم سهقفری پیغهمیبری خرا یان ﷺ نهکرد ، هوزه ددشته کی به عه ره به کانی له هوزی (نسلم ، جوحینه ، موزینه

، نعلشجع، دیبه ل) بوون له گمل پیغهمیبری خرا ﷺ هاوبهشی غعزرا یان نهکرد ، چونکه بیان رابوو پیغهمیبر ﷺ و مسلمانان سمر ناگهون له سهقفردا ، (خوای گموره) ش به پیغهمیبره کمی ددفرمویت :

﴿سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ شَغَلْنَاكُمْ وَأَهْلؤُنَا﴾ واته : ندم هوزه ععره به ددشته کی یان خو ددهزنموره لهسمرخشتنی تاینه کعبت ، یان خو ددهزنموره له بهشدرای نهکردن له جهاد و تنی کوشان له بیناری خوا دا ، بهلی دینه لات بو نمرهی پاساو عوزرر بینهوه ، که نهاعنتیا بو خوش جهاد و تنی کوشاندا .دژی ددژمنانی نیسلام ، وه ددین : هوی نهاعنتمان بو غعزراو و یان بو ندم سهقفره یان بوجهاد و تنی کوشان ، خو سمر فال کردن بوو به مال و مندال خارخیزان مالو سامانان و کارو کاسی روزانهمان ، یان پاریزگاری کردنی مال سامان و مندال خار خیزان رای لی کردین نعتزاین نامادی جهنگ و کوشاری ددژمنانی نیسلام یین ، وه نهاعنتیشمان ده بیته هوی سمریچیجی کردنی فرمانهکانی خوا پیغهمیبره کمی ﷺ ، هه ربویه بو ندم مهبسته دوی لی خوش یووفان بو بکه له (خوای گموره) ، ههلعبته نهمه یهکیکه له موعجزیره گموره کانی قورتانی پروژز که به پیغهمیرهکمی رادگمینی پیش گهراندوی بو نار شاری مهدینه، چونکه لهریگا دا بوو له کانی گهراندوه له پهپان یان ریگهرتنی (حودیبهه) ندم تاینه دایه زینه (خراروره بو سمر پیغهمیبری خرا ﷺ که ناگاداری ده کانهوه له ععربیه ددشته کیه کان که دینه خریمتی نمراد ددین : عوزرر پاسا و بو خویان ددحینهتوره و ، ددش لین : دارای لی خوشیوروفان بو بکه له لای پرموردگا ، بهلام نهگمر سمریر ندم بهسمر هاته بگمین له راستی دا نمر ععربیه ددشته کی یان تاران باور گوناوه کار بوو ههلیمهکی گموره یان نهجام دا چونکه بدهم فرمانه کانی خوا پیغهمیبرهکمی نهچوو بو جهنگ و کوشاری بن پهرستان ، هر به نهققست نهچوره خویان دزیموه له سهقفردا ، له لایکی تریشموره نمرانه بیان دا بوو پیغهمیبری خرا ﷺ و مسلمانان له سهقفره دا سمرناگهون تیا ده جن ، هر بویه (خوای گموره) بهدروژ خشموره فرموی : ﴿يَقُولُونَ بِأَلْسِنَتِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ﴾ واته: نمر ععربیه ددشته کیانه نمر عوزررر پاساو بیانوو هیئانموره یان له دله وه دانیه بهلکو هر لمسز زمانه

، واته له نیشان و بیرو باوریراندا هعلنا قولی ، تمنها قسه بهکه لهسمر زمان دا ده گمین ، دیانتهویت بهدروژ دهلمسه خویان روزگا بگمن ، بهلام له راستی دا خو ناماده نمریونیان ترسان له جهنگ ترسان له بت

پهرستانی قوریش بوو ، بیان دا بوو پیغهمیبر و مسلمانان له چنگه دا یان لهدم سهقفره دا تپیک ددشکین و ددقهرتین ، همرهوک (خوای گموره) ددفرمویت : ﴿قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ لَكُمْ مِنْ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ

أَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا بَلْ كَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا﴾ واته: نهمی ععد ﷺ بیان بلی : کی ده توانی نمرهی که (خوای گموره) له چاره نویسی نویسی بیت له خپور شوره

بییگهرینهتیره...؟!...یان کی توانای نمرهی همیه که قعزراو قهدوری (خوای گموره) روت بکاتوره ...!!!؟... کهواته بی گومان هیچ کسمیک ناتوانی ویستی (خوای گموره) روت بکاتوره .یان بعربست و ریگری درست بکات لی نهلی بیته جی ...!!...بهلکو له راستی دا دوا کدروتنهکانتان له ترسان بووه ، (خوای گموره) ناگاداری نیازو کردهو کانتانه ، زور چاک ددروایت نهاعنتشان بو جهاد و کوشاری کارانی قوریش بهجوی

مال سامان خارخیزانان نمروره بهلکو به هوی گومانی خرابشان و ترساتان بوو یان به هوی نیشان و باومری لاوازانهموره بوو ریگری لی کرتن له نمرؤشکا تا بو ندم سهقفره دا ، وه تنی ععد بیان بلی: به ععره بهکا ددشته کیه کان نهگمر باوری بهتین دامعزازتان به خوا پیغهمیبرهکی ههولایه نمره بهجی ندههمان له دوا کدروتنشان له م سهقرفهدا ، نمر کات نعتازانی که همرچی (خوای گموره) نکات تاینه جی ، ههموو ویست نیواددیهک له زیر فرمانی (خوای گموره) دایه ، زیان گمیانند نهگمر خوا ویستی نهبیت به نیوه ناگه پندفریت ، وه سوود گمیانند نهگمر خواو یستی لهسمر نهیی به نیوه نکات ، ره (خوای گموره) بهعهموو کارو کردهو کانتان ناگاداره .بهلی ناگاداره به روالهتی کارو کردهو کان دشناگاداره به کارو کردهوکامنی دل و ددرووشان ...!!

تأهلو : باکی شهیب کوردی

۲۰۲۳-۱۴۴۴هـ

نویستی : گاسم محسن عولا

﴿مَنْ لَّمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ، فَإِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا﴾ الفتح: ۱۳

سوره فتح از مجسمه آیت الله عینی

﴿وَمَنْ لَّمْ يُؤْمِنْ﴾ هر کسیک باور و نیمانِ نه هینایت ، **﴿بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾** به (خرای گوره) و به پیغمبره کنی عهد ﷺ ، **﴿فَإِنَّا أَعْتَدْنَا﴾** وه به راستی نیمه ناماده مان کردوه ، **﴿لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا﴾** بز نم بی باور و کافرانه تاگریکی هملگرسار له دوزخ دا ، یان تاگریکی بلیسه دار مان ناماده کردوه .!!
بعلی همرکسیک که نیمان و باور نه هینیت به (خرا گوره) و پیغمبره کنی نموا نمو که سه و تا له دونیا دا بیت و یان تا دهریت یان به جوره بیت تا دهریت ، نموا نمو کسه خوی تیاجوره یان زیان لیکموتو و رفهروژ سرگردان نه بیت له دونیاو له دوا رُوژ دا ، می گومان (خرای گوره) ددفرمویت : نیمه تاگریکی هملگر سار بلیسه دارو بههیز بهتیشمان ناماده کردروه بز بی باوردان یان بز کافران ؛ **﴿مَنْ لَّمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾** واته : دهبیت نه خلاصی توار هینت له کارو کردوه دا به ناشکرار له ناره وه بز (خرای گوره) و پیغمبره کنی ﷺ چونکه (خرای گوره) سزای نمو کسه ده دات په تاگری دوزه که شونیه که یان تاگریکی بلیسه دا که بی دهر تریب (سعیرا) چونکه ززبهی خملک بیرو باوریدان یان نیمان هکیمان به ناشکرا دهری دهرن به لام له ناخی خویان وا نیه ، هر بز په (خرای گوره) سزای بز ناماده کردون به تاگریکی بلیسه دار و بهتن ، هرودک (خرای گوره) ددفرمویت : **﴿وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ الشَّعِيرِ﴾** . واته: خرا نه ناسان دلهن : نه گمر نیمه گریمان بگریتاوه بیرو هوفخان به کار به بنیاپه نه ده یووینه

نیشته چی تاگریکی بلیسه داری دوزخ !...!! بعلی (خرای گوره) دور زوه کان و عهره به دهشته کی په کان غیری نواپیش ناگادار دهکاتهوه بهدی که ددفرمویت : **﴿وَمَنْ لَّمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾** واته : بهودی که باوردر نیمانِ توار راست و دروستان له روالعت له ناره وهی دله کانتان دهبیت هینیت به (خرای گوره) و پیغمبره کنی ﷺ به راستی یزانن بهودی که نم به پیامی بز هاتوه که راست و حق و درسته ، فرمانه کانی (خرای گوره) پیغمبری خرا چی بهی یکن سهریچی فرمانه کانی نکلن ، وه ریگری یکن له قهدهغه کراره کانی (خرای گوره) و پیغمبره کنی ﷺ ، نهمانه هر هموی باور هینانه به (خرای گوره) پیغمبره که ی ﷺ ، به لام نه گمر دوزمنایمتی نهمانه په کهی به حق و راستیان نوزانن سهریچی فرمانه کانی (خرای گوره) پیغمبره کنی ﷺ یکن ، نموا به دلتیاپوه (خرای گوره) سزای بهنیش نازاری بز ناماده کردون له ناو گری دوزخ دا که تاگریکی زز بههیز و بهتن و بلیسه داره ، بعلی بیگومان نهمه رد ولامی نهمانی که باور به (خرای گوره) و پیغمبره کنی ﷺ ناکه که شونیه کنی تاگریکی بلیسه داره ، هرودک ده دهریت ؛ (السعیر) واته : تاگریکی بلسه داری به جوره و پرشنگار بلسه تاگره که زز به هیزه به جوده بلیسه دههاریت که شونیه که

زز لهسرووی خمایلی مرؤة دا نهمونده سامتاک و ترستاکه ، **﴿وَمَنْ لَّمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ، فَإِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا﴾** بعلی (خرای گوره) روز له موناظیفه کان و عهره به دهشته کی په کان و غیری نواپیش دکات ، بهودی که نینه ژیر فرمانی (خرای گوره) پیغمبره کنی (خرای گوره) پیغمبره کنی ﷺ نهموا سزایی به نیش و نازار ددهرین ، نهمی که باخی دهبیت له فرمانی (خرای گوره) پیغمبره کنی ﷺ بی گومان نهمه پیشه ی دور زوه متناظیفه کان به همیشه و بهردوام له روالعت دا شتیگ دهلن له ناره وه دا دلیکی بوجهن پیش رشپان هویه ، بعلی که (خرای گوره) سزای بز ناماده کردون نهمانی که دراکمترن و له موناظیفه کان و عهره به دهشته کی په کان به سزای (السعیر) که تاگریکی بههیزی بلسه داری به پرشنگ هارپزو جولاره ، بی گوسا نموا ناکردش بز نهمانی که باور نیمانیا نیه به (خرای گوره) پیغمبره کنی ﷺ نهمانمش کافور بی نیمان و بی باورن ، بعلی بی نیمان بی باور کافور به دلتیاپوه سزاکمش تاگری دوزخه به تاگریکی بلیسه دار که (خرای گوره) ددفرموو: **﴿سَعِيرًا﴾** ههرودها

(خرای گوره) ددفرمویت : **﴿فَأَنذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَى﴾** . واته : جا سن ناگادارتان ده کمم و ده تاترسینم له تاگریک که زز بلیسه داره ...!! (معاهد) — رحمتی خرای لی بیت — نعلیت : (بلیسه دار) نیماسی احمد رپوایمتی کردوه له سخاکی کور حهریوه که نعلیت : گویم له نعمانی کوری بهشیر بیرو ورتاری نه ده ائی ووت گویم له ورتاری پیغمبری خرا ﷺ بووه دهی فرموو : **((انذرتکم النار، انذرتکم النار حتی لو ان رجلاً کان باللسوق لسمعه من مقامی هذا ۚ حتی وقعت خمیصه ۖ کانت علی عاتقه عند رجلیه))** . واته : پیغمبری خرا ﷺ نهی فرموو : نیوم ترساند به ناگر ، نیوه م ترساند به ناگر ، تا نمو کسه ش له بازار دایه ، نهمی من لوه نعلیم نمو گویمی لیبه ، له رپوایتیکی تردا نهلن : نهموند نم فرمودهی فرموو نمو جل پهرگی لهسدر شانی بوو کورته پهر ههرودو پیه کانی ...!! وه له نیماسی احمد رپوایمتی کردوه له (نعمانی کوری بهشیر) نعلیت : گویم له پیغمبری خرا ﷺ بووه دهی فرموو:**((اِن اٰهُونَ اهل النار عذابا یوم القيامة رجلا، علی اخص صقمه جمرتان، یظنی ملهما دماغة كما یظنی المرحل والمنقم))** . واته: پیغمبری خرا ﷺ فرموویمتی : ناسان ترین سزای خهلگی نار تاگر یان سووگر تین سزای خهلگی نار تاگر له بوژوی قیامت دا پیاویکه دور یشکوی تاگری یان دور نعلی تاگری بز دادهریت له ژیره هردوو پیه کانی دا میشکی نکلوی یان میشکی بی دتهقت بی ...!! ههرودها له صحیحی مسلم دا هاتوه له (ابی هسرحاق) — خرا لی رازی بیت — له (نعمانی کوری بهشیر) خرا لی رازی بیت — دهلیت : گویم له پیغمبری خرا ﷺ بووه دهی فرموو : **((اِن اٰهُونَ اهل النار عذابا من له نعلان وشرکان من نار، یظنی متهما دماغة كما یظن المرحل، ما یزی ان احدًا اشد منه عذابا وایله لاقوتهم عذابا))** .^o واته: کهمترین یان سووگر تین سزای خهلگی نار تاگری دوزخ که سیکه که دور نعلی به قهتان بهستاری له تاگرله پییاپه میشکی نه کولنیبت وه چون مهفعل له سمر تاگر دا نه کولیت ، که سیش نابینتی له سزای سهخت تربیت ، وه نهمه کهمترین سزای خهلگی نار تاگری دوزخه ...!! جا نیمه بز مان زوون پیوه که سزای (سعیر) چیه و شونیه کی له کویه .؟؟ وه یوخان زوون یوویره که بز چ خهلکالیبه که ؟! بی گومان نم سزا سهخته بز کافور دور زوو یان موناظیفه کان و عهره به دهشته کی په کان نهمانی که له شعراو عوسره و سفر کردنی پیغمبری خرا ﷺ دوادگوترون وه غیری نهمانش که دژایمتی خرا و پیغمبره کنی دکمن ، دل خوشو کامهراان دهبن به شکست هینانی موسلمانان لهسواسنسری جیهان ، بعلی نم سزایی بز نمو خهلکایبه که دژی فرمانه کانی (خرای گوره) و پیغمبره کنی دوهست ، یان فرمانگان به چاکی بهی ناهین که نمو عبیاده تمانی که فرمانی لهسره وهک : باور هینان به (خرای گوره) و پیغمبره کنی همدواتی : (أشهد و ان لا اله الا الله وأشهد ان محمد رسول الله) ، ویان بهی هینانی فرزه کانی نویژ و روژوو زکات و حدی مالی (خرای گوره) بعلی دایاره دور زوو و موناظیفه کان لهشیان گرانه پهر فرمانانمی که (خرای گوره) به پیغمبره کنی راگه یا نندوره دهبیت نهمانی که باور دار نیماناندان چی بهجیان یکن بی کمم و کورتی بی درا کورتن له فرمانه کانی (خرای گوره) ، دا ، هرودک (خرای گوره) ددفرمویت لهسدر موناظیفه کان له نویز کردن لاشعیان گرانه که ددفرمویت: **﴿اِنَّ الْمُتَنَبِّیْنَ یَخْدَعُوْنَ اِنَّهٗ زُهوٌ خَدَعَهُمْ وَاِذَا قَامُوا اِلَى الصَّلٰوةِ قَامُوا کُفٰلًا یُرٰءَوْنَ الْاَناسَ وَلَا یَذُکُرُوْنَ اِنَّهٗ اِلَّا قَلیلاً﴾** .

واته : به راستی (موناظیفه) کان یان دور زوه کان راده زانن قیل له خرا دکمن ، له کاتیکیلا نموزاته قیله کاتیان پوچ دهکاتهوه، نازانن ...؟؟ که دیار و نادیا له لای (خرای گوره) روون و ناشکراییه ، هرکاتیکیش بز (ریاه) بازی روو به معنی گردن هله دست بز نویژ ، زز به لش گزانی و تمه ملی هله دست نهمانه (ریاه) روو به معنی بز خدکی دکمن ، زز به گه می یادی (خرای گوره) ده کمن ...!!

^[1] -سورة صافات (1)

^[2] -سورة الاحقاف (14)

^[3] -شرح الاشباه فی صحيح الفريعب برقم (3509)

^[4] -صحيح البخاري برقم (3062)

^[5] -صحيح مسلم برقم (122)

^[6] -سورة النساء (142)

لو پستی : گاسم محسن عویلا

ناٹاؤ : باکی فصیح کوردی

۲۰۲۳-۱۴۴۴ھ

﴿قُلْ لِلْمُخَلَّفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سُدُّعُونَ إِلَىٰ قَوْمٍ أُولَىٰ بَأْسٍ شَدِيدٍ تُقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسْلِمُونَ فَإِنِ طَئِفِعُوا بِكُمْ اللَّهُ أُجْرًا حَسَنًا ۖ وَإِن تَوَلَّوْا كَمَا تَوْلَيْتُمْ مِّن قَبْلٍ لَّعَذَابُكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ [الفتح: ١٦

﴿قُلْ لِلْمُخَلَّفِينَ﴾ بملی به درا کمزوروه کان ، ﴿مِنَ الْأَعْرَابِ﴾ ععربیه ددشته کی بیگانم . ﴿سُدُّعُونَ﴾ ته معر لا بانگ ده کرین ، ﴿إِلَىٰ قَوْمٍ أُولَىٰ بَأْسٍ شَدِيدٍ﴾ بو گهلکی زور بهیزو توانار جنگاره ر ، ﴿تُقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسْلِمُونَ﴾ دهیبت جنگیان له گهل دا بکنن یان خویان موسلمان بین ، ﴿فَإِنِ طَئِفِعُوا﴾ جا نهگمر گوریاہل بین ، ﴿يُؤْتِيكُمُ اللَّهُ﴾ (خوای گموره) بیان ددهات ،﴿أُجْرًا حَسَنًا﴾ پاداشتیکی زور کمزورو باش و بی هخضار ، ﴿وَإِن تَوَلَّوْا﴾ وه تگمر سرپیچی بکنن ، ﴿كَمَا تَوْلَيْتُمْ مِّن قَبْلٍ﴾ همر واک له ودهییشدا سرپیچتان کرد له (حودیبیہ) دا ، ﴿يُعَذِّبُكُمُ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ (خوای گموره) سزایهکی زور به نیشتان ددهات . بملی درای نموی که (خوای گموره) باسی دراکمزوروه کان له ععربیه ددشته کی بیگان و موناظیفقه کان و غیری نعرانیش دکات ، که بهجماون و خویان دواخت ریان خویان دزیموره له پیغهمبری خوا ﷺ وه له موسلمانان به نچورتیان به جیهاد و تی کوشان یان نور سهفیری عومره ی پیغهمبری خوا بو مانی (خوای گموره) (مسجد حرام) نعرانه خویان دواخت له جیهاد کردنی له پیاری خوا دا ، بهلام بیانور پاساری نارویایان دهینایموره بو خو دزیمورهکیان له گهل پیغهمبری خوا ﷺ و مسللمانان دا ، همرودها همر نمانهش له فتح کردنی (خعیبری) جوره گهدا دارای دهرچورتیان دکره له پیغهمبری خوا ﷺ بو بهشاری کردنیان له چورتیان بو دستگورت غنیمت مال سامانی دونیادا ، که له نایضی بیشتر دا باسمن کرد که (خوای گموره) پیغهمبرهکی ناگادار کردوه له نیاز مهبستی پر پوچی موناظیفقه کان و ععربیه ددشته کیه کان ، که نهی عمد ﷺ نعرانه دینه له بو بهشاری کردنی جنگی (خعیبر) یان فتح کردنی (خعیبر) بیان بلین : همر کیز نیوه له گهل مان بهشاری ناکنن چرنگه (خوای گموره) پیشتر پیی راکمیاندون ، بملی نعرانه تنها و تنها بو بدست هیئانی غنیمت و دستگورت ، له گهل نیوه دهر دهنج ، بهلام (خوای گموره) واک تاقی کردنوره بهک بیانی فرمور : ﴿قُلْ لِلْمُخَلَّفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سُدُّعُونَ إِلَىٰ قَوْمٍ أُولَىٰ بَأْسٍ شَدِيدٍ﴾ واته : بلی . به دراکمزوروه کان یان بهجماوه کان له ععربیه ددشته کی کان و غری نعرانیش واته موناظیفقه کان ، له معو لا پیغهمبری خوا ﷺ بانگ نان ددهات ، (له جینیشه کانی له خلیفه کانی موسلمانان یان پیشورایانی نیسلام و کاره به دستانی نیسلام)، بانگنان ده کات جنگ و کوشار بکنن له دژی گهلکی بهیزو توانا و جنگاور ، (دیاره ندم گهله جیوازی زور هیه له رار بوجوش زانایانی تفسیری قورانی پیوز که رومسکانن یان فارسه کان یان هوزده ععربیه کانی نیمچه دورگمی ععربیه یان غری نعرانیشه تا نیستا نعرانزاوره چ گهلیکه به بهلگه پهکی چیگر) بهلام نیمعش رار بوجورنه کان شی دهکمیتهوره به پشتراش (خوای گموره) همر (خوای گموره) وانتره .﴿تُقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسْلِمُونَ﴾ واته : دهیبت جنگیان له گهل دا بکنن یان خویان موسلمان بین ، واته : یان کوشار کردنیان یان موسلمان بووتیان ..؟! بملی نمرعش حقیقتی راستی زیانن چونکه گهلنیکي نازاو بهیزو توانار جنگاورو همردهیبت واپیت ، یان نوره تا موسلمانان کوشتریان له گهل دا بکنن ، بهجنگ لهگهل یان دا یان نوره تا بینه نارو ناینی نیسلام ، چونکه نعران خویان جنگاورو بهجمرگ و نازان یان دهیبت جنگ بکنن یان ده بیت ملکهچی نیسلام بن بیته نار نیسلام به همسور فرمانهکانی نیسلام رازی بن ، چونکه جنگاوروی نازا وهجمرگ جزیه نادات یان دهیبت بکوزیت یان دهیبت ملکهچی نیسلام بیت ، بملی همر واش یوو له رابورو دا له گهلانی فارس که موسلمانان جنگ و کوشتریان له گهل دا کرون دواتر لازار زلیل بوون و هیوز توانا یان نهما ، نتیجا وایان لیهاات یان موسلمان بین یان جزیه بدن به سویای نیسلام،

﴿فَإِنِ طَئِفِعُوا﴾ جا نهگمر فرمانبهردار بین یان گوریاہلی بانگهوازیه که بن بو جیهاد کردن له دژی نمره گهله دا نمره ﴿يُؤْتِيكُمُ اللَّهُ أُجْرًا حَسَنًا﴾ نعریش نه پاداشت گموره به که (خوای گموره) دایناره لمسر جیهاد کردن دا که پاداشتیکی زور کمزوره و باش و بی همزامره ، ﴿وَإِن تَوَلَّوْا كَمَا تَوْلَيْتُمْ مِّن قَبْلٍ﴾ نهگمریش سرپیچی بکنن همر واک چوئن له بیشتر دا سرپیچتان کرد ره لک : ریکهوتنی (حودیبیہ) له دراکمزورانی ععربیه ددشته کی کان و موناظیفقهکان ، نمره (خوای گموره) سزاو نازاریکی بهنیشتان ددهات ﴿يُعَذِّبُكُمُ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ ﷻ به لی بیگومان (خوای گموره)

سزایهکی زور سختیان ددهات ، ﴿قُلْ لِلْمُخَلَّفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سُدُّعُونَ إِلَىٰ قَوْمٍ أُولَىٰ بَأْسٍ شَدِيدٍ﴾ نهی عمد ﷺ به دراکمزوران له ععره به ددشته کی کان یان هوزده ععربیهکان و موناظیفقهکان بلی : له نایندهیهکی تزیک دا له لایمن پیشورایهکانی نیسلام دا یان خلیفهکانی نیسلام بانگ دکورین بو جنگ و کوشار کردن له گهل گهل و هوزیکی زور نازاو بهجمرگ و جنگاورو دا ، بی گومان ندم ناگادار کردنوی (خوای گموره) بو ععربیه ددشته کی کان یان موناظیفقه کان دهچیشه خانہی تاقی کردنویمان که بیشتر سر پیچیان کرد بوو له دراکمزوتیان له جیهاد و تی کوشاندا به بیانوری جیاجیا پاساریان ددزیموره ، بهلام (خوای گموره) پیغهمبرهکی ﷺ لی ناگادار کردبوه که دینه لات بیانور پاساری نمبھی و پر پوچ دهینموره له راستی دا واتنه بلکن نعرانه ترسنوک نیمان لازرن ، نتیجا نمره گهل و هوزی که جنگ و کوشتریان له گهل دا ده کنن واک روقان له پیش دا رار بو چورنی جیاززی له سرره که کامه گهل هوزن دواتر باسایان ده کمین ، بملی جنگ کردن له گهل گهلکی نازاو بهجمرگ و جنگاورو ، یان نوره تان کوشتریان بکنن و له ناریان بهرن یان نمره تا جیاله کوشار کردنیان موسلمان بین ملکهچی فرمانهکانی ناینی نیسلام بین ، ﴿قُلْ لِلْمُخَلَّفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سُدُّعُونَ إِلَىٰ قَوْمٍ أُولَىٰ بَأْسٍ شَدِيدٍ تُقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسْلِمُونَ فَإِنِ طَئِفِعُوا بِكُمْ اللَّهُ أُجْرًا حَسَنًا ۖ وَإِن تَوَلَّوْا كَمَا تَوْلَيْتُمْ مِّن قَبْلٍ لَّعَذَابُكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ [الفتح: ١٦] نهی عمد ﷺ بلی . به و ععربیه ددشته

کی یانه که خویان له دراکمزوره کان بوون ، بهم روزانه بانگ دکورین بولای گهلکی نازارو جنگاوری بهیزو دا ، که یان کوشارو شریان له گهل دا دکهن و ویان خویان بهدستموره دهن واته ملکهچی سویای نیسلام دین ، جا نهگمر پهپروی نمره بانگ کردنوره فرمانہی (خوای گموره) پیغهمبره کی بوون ﷺ ، نمره پاداشتیکی زور جوان باش بی همزامران پیی ددهات ، بهلام نهگمریش ویسانموره پشتان تی کرد یان پشتان هلکرو له سر سرپیچی کردنی فرمانه کانی (خوای گموره)و پیغهمبرهکی ﷺ دکو له بیشتردا پشتان تی کردو پشتان هلکرو سرپیچی فرمانه کانی (خوای گموره) و پیغهمبرهکی ﷺ بوون ، نمره بهذنیایموره (خوای گموره) سزاتان ددهات به سزایهکی پر له نیش و ژان و سامناک ترسناک دا ، بملی بی گومان پهروودگار له بریارهکانی دا کمسی له بیز ناچیت و تاراکاور بی توانن له لای بهکسان تیه ...!!! بملی لیره دا کمساتیک همن که ددرنچورن بو سهفیری عومره کردن میان له کانی ریکهوتنی (حودیبیہ) دا دراکمزورو ، بیانور پاساریان به خو دزیموره کمیان ده هینایموره بهلام (خوای گموره) به مهبست نیازی نعرانی ددهاتی که نچورتیان هؤکارهکی تعهار تنها ترسنوکی بوو، یان دل خوش بوون به شکستی موسلمانان ، نعراستی دا همکیشیان عوززی شرعیان هعورو له موسلمان که دواترن له عومره کردن و جنگ و جیهاد تی کوشان ، نمره کسانه (خوای گموره) جیایان دکاموره له و سزایهی که بو ععربیه ددشته کی کان و موناظفهکانی دانره ، چونکه نعرانه لهیمر به تهمنی پدی و یان نهخوشی و چهنلین عوززی شرعیی تر که ریگه پشدره بملی نمره کسانه ناچنه خانہی نعرانهی که دراکمزورون ، چونکه نعرانه له سزایه جیاده کرتیموره همرهوک له نایضی دواتر دا (خوای گموره) باسی ددهات بزمان .

توسیتی : گاسم محسن عولا

تأناو : باکی شعب کوردی

۲۰۲۳-۱۴۴۴ھ

«**سُتَدْعَوْنَ اِلَى قَوْمِ اَوْلٰىیَیْ تَآبِیْنَ شَدِیْدِیْ**» بئی دک له پیش دا بامان کرد که زانایانی ته‌نفسوی قورنانی پهرژ به‌گشتی رار بجزودنی جیاداریان همیه له سهر نوو گهل و هژوهی که نوو عهرمه دهشته کی یان بانگ ده‌کیرین بژ جهنگ و کوشتار کردن له گهل‌یان دا
نئوانه که گهل و هژوزیکی نازاو به‌جه‌رگ و جهنگاور به‌هیز ترانان ، که (خوای گهوره) ده‌فرموییت: «**سُتَدْعَوْنَ اِلَى قَوْمِ اَوْلٰىیَی تَآبِیْنَ شَدِیْدِیْ**».

به‌که‌م : نه‌ر کسانه‌ی که دهلین : جهنگ و کوشتار کردنیان له گهل گهل و هژوانه‌ی که نازاو جهنگاورن ، خهلکانی فارس‌وانه : جهنگیان له گهل ده کن فارسه کائن ، نه‌مانه نوو که‌سانه رار بجزویان رایبه که خهلکی فارسن دهک : له (ابن عباس) - خوای رازی بیته - ده‌لیت : ((**اَوْلٰىیَی تَآبِیْنَ شَدِیْدِیْ**» خهلکی فارسه)) .^١

دوروم : وه له (ته‌میر لیلی) ده‌لیت : ((**سُتَدْعَوْنَ اِلَى قَوْمِ اَوْلٰىیَی تَآبِیْنَ شَدِیْدِیْ**» نئوانه فارس و رۆمه‌کانن)) .^٢ وه له (قتاده) له (المسن) - خوا لیان رازی بیته - ده‌لیت : ((**سُتَدْعَوْنَ اِلَى قَوْمِ اَوْلٰىیَی تَآبِیْنَ شَدِیْدِیْ**» نئوانه فارس و رۆمه‌کانن)) .^٣

سی یعم : له (سعید ابن جبیر و‌عکرمه) - خوا لی رازی بیته - ده‌لیت : ((**سُتَدْعَوْنَ اِلَى قَوْمِ اَوْلٰىیَی تَآبِیْنَ شَدِیْدِیْ**» نئوانه هوزی هموازن و تلقیفن)) .^٤

چاروم : له (معمر) وه له (قتاده) - خوا لیان رازی بیته - ده‌لیت: ((**اَوْلٰىیَی تَآبِیْنَ شَدِیْدِیْ تَقْتَبِلُوْنَهُمْ اَوْ يُسْلِمُوْنَ**» کوشتار جهنگ کردن له‌گهل تم دور هوزی هموازن و غه‌تخان له رۆزی (حتبن) دا)) .^٥

پینتجهم : له (سعید) له (قتاده)‌وه - خوا لیان رازی بیته - ((**يَلْمُخَلْفِيْنَ مِّنَ الْأَعْرَابِ سُدَّعَوْنَ اِلَى قَوْمِ اَوْلٰىیَی تَآبِیْنَ شَدِیْدِیْ**» بانگ کردنیان بژ جهنگ کردن له گهل هژوه‌کانی (هموازن و تلقیف) له رۆزی (حتبن) دا بئی نئوان باشترین وه‌لامیان همیه بژ خواست و ویستی جهیاد و تی کوشان)) .^٦

ششمه : له (ابن اسحاق) له (الزهری) - خوا لیان رازی بیته - ده‌لیت : ((**اَوْلٰىیَی تَآبِیْنَ شَدِیْدِیْ**» نئوانه هوزی نه‌ویه حنیفه بوون له‌گهل مسلمه‌ی درۆزن دا)) .^٧

ههرتمه : له (سعید بن جبیر) وه له (عکرمه) - خوا لیان رازی بیته - ده‌لیت : نئوانه که له‌گهل هوزی بنی حنیفه دا هوزی هموازن‌ی نیشان بژ زیاد کردوه)) .^٨

ههشتمه : له (کعب) - خوا لی رازی بیته - ده‌لیت: ((**سُتَدْعَوْنَ اِلَى قَوْمِ اَوْلٰىیَی تَآبِیْنَ شَدِیْدِیْ**» گهلی رۆمه‌کان بوونه)) .^٩

نۆزیه : له (جهاد) - ره‌مثنی خوا لی بیته - ده‌لیت : ((تمو خهلکان بت په‌رسته‌کان بوون)) .^{١٠}

ده‌یهم : له (ابن ابی عمر) ده‌لیت : له شوینگ دا هاتوره له (ابن ابی خالد) له (بارکی یهوه) له (ابو هریره) -خوا لی رازی بیته - ده‌لیت : (واته (هم‌البازروون یعنی : الاکراد) واته : دلین : بازر شوینگی شاخواری چیایبه له نژیک کرمان له هه‌ندیک ریایته دا هاتوره ، له شوینه دا گورده‌ی تیداییه خه‌لکه که به بازار ناو ده‌یرین وه‌مای نهم و‌لائییه که پی ده‌ لین بازار .^{١١}

یانزوم : له (ابن ابی عمر) له (سفیان) له (ابن ابی خالد) له (بارکی یهوه) له (ابو هریره) - خوا لی رازی بیته - ده‌لیت : (هم‌البازروون).^{١٢}

دوواتزوم : آخرجه (ابن ابی حاتم) له (ابی هریره) - خوا لیان رازی بیته - ده‌لیت : «**اَوْلٰىیَی تَآبِیْنَ شَدِیْدِیْ**» ده‌لیت : (هم‌البازر یعنی : الاکراد) .^{١٣}

سی نزوم : آخرجه (ابن العزّون) و (الطبرانی لی کبیر) له (جهاد) - خوا لی رازی بیته - ده‌ لیت : «**اَوْلٰىیَی تَآبِیْنَ شَدِیْدِیْ**» ده‌لیت : یعنی : (أعراب ، فارس ، اکراد العمیم) .^{١٤}

چاره‌دم : له (ابو هریره) - خوا لی رازی بیته - ده‌لیت له پیغه‌مبیری خوا ﷺ فرموییتی : ((**لا تُقَوِّم السَّاعَةَ حَتَّى تَقَاتِلُوا الثَّرَكَ، صَفَارِ الْأَعْيَنِ، حَمْرَ الْوُجُوهِ، دُنْفَا الْأَنْفُسِ، كَأَنَّ وَجُوْهِهٖ الْجِبَانُ اُنْفِرَتْهٖ، وَلَا تُقَوِّم السَّاعَةَ حَتَّى تَقَاتِلُوا قَوْمًا نَعَاهُمُ الشُّعْرُ**)) .^{١٥} له (ابو هریره) - خوا لی رازی بیته - له پیغه‌مبیری خوا ﷺ فرموییتی: قیامته هه‌لئانسیتی هه‌تا‌کو کوشاری تورک نه‌کنن ، چار بچوکی و کچوکه ، درموچارویان سوروه ، لوتیان یان که‌میریان بچوکه و پانه ، دم چارویان و‌ک قه‌غانی کوتراو رایه ، قیامته هه‌لئانسیت هه‌ تا‌کو کوشتار یان نه‌جنگن له گهل خهلکانیک که پیلاو یان نعه‌له یان له مور دروست کراوه !!!

بئی له‌م فرموده‌ بیه دا که پیش هاته‌کانی پیغه‌مبیر ﷺ بژ رۆزی دوائ یاس دکات نه‌مش به‌کیکه له مورعیزه‌کانی پیغه‌مبیری خوا ﷺ که ده‌فرموییت: قیامته هه‌لئانسیت هه‌تا‌کو موسلمانان کوشتاری تورک نه‌کنن !?! وه له سیفته‌کانیان که : چار بچوگ و ، دم و چاو یان سوروه و تینگه‌له ،لوتیان یان که‌میردیان بچوکه و پانه ده‌مور چاویان وک قه‌لغان یان و خره ،‌دلی قه‌غانی کوتراوه چوکنه رۆز چره و گوشتی پیویبه وه درو‌باره ده‌فرموییت : قیامته هه‌لئانسیتی هه‌تا‌کو کوشتار دکمن یان ده جهنگ دژی خهلکانیک که پیلاوه‌ کانیان یان نعه‌له کانیان له مور دروست کراوه نو‌مش ههر تووروه‌که کان ده‌گویتیموه به‌لام سیفته‌نیکی تریانی یاسکر د مبعیست له‌تورک له ره‌گزی توورگه گه‌له بنه‌چینه‌دا له نارواستی کیشوری ناسپیا نیشته‌هی بوون یاشان به‌هموو شوینگی کیشوری ناسپیدا‌ا پلاوه‌ بوونه‌وه نه‌مش یی گومان نه‌ک وه توورگه‌ کانی و‌لائی تورکیا نیشتا دا به‌لکو چه‌ندین و‌لائی تر هه‌ن که نهم چۆره خهلکانه‌ی تیدا ده‌ ژین هه‌ن که وه‌ ک نهم سیفته‌نه‌ی که پیغه‌مبیری خوا ﷺ ده‌فرموییت له‌م فرموروه ده‌بیدا بئی نه‌گهر نیشتا سه‌یری نهم و‌لائانه به‌گیم ههر به‌زمانی توورگی قسه‌ دکمن رۆز به‌یان و‌ک : تورگمانستان ، قوغستان ، کاژاخستان ، تارزیبجان ، تورکیا و نۆزبه‌کستان یان و‌لائی تریش کهم سیفته‌نه‌ی تیداییه وه‌ له: خورستان که دکاته‌ رۆژ هه‌لائی ئوران و نه‌غغنانستان و هندستان یان و‌ک و‌لائی چین و روسیا !!!

<p>١- شعری خوئی جامع القرآن (١٣٦٣ق) ، سورة ابن حنبل (٣١٠،٣٢٠،٣١٠) ، شعری می‌نزل‌القدر (١٦٦٥) ، شعری می‌نزل‌القدر (٣٧٦)</p> ٢- شعری خوئی جامع القرآن (١٣٦٣ق) ،مخرجه‌فوتوحه (١١٩٣) ،واصفی‌می‌نزل‌القدر (١٦٦٥) ٣- شعری خوئی جامع القرآن (١٣٦٣ق) ،مخرجه‌عذراک فی‌الله (١٣٢٢) ،وی‌عصرمجاهد(٢٠٠٠)، فی‌نزل‌القدر (٣٢٢) ،واصفی‌می‌نزل‌القدر (١٦٦٥) ٤- شعری خوئی جامع القرآن (١٣٦٣ق) ،مخرجه‌مجاهد(٢٠١٩) ، وی‌الطیغی‌می‌نزل‌(١٦٥٠،١٦٥٠) ، وی‌نزل‌القدر (٣٢٢) ٥- شعری خوئی جامع القرآن (١٣٦٣ق) ، مخرجه‌عذراقرای فی‌الله (١٣٢٢) ،عز (عصر) به . ٦- شعری خوئی جامع القرآن (١٣٦٣ق) ، شعری‌نزل‌القدر (٣٢٢) ٧- شعری خوئی جامع القرآن (١٣٦٣ق) ،سوره ابن حنبل (٣٢٢ق) ،مخرجه‌مسدای‌عندالی‌الشمسة (١٠١٣) ٨- شعری خوئی جامع القرآن (١٣٦٣ق) ،مخرجه‌الشعری‌می‌نزل‌القدر (١٦٦٥) ٩- شعری خوئی جامع القرآن (١٣٦٣ق) ،مخرجه‌عذراقرای فی‌الله (١٣٢٢) ١٠- شعیر ابن کفر القرآن‌العظیم (١٦٨٦) . ١١- شعیر ابن کفر القرآن‌العظیم (١٦٨٦) .   مخرجه‌البسلی‌بسته‌وکته‌بوقی‌سنه‌و‌ک ا‌ک‌اسماعیل‌مغول‌کما فی‌القریب . ١٢- شعیر ابن کفر القرآن‌العظیم (١٦٨٦-١٦٨٦) ،مخرجه‌البسلی‌بسته‌و‌مقلته . ١٣- شعری‌نزل‌القدر (١٩١٩ق) ١٤- شعری‌نزل‌القدر (١٩١٩ق) ١٥- مصحح‌الشعری‌برقم (١٦٢٨)
--

نویسنه : **گاسم محسن عولا**

١٣٠٢-١٤٤٤هـ

﴿لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرْجٌ وَمَنْ يُبِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَنْ يَتَوَلَّ يَْعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٧﴾﴾ الفتح : ١٧

﴿لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرْجٌ﴾ بۆ چار کویره کان حدرام نیه یان گوناھ نیه بهشاری جهاد نکات ، ﴿وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرْجٌ﴾ بۆ شمل و به‌که‌وتوره کانپشت حدرام نیه یان گوناھ نیه بهشاری جهاد نکات ، ﴿وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرْجٌ﴾ بۆ نه‌خوشیش حدرام نیه یان گوناھ نیه بهشاری جهاد نکات ، ﴿يُطِيعُ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ وه همر کسبیک گوبرایه‌لی فرمانه‌کانی خوار بیغه‌مبیره‌کی ﷺ بکات ، ﴿يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ﴾ ده بیاته به هشتانیک ، ﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ که چنده ها رووبادر ناره کان به ژیری دادورات ، ﴿وَمَنْ يَتَوَلَّ﴾ همر کسبیش سرپیچی بکات ، ﴿يُعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿﴾ (خرای گهوره) سزای زور سه‌ختی ده دات به سزایه‌کی به نیش و ژان ، به‌لی له نایته دا نه‌جاره یان (خرای گهوره) همدنیک له وانه‌ی که مولهت پیداره یان ماره پیداره که خاوهی (عوززن) یان نه‌وانه عزریان هه بۆ نه‌چوون بۆ جهاد کردن ، به و مرجه‌ی که (عوزز) هۆکاری نه‌چورته بۆ غه زا تیان دا به‌ی بکریت ، نهم عوززانه یان هۆکاره‌نه ریگه پیداره حدرام گوناھ نین نه‌گهر دواکن و نه‌چن بۆ جهاد کردن به و مرجه‌ی که عوززه که‌بان تیندا به‌دی بکریت که (خرای گهوره) بۆ مانی روون کردتوره که نهم که سانه د‌گهرتوره بۆ نه‌چورته جهاد ریگا یان پیداره یان ماره یان پیداره نه‌وش نهمانه :

١-﴿لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرْجٌ﴾ بۆ کدم بینان کان یان چار کویره کان ، گوناھ نیه نه‌گهر نه‌چن بۆ جهاد و تی کوشان له بیناری (خرای گهوره) نهمانه : ماودیان پیداره یان مۆله تیان پیداره .

٢-﴿وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرْجٌ﴾ بۆ شمل و به‌که‌توهر کهم نهمنامه‌کان ، گوناھ نیه نه‌چن بۆ جهاد و تی کوشان له بیناری (خرای گهوره) نهمانه : ماره یان پیداره یان مۆله تیان پیداره .

٣-﴿وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرْجٌ﴾ نهمانه‌ی نه‌خوشن یان نه‌خۆشی دریزخایانیان هه‌یه ، گوناھ نیه نه‌چن بۆ جهاد و تی کوشان له بیناری (خرای گهوره) نهمانه : ماودیان پیداره یان مۆله‌تیان پیداره .

به‌لی نهم سی ده‌ستیه یان نهم سی کۆمهله بهر نهم هه‌رشه به ناگهون که به‌شارنه‌بهره‌له جهاد کردن له بیناری (خرای گهوره) ، به‌لی چونگه (خرای گهوره) هه‌رشه لهر کهمانه ده‌کات که دواکه‌وتوون یان به‌ی ماریان خویان ده‌ه‌زومه له جهاد و تی کوشان ، به‌لام نه‌گهر گوبرایه‌لی فرمانه‌کانی (خرای گهوره) بیغه‌مبیره که‌ی ﷺ بیت ، هه‌روه‌ک د‌ه‌فه‌رموویت :﴿يُطِيعُ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾. واته : سرپیچی فرمانه‌کانی (خرای گهوره) بیغه‌مبیره‌کی ﷺ نکات و گوبرایه‌لی فرمانه‌کان بیت نهمرا ﴿يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ﴾ بی گومان پاداشی به‌ههشت ده‌بیت ، که ﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ چنده‌ها رووبارو نار به‌وزیریان دادورات ، ﴿وَمَنْ يَتَوَلَّ﴾ به‌لام بیگومان ههر کسبیک پشتت هه‌لبکات سرپیچی فرمانه‌کانی (خرای گهوره) بیغه‌مبیره‌کی ﷺ بکات، بی گومان جا ههموو به‌خته‌وره‌به‌ک له گوبرایه‌ لی فرمانه‌ کانی (خرای گهوره) و بیغه‌مبیره که‌بیتی ﷺ ، بی گومان جا ههموو به‌د به‌خته‌کیش له سرپیچی کردنی (خرا ی گهوره) بیغه‌مبیره که‌بیتی ﷺ ﴿يُعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿﴾ سزا ده دریت به‌سزایه‌کی سه‌خت و به‌نیش ژانی ده‌زوخ ...!! (له ابن عباس) — خرا لی رازی بیت — ده‌لبت: کانیک نهم نایته ده‌بهره خاوه‌ده﴿فَتَوَلَّأَ كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ يُعَذِّبُكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿﴾ [فتح : ١٧] ده‌لبت: (اهل الزمانه) واته : ((خهلکانیک که نه‌خوشن یان نه‌خۆشی دریز خه‌یانیان هه‌یه ، چۆ له‌گه‌ل مان بین یان چۆن جهاد بکمن نه‌ی بیغه‌مبهری خرا ﷺ ، نینجا نهم پایه‌ته ده‌بهره خاوه‌ده که (خرای گهوره) د‌ه‌فه‌رموویت : ﴿لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرْجٌ﴾ واته: نهر کهم‌سی کویره یان به‌ که‌وتوهر کهم نهمنامه یان نه‌خۆشه یان خۆشی دریز هه‌مانی هه‌یه ، نهمرا گوناھ بار ناییت نه‌گهر درا کهوتی له جنگ یان له جهاد و تی کوشان ، چونکه ریگه‌ی پیداره یان مۆله‌ت پیداره ، به‌لی (ابن عباس) — خرا لی رازی بیت — ده‌لبت : گوناھ بار ناییت نه‌وی دواکه‌ویت له جهاد ، نهم‌وان : که چار کویره نه‌ خۆشی دریزخایانیان هه‌یه یان لاواژ بی تواناکان له جسته و لاشه دا ، چونکه عوزز و هۆکار بیانوریان هه‌یه، چگه له‌م فسانهش رووته و ناشکرایه))^١. له (قتاده) — وه‌همتی خرا لی بیت — ده‌لبت :((نهمانه‌ خهلکانی الزمانه) واته : خهلکی نه‌خۆشی دریزخه‌یان یان نه‌خۆشیه‌که‌بان گرانه‌ توانای جهاد کردنیان نیه ، نهمانه مه‌به‌مست لی که دواکه‌وتوون له ریگه‌وتنی (خو‌دیبه) دا ، به‌ عوزز هۆکارانه ی که بووه بیانوری ریگه پیدار بۆیان ، نهم‌وانه‌بیتی که ده‌واتن بچن بۆ جهاد کردن بۆ فتح کردنی (خه‌بیره) با بچن نه‌و کاره نه‌جام بدن))^٢. له (قتاده) — وه‌همتی خرا یان لی بیت — ﴿لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرْجٌ﴾ نهمه ههر ههمووی جهاده له‌بیناری خرا دا)).^٣ له (مقاتل) ده‌لبت : ((نهمانه‌ی که عوزز بیانوریان هه‌یه له لای (خرای گهوره) خهلکانی نه‌خۆشی دریز خه یانن یان نه‌خۆشی قورس گرانیان هه‌یه بۆ دراکه‌وتوونیان یان نه‌چوونیان بۆ جهاد کردن یان نه‌چوونیان بۆ ریگه‌وتنی (خو‌دیبه) به‌وه نایه‌ته ، بی گومان (رح) گونا‌هیکی گه‌وره به ، به‌لام نه‌گهر ﴿وَمَنْ يُبِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾.سه‌ر بیشتی نه‌که‌ی له فرمانه‌ کانی (خرای گهوره) و بیغه‌مبیره‌کی ﷺ به‌مست لی فرمان کردبه به‌ چا‌ک و وه قه‌ده غه‌ کردنی خرابه ، چی به‌ی یان بکه ی فرمانه‌کانی به‌ی بگه‌بیتی نهمرا ﴿يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ ده‌جیته به‌ههشته‌ده که چنده رووبار نار به‌وزیریان دادورات))^٤. له (زید گوری ثابت) — خرا لی رازی بیت — ده‌لبت : من خه‌ریکی تهر سین بووم له خزمه‌ت بیغه‌مبهری خرا ﷺ وه قه‌له مه‌کهم هه‌لگرتن و خه‌شته به‌رگویم ، نه‌گهر فرمانی جهنگ کردن هات بۆ نابینا یان بۆ کویر !! ورتم : چۆن ده‌بیت بۆ من چونه‌ک من بینایم نهماره یان له دست داره !! نهم نایته‌می خو‌بندوره ﴿لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرْجٌ﴾ .))^٥.

به‌لی بی گومان خاوه‌نی عوززوو شعر عیه‌کان ته‌ مانه‌ن که هه‌چ شتیکیان له‌سه‌ر نیه و گوناھ باور نابن و ریگه‌یان پیداره نه‌چن بۆ غه‌راز جهنگ و جهاد کردن ، هه‌روه‌ک : (خرای گهوره) د‌ه‌فه‌رموویت: ﴿لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرْجٌ﴾ ، وه هه‌رکسبیک گوبرایه‌ لی فرمانه‌ کانی خوار بیغه‌مبیره که‌ی ﷺ بکات نهمرا (خرای گهوره) نه‌جهاته نار به‌ههشته‌ره که بره له باخ و باخات که رووبارور نار به‌ زیر درخت و کوشکو ته‌لاره کانی دا دورات ، ﴿وَمَنْ يُبِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ ، وه ههر کهم‌سی کیش پشت هه‌لبکات له گوبرایه‌لی کردنی فرمانه‌کانی خوار بیغه‌مبیره‌کی ﷺ بۆ جهاد کردن سرپیچی بکات پشت هه‌لبکات ، نهمرا (خرای گهوره) سزایه‌کی زۆر به‌نیش و نازاری ده‌دات له دوتیار قیامه‌ت دا

﴿وَمَنْ يَتَوَلَّ يَْعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿﴾ به‌لی بی گومان نهم‌وی پشت هه‌لبکات سزایه‌کی به‌نیش و ژان ده‌دریت له دوتیار قیامه‌ت دا ...!!

^[1] - تفسير القرطبي (جامع لأحكام القرآن) (٢١٢/١٩).

^[2] - نكح الوائدي في الوسيط (١٢٢/٤).

^[3] - لمرجة عبدالرزاق في تفسيره - (٢٢٢/٢) بن معمر به.

^[4] - تفسير فتح القدير - الشوكلي - (٥١/٢).

^[5] - التلمیسی (فی مجمع الزوائد) (١١٠٢/٢) اسداه ضعیف.

﴿وَعَدَّكُمْ اللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجَلَ لَكُمْ هَذِهِ. وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْ وَلِتَكُونَ آيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا مُّسْتَقِيمًا ﴿٢٠﴾ الفتح : ٢٠

﴿وَعَدَّكُمْ اللَّهُ﴾

﴿وَعَدَّكُمْ اللَّهُ﴾ خرا به‌یمانی بپیداوون ، ﴿مَغَانِمَ كَثِيرَةً﴾ غنیمه‌تییکی زۆر یان دست‌گه‌رتییکی زۆر ، ﴿تَأْخُذُونَهَا﴾ له‌خرا نه‌ناسان ده‌گرن ، ﴿فَعَجَلَ لَكُمْ هَذِهِ﴾ هه‌ر بۆیه‌ی نه‌م غنیمه‌ته‌ی بۆ پیش‌خست ، ، ﴿وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْ﴾ وه‌ستی خه‌لکی مه‌که‌ی له‌تان کو‌تا کرد یان دور‌خست، مه‌به‌ست‌لی بت په‌رسناسی قوریش ، ﴿وَلِتَكُونَ آيَةً﴾ تا نه‌م زووده‌او به‌بسته‌نیشانه‌یه‌ک یان به‌لگه‌یه‌ک ، ﴿لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾ بۆ نیشانداران یان با‌به‌وه‌اران ، ﴿وَيَهْدِيَكُمْ﴾ تا رهنمودنیشان بکات ، ﴿صِرَاطًا مُّسْتَقِيمًا ﴿٢٠﴾﴾ بۆ سه‌ر ریگای راست و دروست حه‌ق ، هه‌روه‌ها رابۆچوونی جیا‌راژ هه‌یه له‌لایه‌ی زانیان دا سه‌باره‌ت به‌ده‌سکه‌وت غنیمه‌ت زۆر ، هه‌منه‌یکیان بیان وایه‌ نه‌م ده‌ست‌گه‌رتو غنیمه‌ت ، غنیمه‌ته‌ی فتح‌کردنی (خه‌بیره‌ر) ی جووکه‌که‌ بوو، هه‌منه‌یکێ تریشیان ده‌لێن : نه‌و غنیمه‌ته له سه‌رده‌می پیه‌غمه‌به‌ری خرا ﷺ به‌رده‌وامه‌ تا رۆژی دای ، هه‌منه‌یکێ تریش ده‌لێن : غنیمه‌ته‌ی کافرا‌نی بت په‌رسنه ، وه‌ هه‌منه‌یکێ تریش ده‌لێن: نه‌و غنیمه‌ته‌ ریگه‌وتش (هودیه‌یه) به‌چو‌نگه‌ گه‌ورترین ده‌ست‌گه‌رتنی مو‌سلمانان ده‌ست‌گه‌وت و غنیمه‌ته‌ی (هودیه‌یه) بوو ، به‌لام رازو بۆ چوونی په‌سند نه‌وه‌ په‌که‌ له‌ (مه‌جاهد) له‌ (ان‌عباس) - خرا‌لی یان رازی بیت – غنیمه‌ته‌ی (خه‌بیره‌ر) هه‌روه‌ها (ابن‌القیم) – وه‌مه‌ته‌ی خرا‌لی بیت _ نه‌وی‌ش هه‌ر به‌م شیشه‌یه‌ ده‌لیت : نه‌و غنیمه‌ته‌ه‌ زۆر (خه‌بیره‌ر) ، وه‌ له‌ (عه‌بدالله بن‌عباس) – خرا‌لی رازی بیت – له‌ ریگای (ضحا‌ک) - خرا‌لی رازی بیت – ده‌لیت : له‌ قو‌لی (خو‌ای‌گه‌وره‌ر) که‌ ده‌قه‌رمو‌یت : ﴿وَعَدَّكُمْ اللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً﴾ واته‌: فتح‌کردنی خه‌بیره‌ر . غنیمه‌ته‌ی (خه‌بیره‌ر) ^{١٠} . وه‌ له‌ (مه‌جاهد) له‌ ریگای (ابی‌ابن‌به‌یح) - خرا‌لی یان رازی بیت – ده‌لیت :

﴿وَعَدَّكُمْ اللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً﴾ واته‌ : نه‌و په‌یمان‌ه‌ی که‌ (خو‌ای‌گه‌وره‌ر) دای به‌ مو‌سلمانان غنیمه‌تییکی په‌کج‌ار گه‌وره‌ بوو ، وه‌ریان گرته‌ هه‌ تا‌کو نه‌م رۆ دا به‌ده‌وامه‌ ^٢ . له‌ (مقاتل بن‌سه‌لیمان) – خرا‌لی رازی بیت – ده‌لیت: ﴿وَعَدَّكُمْ اللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً﴾ واته‌: له‌گه‌ل پیه‌غمه‌به‌ری خرا ﷺ و ، ^١ وه‌ له‌ دوا‌یی نه‌ویشدا به‌رده‌وام ده‌بیت تا‌کو رۆژی قیامه‌ت دا ^٣ . وه‌ له‌ (عه‌بدالرهن‌گه‌ری زه‌ید‌گه‌ری نه‌سلم) له‌ ریگای (گه‌ری وه‌ب) – خرا‌لی یان رازی بیت – ده‌لیت : ﴿وَعَدَّكُمْ اللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً﴾ واته‌ : نه‌ غنیمه‌ته‌ زۆری (خه‌بیره‌ر) ^٤ . وه‌ له‌ (عه‌بدالله‌ ی‌گه‌ری‌عباس) – خرا‌لی رازی بیت – ده‌لیت :

: ﴿وَعَدَّكُمْ اللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجَلَ لَكُمْ هَذِهِ﴾ واته‌ : (خه‌بیره‌ر) پیه‌غمه‌به‌ری خرا ﷺ له‌ مانگی (ذي‌الحجه‌) له‌ شاری مه‌دینه‌ دا په‌ریکه‌وت هه‌ تا‌کو گه‌یشته‌ (خه‌بیره‌ر) له‌ مانگی (ه‌رم) دا ، له‌ (الزبج) که‌ ده‌لیک بوو له‌ نیوان (خه‌بیره‌ر) و (غه‌ته‌فان) دا ، له‌ویدا غه‌ته‌فان ترسیان‌لی نیشته‌ ، له‌ویدا مانه‌وه‌ شه‌ر تا‌کو به‌یانی ^٥ . له‌ (مه‌جاهد) – خرا‌لی رازی بیت – ده‌لیت: ﴿فَعَجَلَ لَكُمْ هَذِهِ﴾ واته‌ : ((فتح‌کردنی خه‌بیره‌ر پیش‌خرا ^٦ . هه‌روه‌ها ﴿فَعَجَلَ لَكُمْ هَذِهِ﴾ دوو رازو بۆچوونی جیا‌واژ هه‌یه له‌ سه‌ری ، دوو‌روته‌ی له‌ سه‌ره : په‌که‌م : غنیمه‌ته‌ی (خه‌بیره‌ر) وه‌ له‌ دوا‌یش دا هه‌موو نه‌و شه‌رخانه‌یه‌ی که‌ له‌دو‌ری فتح‌کردنی (خه‌بیره‌ر) هه‌تا‌کو رۆژی قیامه‌ت دا . دووهم : ریکه‌وتش به‌یمانی (هودیه‌یه‌ی) پیه‌غمه‌به‌ری خرا ﷺ له‌ گه‌ل کافرا‌نی قوریش دا ، به‌لام وروته‌ی په‌که‌م : وروته‌ی (مه‌جاهد) و (نشاده‌) له‌گه‌ل رانا‌که‌ی دا ، به‌لام مو‌سلمانان له‌ رۆژی (هودیه‌یه) دا هه‌یج غنیمه‌تییکیان ده‌ست‌نه‌گه‌رت وه‌ هه‌یج فتح‌کردنیک رو‌وبه‌دا له‌ کاتی به‌یعه‌ت دان به‌ پیه‌غمه‌به‌ری خرا ﷺ له‌ (هودیه‌یه) دا به‌لام له‌ کاتی فتح‌کردنی (خه‌بیره‌ر) غنیمه‌تییکی په‌کج‌ار زۆر ده‌ست‌گه‌رت))^٧ . وه‌ له‌ (عه‌بدالله‌ ی‌گه‌ری‌عباس) – خرا‌لی رازی بیت – له‌ ریگای (ضحا‌ک) - خرا‌لی رازی بیت – ده‌لیت : ﴿وَكَفَّ

أَيْدِيَ النَّاسِ﴾ واته‌: قریش ﴿عَنْكُمْ﴾ له‌ گه‌ل تیره‌ دا ، له‌ ریکه‌وتش (هودیه‌یه) دا یان له‌ رۆژی (هودیه‌یه) دا ^٨ . هه‌روه‌ها له‌ (عه‌بدالله‌ گه‌ری‌عباس) – خرا‌لی رازی بیت – ده‌لیت : ((﴿وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْ﴾

واته‌: خه‌لکی شاری مه‌که‌ه‌ ، نه‌وان قه‌ده‌غه‌ کراره‌ کانی یان حه‌رام کراره‌ کانی (خو‌ای‌گه‌وره‌ر) جه‌لال ده‌کن ، به‌لام تیره‌ پیه‌چو‌ران‌ه‌ی نه‌وان ده‌بیت هه‌وام کراره‌ کان حه‌رام بکهن))^٩ . وه‌ یان له‌ (نشاده‌) – خو‌الر‌رازی بیت – ده‌لیت: (خو‌ای‌گه‌وره‌ر) ناگای له‌ مه‌ال‌عه‌ال و خه‌زانی مو‌سلمانان بوو ، له‌ کاتی ده‌ر چو‌وتیان له‌ شاری مه‌دینه‌ بۆ (خه‌بیره‌ر) ، وه‌ هه‌روه‌ها له‌ (خه‌بیره‌ر)یش به‌هه‌مان (شیره‌١٠)) ^{١٠} . وه‌ له‌ (مقاتل بن‌سه‌لیمان) – خرا‌لی رازی بیت ده‌لیت : واته‌﴿وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْ﴾^{١١}:واته‌: هه‌ویه‌یمان خه‌لکانی (خه‌بیره‌ر) و (نه‌سده‌) و (غه‌ته‌فان) نه‌وان‌ه‌ی هه‌تن بۆ سه‌ر خه‌شتی (خه‌بیره‌ر) هه‌روه‌ها (مه‌الک بن‌عوف‌النصه‌ری) و (عه‌شیه‌ بن‌حصن‌الفه‌زازی) وه‌ له‌ گه‌لیان دا (بئی‌نه‌سده‌) و (غه‌ته‌فان) نیش ، نه‌وان هه‌تن بۆ سه‌رخه‌شتی خه‌لکی (خه‌بیره‌ر) به‌لام (خو‌ای‌گه‌وره‌ر) ترس و تو‌قانه‌تی خه‌سته‌نیو‌ ده‌ل وه‌رونیاندا ، له‌هه‌مان‌ه‌مان نه‌وا هه‌روه‌ه‌ک (خو‌ای‌گه‌وره‌ر) ده‌قه‌رمو‌ی : ﴿وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْ﴾ واته‌ : (نه‌سده‌) و (غه‌ته‌فان) ^{١١} .

^[1] - لخرجه ابن مسعود (٣٩٧).

^[2] - لخرجه ابن جرير (٢٧٣١).

^[3] - لقصو مقاتل بن سليمان (٣٢٤).

^[4] - لخرجه ابن جرير (٢٨٠٢١).

^[5] - لخرجه البيهقي (١٩٩٤).

^[6] - لخرجه ابن جرير (٢٨٠٢١).

^[7] - لخرجه ابن جرير (٢٨٠٢١).

^[8] - لخرجه ابن مسعود (٣٩٧).

^[9] - عزاه لسوطي (ابن مردويه).

^[10] - لخرجه عديارزي (٢٧٧٢).

^[11] - لقصو مقاتل بن سليمان (٣٢٤).

پوښتنې : گاسم محسن عولا

تاریخ : یاکوئ شعیب کوردی

٣٢٠٢٣-٥١٤٤٤

له (موسای گوری عوقیبه) — خۆا ئی رازی ببت — دلیت : کاتیبک پیغه‌مبیری خوا ﷺ هاتنوه یۆ شاری مەدینه ، له دواى ریکەوتنى (هودیبییه) دا ، (۲۰) رۆژ یان کەمتر له (۲۰) رۆژدا مایه‌وه له شاری مەدینه ، دواى ئەوه بەریکه‌موکوێن بو فتح کردنى یان عەزای (خەیبەر) (خۆاى گموره)بهر له ریکەوتنى (هودیبییه) دا په‌پمانى فتح کردنى (خەیبەری) یی دا‌بووین وه‌ک (خۆاى گموره) دەفەرمویت : ﴿وَعَدَکُمْ اَللّٰهُ مَخَایِمَ کَیْرَةً تَأْخُذُوْنَهَا فَعَجَلٌ لَّسَمُ حَذْوِہٖ ۚ وَکَفَّ اَیْدِیَ الْکَافِرِیْنَ عَنْکُمْ وَاتَّکُوْنَ نَایَةَ لِّلْمُؤْمِنِیْنَ وَیَهْدِیْکُمْ صِرَاطًا مُّسْتَقِیْمًا ﴿۱۰﴾﴾ ۱۰-واته: (خۆاى گموره) په‌مان یان په‌لینى به چەند غەنیمەتیکی زۆر دا جگه له (خەیبەر) ، جا به په‌لەر به زویى پیشى خست و نەمانیان دەست خست ، واته : غەنیمەتى (خەیبەر) وه رێگاى له خەلکانى دەست درێژکە‌را‌نیش ک‌رت له جو‌رله کەر ها‌یە‌په‌مانانى جو‌رله‌که له گەل (بنى نەسە) و (فەتەخان) نەوانه نەیان توانى زاین بەسەریان دا ، وه بۆ ئەو‌ی غەنیمەتە‌کەى بیته نیشانە‌پە‌ک له راستى بە‌دهیبیتانى په‌لینى (خۆاى گموره) بو نیشاندارە‌کان هەر‌وه‌ا رێشمویش بک‌رین بۆ رێگا‌ی راست دروست و حەق)): ۱. په‌لى دەست کە‌وتە‌کان یان غەنیمەتە‌کانى فتح کردنى (خەیبەر) په‌کجا‌ر زۆر بوون هەر‌وک له په‌رتو‌وگە‌کانى س‌یوه ئایانى پیغه‌مبە‌رى خوا ﷺ دا هاتوو‌وه ، چونکه (خەیبەر) شویتیکى زۆر گرێتک بوو بۆ سوپای ئیسلام ، وه مە‌لەبندى جو‌رله کە بوو له نازچە‌کە‌دا هەموو جو‌رله کە نایاک خیانەت کارە کان لە‌ویدا کۆ بیوتنوه پێلان مو‌تاهەر و خیانەت کارە قێ‌بو‌نە‌کانیان هەر‌وه‌ا دارشتى پێلانى هوش برە‌سر مە‌دینه دا هەر‌وکا له عەزای خەنق یان الاحزاب دا روویدا ، نوو پێلان پێلانى جو‌رله کە‌ى (خەیبەر) بوو ، په‌لى شویتک بوو پر له دار و درەختى به‌رەم دار وه‌ک دارخورم‌ای زۆر چەندە‌ها درەختى به‌رە‌مه‌دارى م‌یوه زاد ، هەر‌وه‌ها یوشاک خۆراک کەل پولى سە‌ریازى نالشو‌ن زویى جو‌رله کە‌کاننى (بنى شە‌عیر) جو‌رله کە‌کانى خەیبەر ، وه شتى تریش وه‌ک له پەت‌و‌وگە‌کانى ئایانى پیغه‌مبە‌رى خوا ﷺ دا هاتوه ، بۆ‌نونه : خۆراک رۆژ و هەنگوین ، هەر‌وه‌ها پۆشاکى ناسال و ، وشک‌رو و‌ولاغ و هانگا یان چیل و مەر بزى ، کوێله کان له نافرەتە‌کانیان ، وه زوى و دارخورما‌ر درەختى میوزات ، په‌لى هەر له فتح کردنى خەیبەر دا هەندیکى حوکمى شە‌رىى درا بە‌سەر مو‌سلمانان دا ، له‌وانه :

۱- قەدەغه کردنى خۆاردنى (گویدە‌یژ) .¹

۲-قەدەغه کردنى چورنە لای نافرەتى سە‌ک پر کوێله .²

۳- قەدەغه کردنى سو‌ی زیادە یان ریبیا ک‌ردن .^۳

4-قەدەغه کردنى فرۆشتنى نالشو‌ن بە‌نالشو‌ن یان زێبو به زێبو .⁴

5-شە‌رىى بوونى ناردی‌رى کردنى کوشت‌وکال ک‌ردن له گەل یه‌کت‌ر دا .^۵

6-شە‌رىى بوونى خۆاردنى گوشتى نەسپ .^۶

۷-قەدەغه کردنى ژن حیسانی واته (منع الزواج المتعه) .^۸

8-بە‌شدارى کردنى نافرەت له فتح کردنى (خەیبەر) دا .^۹

9-خۆاردنى س‌یر پێ‌ناز ، وه یان خۆاردنى بە‌روبوونى م‌یوه‌ى کالى یی نەگە‌بشتور .^{1۰}

په‌لى به فتح کردنى خەیبەر و دور بە‌رى دا ناویانگیكى زۆر بۆ مو‌سلمانان په‌یدا بوو ، هەر‌وه‌ها قورەیش له مە‌ککه دا تووشى شوک هات ، وه تووشى خەم په‌زاره‌په‌کى په‌کجا‌ر گموره بوو ، چونکه هیچ کات چا‌وەر وائى نەم سەر گە‌وتنه گم‌روهیە سوپای ئیسلام نە‌بوون .!! له کاتی‌کدا قە‌لاکانى جو‌رله کە‌ى خەیبەر زۆر بشو به‌هیز و قايم بوون ، وه لە‌و کاتە‌شدا جو‌رله کە خا‌و‌ندى کەل په‌لى چە‌كى زۆر بوون چونکه نە‌وان زۆر دو‌رله مە‌ئەز زەنگین بوون له رو‌وى دا‌ریاه‌وه بۆ‌یه ک‌تره سە‌رى چە‌كى زۆریان هەموو ، هەر‌وه‌ها هەر به فتح کردنى خەیبەر هۆ‌زه کانى ت‌رى نیسه‌چه دورگە‌یى عە‌ره‌بە‌ی ده‌هاتن ریکه د‌ه‌کو‌تن له گە‌ل پیغه‌مبە‌رى خوا ﷺ چونکه دە‌یانزانى د‌ژایەتى کردنى پیغه‌مبە‌رى خوا ﷺ و مو‌سلمانان و سوپاکە‌ى یی سوو‌ده ..!ئە‌م سەرگە‌وتنه یان ئە‌م زۆگا‌ر ک‌ردنە‌ى خەیبەر دەرگا‌ی له بە‌ر‌ده‌م نایىنى ئیسلام دا ک‌رده‌وه بۆ بە‌ل‌روبو‌وتنە‌ى له نا‌ر هەموو دور گە‌ى عە‌ره‌بى دا ، یاش ئە‌و دەست ک‌وت و غەنیمەتە زۆ‌زانە‌ی کە سوپای ئیسلام له خەیبەر دا بە‌دەستى هینا ، په‌لى جو‌ولانە‌وه‌ى یان بلا‌و بو‌وتنە‌وه‌ى نایىنى ئیسلام و سوپای ئیسلام له یاش فتح کردنى خەیبەر هەر بە‌ر‌وه‌ام بوو ، تیت‌ر لە‌و‌دا‌ى فتح کردنى خەیبەر ژمارە‌ى سوپای ئیسلام هاتن‌و‌بو‌وى نا‌ر نایىنى ئیسلام هەر و له زیاد بوون دا تا‌ک‌ر نیشتا‌ش بە‌ر‌وه‌امه پۆل پۆل و دەستە دەستە رۆ‌ژانە کو‌یستى دە‌بین له سە‌را‌ستە‌رى چه‌پ‌ا ، په‌لى هەر‌وکا له پێشدا با‌ه‌مان ک‌رد فتح کردنى خەیبەر له سالى (۷) کۆچى دا روویدا ، له س‌ی‌ه‌ى ابن هشام دا هات‌وه دە‌لیت : په‌کەم قە‌لا‌ى کە سوپای ئیسلام ه‌ریشى ک‌رده سە‌رى قە‌لا‌ى (نا‌م)) بوو کە قە‌لا‌یكى به‌جا‌ر قايم جو‌رله کە‌ى خەیبەر بوو ، ن‌وشى به پێش‌ه‌وا‌یتى یان سە‌رک‌ردا‌یه‌تى (علی گ‌ور‌ى نە‌بو تالیب) له (س‌له) — خۆا ئی رازی ببت = دە‌ک‌و‌ریت‌وه دە‌لیت : (علی گ‌ور‌ى نە‌بو تالیب) نالا‌کە‌ى دەرگرت نینجا دەرچ‌و‌دیه‌گ‌ورجى ه‌ریشى ک‌رده سە‌ریان م‌ن لە‌‌و‌ا‌وه‌ى بو‌وم به ش‌ی‌ونى ئە‌و‌دا دەر‌و‌شتم هەتا‌ک‌ر نالا‌کە‌ى پرده قە‌لا‌ک‌وه له سەر کۆ‌مه‌له بە‌ردى‌کى کۆ‌ ک‌را‌وه چە‌قاندى ، جو‌رله کە‌یه ک سە‌رى د‌وه‌ینا و س‌ی‌رى ک‌رد لە‌سەر قە‌لا‌که‌ ووتى : تۆ ک‌یبت .!؟ ن‌وشى ووتى : م‌ن (علی گ‌ور‌ى نە‌بو تالیب) م جو‌رله کە که‌ ووتى : س‌ر‌ده‌ک‌و‌ن سو‌ین‌ه بە‌وه‌ى کە دا‌به‌زێ‌وه بۆ سەر (موسى)-علیه‌ الس‌لام -)).^{1۱}.

^[1] سو‌ى ابن هشام (۲۱۳) و ابن ک‌ل‌ب‌ر فى الد‌ابة والق‌ه‌بة (۲۰۶)

^[2] زاد المعاد ابن ک‌ل‌ب‌ر (۱۳۶۴-۱۲۲۰)

^[3] الطبقات (۱۳۳)

^[4] المسیح الب‌غ‌د‌ای فى کتاب‌ المغ‌زى برقم (۴۴۴)

^[5] سو‌ى الق‌دوة لابن هشام ، مع الروض ال‌ک‌ف‌ الس‌ه‌ل (۴۱۴)

^[6] المسیح الب‌غ‌د‌ای فى کتاب‌ المغ‌زى برقم (۴۳۸)

^[7] المسیح الب‌غ‌د‌ای فى کتاب‌ المغ‌زى برقم (۴۳۸)

^[8] المسیح الب‌غ‌د‌ای فى کتاب‌ المغ‌زى (۴۳۸)

^[9] ابن ک‌ل‌ب‌ر فى الد‌ابة والق‌ه‌بة (۲۰۶)

^[10] الس‌ه‌ل فى الد‌لال‌ة (۲۴۴) والب‌غ‌د‌ای برقم (۸۶۰-۸۵۳) و س‌نن (۵۳) و ا‌خرجه‌ ل‌م‌د (۳۳)

^[11] - ا‌خرجه‌ الش‌رانی فى الک‌ت‌ب‌ر (۳۰۲) والس‌ه‌ل فى الد‌لال‌ة (۲۰۶) و الس‌وة لابن هشام (۸۵)

نوسختی : گاسم محسن عولا

٢٠٢٣ - ١٤٤٤ هـ

﴿أُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا﴾ ﴿٢١﴾ الفتح:

﴿أُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا﴾ (۲۱) الفتح: ﴿قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا﴾

﴿وَأُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا﴾ وہ چندہ ہا (غہ نیمتی) تر حمیہ کہ ہیشتا بہ سریان زال نمرود یان ہیشتا دسہلاتان نیہ بہسریاندا ،﴿قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا﴾ بی گومان (خرای گوردہ) ناکادارہ بہ ہعمویان ، ﴿وَكَانَ اللَّهُ﴾ (خرای گوردہ) ہمیشہ ، ﴿عَلَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا﴾ بی گومان (خرای گوردہ) بہسر ہعمو ششیکدا بہ دسہلات و بہ توانایہ ، بملی (خرای گوردہ) جگہ لہ ریکہوتش (حودیبیہ) ہورودھا فتح کردش (خعیبیر) و ، وہ فتح کردش شاری مککہ ی پدوژ ، بہلن و وادہی تریشہ دا بہ موسلمانان کہ ششکومندن و سروردی دمکشکوش تریشہ پیمان ، بہلام لہ بارو دوش نستادا واتہ : لہ دواي فتح کردش مککہ دا بہلن و وادہی ترو دمکشکوش تری دا بہ موسلمانان وداک رووخاندنی دور نیسیراتوری نمر کانی دنیا کہ فارس و رزمہکان بوہ ، بی گومان غنیمت و دست کردش یہکجار گوردی ہعبوہ بوہ موسلمانان ، بملی لمر کاندہا دسہلاتان بہ سہریاندا ناشکی بہلام لہ کاتبیکی زور نریک دا دستہ بری دکمن و خوتانی بوہ نامادہ دکمن ، چارہوران پن کہ نمر ودلائانہ فتح دکمن ، کہ مال و سامانیکی نمر ودلائانہ دکہوت دمستی نیوہ ، وہ دست کردش جنگی و غنیمہتیکہ یہکجار زور دہ دکوشتہ زیر دستان ، بملی ہوراشنبوہ غنیمعتی ہوزہ کانی (ہوازن) لہ جنگی (حونین) کدوتہ زیر دستہی سویای نیسلام ، ہورودھا فتح کردش ودلائانی فارس رزمہکان ، وہ دست بہسر دا کرتش مال و سامانی نمرانہی کہ بہ کوشتار و جنگ کردن فتح کرا ، بی گومان (خرای گوردہ) ہعمو کاتبیک و ہمیشہ خازن دسہلات و بالادستہ بہسر ہعمو ششیک دا ہرجی بیہوی بیتہ دی دیتہ دی و ہر چونی نمرآ دہیتہ دی هیچ ششیک لی رودانی یان عاسی نایبت بہ ترانان و بہیزہ .

بی گومان (خرای گوردہ) پہانی تریشہ دا بہ موسلمانان ﴿وَأُخْرَى﴾ ، بہلام ہیشتان دسہلاتان بہسریاندا نیہ ، واتہ : ناترانان زان نینتیا بہسریاندا ﴿لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا﴾ ، بی گومان نمر واتہ بہدسہلاتہ بہسر ہعمو ششیک دا . ہعمو مولک برہرودہ بردن لہزیر دمستی دایہ ، بی گومان پہانی بہ موسلمانان دارہ ، ہمر دہیبت پہانی (خرای گوردہ) بیتہ جی ، نمرمش بہوقی توراوار دسہلاص نمر واتہ ﴿قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا﴾ ، بی گومان (خرای گوردہ) ہمیشہ بہسر ہعمو ششیک دا بہ تواناو بالادستہ ﴿وَكَانَ اللَّهُ عَلَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا﴾ . . بملی (خرای گوردہ) بریارو وادہی یان بلیشہ تریشہ دا بہ موسلمانان کہ غنیمعتی تریشہ بہدست دہ ہینن ، بہلام ہیشتان دسہلاتان بہسریان دا نیہ کہ بکوشتہ دستان ، بہلام مارویکی نریک دا نمر غنیمتہ بہدست دہحینن ، وہ (خرای گوردہ) زانا بہ ناکایہ بہ ہعمو ششیک ، ہورودھا بہترانایہ بہسر ہعمو ششیکدا ، ﴿أُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا﴾ دہریارہ نمر نایبتہ چندہ رار بوچورنی جباراز حمیہ ہندلیک نملین : فتح کردش مککہ بوچورنیکہ تریش نملین : فتح کردش ودلائانی فارس و رزمہکان ، ہندلیکی تریش نملین : غنیمعتی (ہوازن) لہ جنگی (حونین) دا.

بملی بی گومان لہ ریکہوتش (حودیبیہ) موسلمانان زوریان بی ناخوش بوہ لہ روالتمنا وداک یاجمان کرد لہ نایبتہمانی بیشتردا ، بہلام (خرای گوردہ) مرادہی زور گوردی دا بہ موسلمانان لہ فتح کردن دست کردش جنگی دا ، نمروش بہوقی دامزاری نیمان لہدلی موسلماناندا ہورودک (خرای گوردہ) دہفرموریت:﴿كَيْبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَّكُمْ وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ .! واتہ: بی گومان جنگ و کوشتار کردن لمرسر تان بریار داروہ کہ ششیکی گران و قورسہ لانان ،نیساندار جمستہ و لاشہی لای کرانہ ، بہلام جنگ و کوشتار لہ بیناری (خرای گوردہ) دا رضحی بی ناسودہ نارام دہیبت بوہ برگری کردن لہ نایبی نیسلام و لاپردش کویسب تہکمرکانی ، بہلام بہ پیچہوانورہ لمرانہ ششیکان لا ناخوش بیت ، کچی خور لورہ دا بیت ، ہورودھا لمرانہیہ ششیکان بی خوش بیت ، کچی شمر و نگہبش لورہ دایبت ، بی گومان ہمر (خرای گوردہ) خوی زانا وہ خوی دہانبت خور و شمر لہ جی دایہ انہودہ ہعلیعتہ نیوہ ہچی لی نازانن ...! بی گومان جنگ کردن لہ نیسلام دا بوہ ہمر ہملستی کردش درومنانی داگور زردہ رستمی بت ہمرستی ناگر ہمرستی شعیتان ہمرستیہ ، بی گومان بوہ لاپردش نمر کویسانہیہ کہ نایمان خلگی بہ نازادی و دورور لہ زردہ ساتمہ ژیان بکنن خواہ ہمرستی راستہقینہ بکنن ، لہ ہعموہ سرورہدہسکدا کومال ہمرؤودندش خواسی دنیا ، ریکری لہ بہرہرودش نایبی نیسلام دکمن و کہ نایبی یہکتایہمرستیہ نایبی پیغہمیرانہ نایبی (توحید) واتہ : (لا اِلهَ اِلاَّ اللهُ) یہ نایبی نیسلام نایبی ہعمو پیغہمیرانہ (علیہ السلام) ، بی گومان جنگ لہ نیسلام دا ہمر کیز بوہ نمرہ نیہ ، کہ خملک بہ زور بکنن بہنیسلام چونکہ (خرای گوردہ) دہفرموریت : ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَتَّبِعْ بِالْإِيمَانِ يَتَّبِعْهُ بِالْإِيمَانِ فَإِنَّ قَلْبَهُ يُدْرِكُ الْيَقِينَ وَاللَّهُ يَعْلَمُ قُلُوبَهُمْ﴾ (چونکہ نایبنداری ہمزور نایبت بکریت ناین ہمزور نادریت بہسر کہ سدا) چونکہ ہمراسی ریبازی چاک دروست و رودن ناشکرآ بووہ وہ جیا بویتنورہ لہ گومرایی و سرکمش ، جا نمرودہ باورہی نہیبت بہ (تاغوت) کہ بریتبہ لہ ہعموہ ریگہو ریبازوہ ہیزوہ ہیزوہ ہمرنامہ و لادان و بیتلک ، وہ باورہی دامنزار ہہینبت بہ (خرای گوردہ) جا نیگومان نمر کہسہ دمستی کرتورہ یہ ہیزترین ہزکاری سرکہرتن و زرگانہیورہ ، جا شویض دامنزارترین ہیرو باورہو نیمانداری کدوتورہ ، کھیج دایران و ہملوٹاندہودہیکہ بوہ نیہ و ہمیشہ بشنوہ دامنزاروہ ، (خرای گوردہ)ش بیسمور بی نایہ بہ ہعموہ ششیک دا ...!! ہورودھا (خرای گوردہ) دہفرموریت : ﴿لَنْ نُعِظَ بِبَعْضِمْ وَوَلَّى دِينِ﴾ واتہ : نایبی خوتان بوہ خوتان ، وہ نایبی خوم بوہ خوم ...!! بملی ﴿أُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا﴾ واتہ : بملی (خرای گوردہ) وادہی یان بہلن پہانی تریشہ بہ موسلمانان دہدات لہ دواي ریکہوتش (حودیبیہ) نمریش رابوچورنی جباراز حمیہ لمرسی ، لہ(ابن عباس) — خوا لی رازی بیت — دلہیت : ﴿وَأُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا﴾ مہہست لی فتح کردش یان غنیمعتی ودلائانی فارس و رزمہکانہ ، (ابن ابی لیلی) — خوا لی رازی بیت — دلہیت : ﴿وَأُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا﴾ نمریش ہمسان راز بوہ چونش (ابن عباس) حمیہ ، ہورودھا (قتادہ) — خوا لی رازی بیت — نمریش ہمسان راز بوہ چونش حمیہ) .! بہلام (ضحاک) — خوا لی رازی بیت — دلہیت : ﴿أُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا﴾ واتہ : فتح کردش خعیبیر ، کہ پیغہمیری خوا ﷺ سویای نارہ بوہ فتح کردش خعیبیر ، لمر وژوہ دا ناموژگاری موسلمانانی کردہ بہوی کہ گویر لووتش کافران مہربن ، زیدرودہی نکمن بوہ منالان نہ کوژن) .! ہورودھا لہ (قتادہ) — خوا لی رازی بیت — دلہیت: ﴿أُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا﴾ نمر ہمایانہ فتح کردش شاری مککہ بہ) .!

^[1] سورة الفتح (٢١)

^[2] سورة الفتح (٢٥)

^[3] تفسیر فی دلائل النبوة (١٦٢/٤)

^[4] تفسیر طبری (٢٨٥/٢١) ، تفسیر البقری (٣١٦/٢) ، تفسیر القرطبی (٢٢٩/٦)

^[5] لعمرة عبدالرزاق فی تفسیر (٢٢٧/٢)

﴿وَلَوْ قَتَلْتُمْ أَلْدَيْنَ كَفَرُوا لَوْلَا أَلْدَيْنَ لَمَ لَا يَجِدُونَ وَلِئَا وَلَا نَصِيرًا﴾ الفتح : ۲۴

﴿**لَوْ قَتَلْتُمْ أَلْدَيْنَ كَفَرُوا**﴾
 نگہر نمرانی نمر کافرانہ چمنگیان له دؤ تان بگردایه ، ﴿لَوْلَا أَلْدَيْنَ﴾ بی گومان تیک دَشکان و هملده هاتن ، ﴿لَمَ لَا يَجِدُونَ﴾ پاشان دستیان نده دکورت

، ﴿**وَلِئَا وَلَا نَصِيرًا**﴾
 هیج دؤست و پشتیوانیه ک ، بهلمی بی گومان ته گهر خرانه ناسان و کافرانی قوریشی شاری مکنکه چمنگیان له گلتان بگردیه له کاتی ریکورتنی (خودیبهه) یان له کاتی (بیعضی الرضوان) دا، نمرای بی گومان شکستیان ده هینار رایان ده گردو خزیان پی نده گبیرا ، بملی نهگهر کافرانی قوریش چمنگیان هملگرسان بوابه نمرای پشتیان ده کرده مهیدانی جنگ هملده هاتن رایان دهگرد ، له پاشانیش نه دزستیگیان دست دکورت نهگمیش به هانایان دهات و نهگمیش پشتیوانیان له دگردن ، بملی (خرای گهره) مزده ددهات به بنده خوانسه کاتی مسلمانه دل دامزوارو کاتی (بیجعتی الرضوان) ، نهگهر کافران شریان بگردایه ، نمرای (خرای گهره) و پیغه مبهردمی ﷺ و نیماناناران سمر دکورتن بهسمر کافرانی مکنکه دا ، سویای بت پرستان دشکا و بمرهه درواه رایان دهگرد و مهیدانی چمنگیان بهجی دهیشت ، نهدوشتیان دست دکورت بؤ یارمعتی داتیان و نهگمیشی دهات به هانایان دا ، همر و اشبور چونکه له ریکورتنی (خودیبهه) دا موسلمانان له دواي نمری هموالی شهید بویتن (صومانی کور عغان) کیشته به پیغه مبهری خرا ﷺ ، نیتر نمره بوو پیغه مبهری خرا ﷺ دواي پهپان یان بهیعتی له موسلمانان کرد ، موسلمانانیش همر ههموریان بهیعتی (الرضوان) یان دا به پیغه مبهری خرا ﷺ واک له پیشدا یاسمان کرد که بهیعتی مردن بوو ، یان نمره تا سمره دکورن بمسه کافراندا ، یان نمره تا همر ههموریان دهمردن لهیناری سرخسختنی پیماسی پیغه مبهری خرا ﷺ و سرخسختنی نایبئی پیروزی نیسلام ، نهگهر کافران چمنگیان بگردایه نمرای شکستیان دههتان و مهیدانی چمنگیان به جی دهیشت و رایان دهگرد ، پاشانیش کمسیان دست نه دکورت بؤ دؤست و پشتیوانی خویان ، له (قتاده) —

خرای لی رازی بیت — دلپیت : ﴿**وَلَوْ قَتَلْتُمْ أَلْدَيْنَ كَفَرُوا لَوْلَا أَلْدَيْنَ**﴾
 واته : مهبهست لهم ناپهته دا بت پرستانی قوریش له ریکورتنی (خودیبهه) دا ، همرودها بنی نعدس و غنغلمان و یستیان لی بوو که خملکی خهیمر سررخن) .
 ' همرودک (خرای گهره) دهفرمویبت : ﴿**كَتَبَ اللَّهُ لَأَحْمَدَ أَمَّا وَرُسُلًا إِنَّ اللَّهَ قَوْمٌ عَرِيبٌ**﴾ .
 ' واته : (خرای گهره) بریاری داوه همر خؤم و پیغه مبهیرام سرگهردتور دهبین ، چونکه بهراستی همر (خرای گهره) خزی بهبیز ویالادسته ...!! ﴿**لَوْ قَتَلْتُمْ أَلْدَيْنَ كَفَرُوا لَوْلَا أَلْدَيْنَ**﴾
 بی گومان دواي فتح کردن ، سر کورتن خرا تریور ، بؤ کافران و خزانناسان بت پرستان ، نهمش نیشانیهک یان موعجزیه یکمی جنگ بوو بؤ پیغه مبهری خرا ﷺ و موسلمانان که له ههمو له لایه کوهه سمر کورنننیاں بهدست هینا ، همر له ریکورتنی (خودیبهه) همر له فتح کردن خهیمر دا ، چونکه نمره بوو کافرانی بت پرست به فتح کردن خهیمر چاریان شکار نه ئزویان شکا ، همرودها نهگهریش له ریکورتنی (خودیبهه) بههاتنایه چمنگان بگردایه له گدل پیغه مبهری خرا ﷺ موسلمانان دا نمرای بهسمر شؤری دهگرانموره و رایان ده گردو مهیدانی چمنگیان به جی دهیشت ، چونکه (خرای گهره) بملینی سمر کورتنی به و بؤله بان کؤصمله موسلمانه دا بوو له (الرضوان) یان له ریکورتنی (خودیبهه) دا ، که سرگهردتن همر بؤ پیغه مبهری خرایه ﷺ موسلمانان همردهبیت بهسمر کافرور جورله که و دورو روو موانیقغه کان سرگهردن ، شکست و زاگردن له مهیدانی جنگ دا همر بؤ نمرانیه که دژایبئی نایبئی پیروزی نیسلام ده کمن ، ﴿**لَمَ لَا يَجِدُونَ وَلِئَا وَلَا نَصِيرًا**﴾
 بی گومان هارور و اویلاش همر بؤ کافرو بت پرست جورله که و گارو و دورو روو یان موانیقغه کان ، نمرانی دژایبئی نایبئی پیروزی نیسلام دهکمن و دژایبئی پیغه مبهری خرا عمدمصطفى ﷺ دهکمن و ، وه دژایبئی برا موسلمانه کان له سرانسمری جیهاندا ، بی گومان نمرانه هیج کات سمر ناکورن وه هیج یارمعتی و پشتیوانیه کیان نیه ، بؤ ههمیشه له دوتیار له دوا رؤژا سمر شؤرو زیسران ، هیج کمسیک به هانایانمر ناپهت چونکه نمرانه له رحمتنی خرا دورو خراونهنمره ، بملی نهگهر کافرانی قوریش یان بت پرستان چمنگیان بگردایه له گدل موسلمانان دا نمرای شکستیان دههینار هملده هاتن له رؤژی (خودیبهه) ، ﴿لَوْلَا أَلْدَيْنَ﴾ چونکه (خرای گهره) ترس وتوقاندلو له دل دهرووتیاندا بهر پاکردیور ، ﴿**لَمَ لَا يَجِدُونَ**

وَلِئَا وَلَا نَصِيرًا﴾
 'چونکه (خرای گهره) کافرانی بی هیزار پی نرسید کرد بوو ، له سمر کورتن و له یارمعتی دان و له هیج پشتیوانیهک دا ، کمس به هانایان دا ندههات بؤ یارمعتی داتیان ، همرودک (الزجاج) — رحمتنی خرای لی بیت — دلپیت : نهگهر چمنگیان بگردایه له گدل موسلمانان ، نمرای نمران ده ترائی لهم جنگ و کوشتر کردنه! بهسمر موسلمانان سمر کورن ، چونکه ستمنی (خرای گهره) نمرویه سمر کورتن تنها بؤ نمرانی خوراس نیمانانارو پیار چاگانه بؤ خوا صوغارن ، همرودها (خرای گهره) دهفرمویبت : ﴿**يَكْتُبُ اللَّهُ عَلَيْكُمُ**﴾
 ' واته : چا نمره بریاری (خرای گهره) به لمرمرتان.

یان (خرای گهره) دهفرمویبت : ﴿**صُنِعَ اللَّهُ أَلْدَيْنَ أَتَقَنَّ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَيْرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ**﴾
 ' واته : نمره دست کردنی نمر (خرای به ی) که ههمو ششیکمی بهو پهری ریکو پیکمی درست کردوه ، بهراستی نمر واته رؤژر ناگای لهو کارو کردوه واتنیه که نهفامی دهن ...!! ﴿**لَوْ قَتَلْتُمْ أَلْدَيْنَ كَفَرُوا لَوْلَا أَلْدَيْنَ**﴾
 که نمر نمر بت پرستانه چمنگیان له دژتان بردهیه نمر تیک دشکان و رایان ده کرد ، همرودک (خرای گهره) له سوردنی (التوبه) دا دهفرمویبت : ﴿**قَتَلُوهُمْ يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْرِجُهُمْ مِنْكُمْ عَلَيْهِمْ وَيَضَعُ سُدُورَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ**﴾ .
 ' واته : نمری نیماناناران همنگن و کوشتاری بت پرستان و کافران و خرانه ناسان بگمن ، همر نمر خرایه بهدستی نیروه سزایان ددهات و سمر شؤور خهجالعت و زلمی لیان دهکات ، نیروی موسلمانان بهسمریاندا سمر دهخات ، همرودها سینهر دل دهرونی نیمانانارن نؤقرهو ناسورده فهبران دهکات ...!! همرودها شیخ نیسلام (ابن تیمیه) — رحمتنی خرا لی بیت — دلپیت : (ددر باری نمر ناپهته کاتیک نهم ناپهته دابهزی به خواربوه همر چمنگیلک موسلمانان بیان کرد بایه له گدل دژمستانی نیسلام نیلا سمر کورننیاں بهدست دههینان بهسه و دژمستانی نیسلام ، همر واک لایمزال نیشانی نیسلام همر به عزه ت شکو ددر دکوریت لمیه سرانسمری جیهاندا بی گومان نیستا له نیر خملکی رؤژهلات و رؤژ نارا دا نیسلام سمر کورتنی بهدست هیناره) .
 ' همر و اشه نیستا دهبیتن له توره کؤملاپه نیه کان دا له رؤژ هلات و له رؤژ نارادا نایبئی نیسلام له گشه کردن دایه همر جنگ کردنیه که دژمستانی نیسلام پی سمر شؤور خهجالعت بن ، بهلکو نمر ههمو زانا بهریزی نیسلام که جیهادو تی کوشان دهکمن به پلاز کردنموره نایبئی نیسلام به ورتارکانیان یان به نورسین و پهردودهک کاتی نایبئی نیسلام ، نمرانه پالندریکه بؤ زیاتر ناشنابوونی نایبئی نیسلامی پدؤژ به رودی ههموو جیهاندا ، همرودک دهبیتن له رؤژ هلات و رؤژ نارادا ، که چون خملکی به تالک و بهکؤصمله دیتنه نار نایبئی نیسلام ، نیستا له رؤژتارار رؤژ به رؤژ ژماری موسلمانان له زیاد بوون دایه ، همرود نمر بهلین و بهپمانی (خرای گهره) یه بؤ موسلمانان که دهبیت سرگهردتن تنها بؤ نایبئی نیسلام موسلمانان بیت ، چونکه بی گومان ناپلنک پیش (۱۴۴۴) سال دایه زیوه بهسمر باشتیرین و چاکتیرین کس نمویش عمده ﷺ کهداری خوشی بهیربرانی همر له زیاد بوون دایه ، نموش بهکیکه له نیشانهکاتی پیغه مبهرایبئی و موعجزیه کاتی قورنانی پیروژ ، که دهبیت نهم ناپنه همر سرگهردت بهسمر دژمستانی خرا پیغه مبهردکمی ﷺ ، عزهدت و شکومعنندی بهرز بلندی دهبیت همر بؤ نهم ناپنه پاکه بیت به پشتیوانی (خرای گهره) ...!!!

^[1] تفسیر جامع المکارم القرآن القرطبی (۳۲۲/۱)، تفسیر جامع بیان التفری (۲۸۷/۲)

^[2] -سورة المائدة ۲۱

^[3] -سورة النساء ۲۴

^[4] -سورة الفل (۸۵)

^[5] -سورة قیوة (۱۴)

^[6] -مجموعه التفری (۲۴۱/۴)

نویسنده:
گاسم محسن عولا

ناشر:
ناهو: باگلی شعبه کوردی

شابک:
۹۶۴۴-۲۲۰۲۳

﴿سُنَّةَ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ وَلَنْ نَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا﴾ ﴿الفَتْح : ٢٣

﴿سُنَّةَ اللَّهِ الَّتِي﴾ نوره ياسار سنه تی (خوای گهوره) به ، ﴿قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ﴾ بی گومان پیشفریش همر وا بووه ، ﴿وَلَنْ نَجِدَ لِسُنَّةَ اللَّهِ تَبْدِيلًا﴾ ﴿٢٣﴾ قهت نایبیتت سنهت دیاسای (خوای گهوره) هیچ گوزانیکی بهسمر دا بیت ، بهلی بی گومان تم یاسا و سنهته همر له خوارویه له پیشداهش همر وا بووه له یاسا و سنهتهی که دایناوه ، همر گیز هیچ گوزانیک نایبیتی واته : نهمه یاساو سنهتهی خورایه کاری خویتهی له و درست گراوه کاشی دا یان له نار بوونه‌دیره کاشی دا ، همرکاتیله بی باورو یان خوانه ناسان له گهل باوردارو نیمانداران له همر شونیکه دا روو بعروزی به‌کیتره بوونه‌ره ، بی گومان (خوای گهوره) باورو و نیمانی زیاد کردوده به سمر بی باوران یان کافران هبؤ ههمیشه ححق و راستی سمر ده‌گهویت ، باتل و به تالیش همر ژیر ده‌گهویت و شکست ده‌جینت پوچهل ده بنهوه ، ههروک چؤن (خوای گهوره) موسلمانان و یان نیماندارانی زال کردو سمر خستآ به سمر دوژمنانی بت په‌سته کاندآ ، بی گومان له گهل گه‌می ژوماری نیمانداران ، وه زۆری ژوماری کافرانی بت په‌رست له‌و روژؤ دا ، به‌لام (خوای گهوره) موسلمانانی سرخست به سمر خوانه‌ناس کافرانی بت په‌رست دا ، نوره په‌یمان ه‌به‌لیشی (خوای گهوره) به یؤ نیمانداران ، همر ده‌بیت ححق و راستی سرکه‌ویت بهسمر باتل و یان به تال پوچ دا ...!! ﴿وَلَنْ نَجِدَ لِسُنَّةَ اللَّهِ تَبْدِيلًا﴾ ﴿٢٣﴾ واته: همر گیز یاسای (خوای گهوره) گوزانی بهسمر دا نایهت ، همر ندو یاسا په ده‌بیت که (خوای گهوره) دایناوه و بریاری لهسمر اواره ، هیچ یاسایه‌کی تر چی به‌جی تاکریت ، جگه له‌و یاسایه و گوزانیشی بهسمر دانایهت ، ﴿سُنَّةَ اللَّهِ الَّتِي﴾ نهمه یاسای (خوای گهوره) که سمر نه‌عام شته‌مکارو خوانه‌ناسان له نار بیات و پاریزگاران سرعجات و کافرو خوانه‌ناسانیش نه‌غفرو توروئا بکات ، ﴿وَلَنْ نَجِدَ لِسُنَّةَ اللَّهِ تَبْدِيلًا﴾ ﴿٢٣﴾ که تم یاسایه له پیشدا همر وا بووه و همر واش ده‌بیت و هیچ گوزانیکی بهسمر دا نایهت ،بهلی بی گومان به‌راستی نوره موژده‌یگی دل فینکله که‌روه‌یمه یؤ نیمانداران که نارام و خؤکر بن له کارو کوششی خویاندآ و له زه‌یرو زۆری دوژمنانی نیسلا‌م نه‌ترسن سمر نه‌عام کافرو موخید و خوانه‌ناسان له نار ده‌جیت ده‌قهرتین ، نیماندارانیش سرکه‌وتوو به‌رهره‌مهند ده‌بیت.

﴿وَلَنْ نَجِدَ لِسُنَّةَ اللَّهِ تَبْدِيلًا﴾ ﴿٢٣﴾ بی گومان (خوای گهوره) به پیغه‌مبیره‌کی ﷺ ده‌قهرموویت : که تم باو یاسا په ، یاسا و سنهتی (خورایه) به‌هیچ جۆریک گوزانی به سمر دا نایهت همر وا ده‌بیت ، به‌لکو یؤ ههمیشه همر به چاکی ده‌مینیتموره پاداشتی‌ش له چا‌که کرده ، به‌لام یؤ بی باوران خرابه کارویه ، خرابه کاریش توله له و سزایی یؤ دینه خواروده ، ﴿سُنَّةَ اللَّهِ﴾ واته : نهمه په ریگای راستی (خوای گهوره) نهمه‌یمه یاسای دروستی (خوای گهوره) همر وا ده‌بیت یؤ سرخسختی نیمانداران ، بهسمر دوژمنانی کافرو موشریک و موخید و علمانیه کانی تم م‌رده‌مه ، که ده‌بانویت یاسای (خوای گهوره) بگژون یؤ یاسا پر پوچه کانی خویان ، به‌لام همر گیز ناتوان ﴿الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ﴾ تم یاسایه همر وا بووه همر واش ده‌مینیتموره یؤ ههمیشه ، نهمانه ده‌بانویت له کافرو موشریک و موخید و علمانیه کان ده‌بانویت بی گژون خه‌یالیان خاره بی یورو هؤشن له یاساکانی (خوای گهوره) ناتوان بی گژون ﴿وَلَنْ نَجِدَ لِسُنَّةَ اللَّهِ تَبْدِيلًا﴾ ﴿٢٣﴾ همر گیز یویان تاکریت تنه‌ها پشیکه بگژون له‌م یاسا په دا هه‌رده‌بیت نیمانداران سمر گه‌ون بهسمر کافرو موشریک موخلیحه‌دکان و به نار عملانی تم س‌رده‌مه‌دا ، ﴿سُنَّةَ اللَّهِ﴾ بهلی ریگای سمر کهرتن همر له‌م یاسایه که (خوا گهوره) بریاری له سمر ااره یؤ سمر بازگانی ، وه شکست ژیر که‌وتنیش همر یؤ نهمانه په که دوژمنایهتی تم یاسایه ده‌گن که (خوای گهوره) بریاری له سمر ااره ، ﴿قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ وَلَنْ نَجِدَ لِسُنَّةَ اللَّهِ تَبْدِيلًا﴾ ﴿٢٣﴾ واته : تم یاساو سنهته پیشر همر وا بووه همر گیز گوزانی بهسمر دا نایهت همر وا ده‌مینیتموره یؤ ههمیشه‌یی ، نمو خ‌لکان‌هی له پیشره دژایهتی پیغه‌مبیرانیان کردوده همر سمر شۆزو خه‌جالت معند بوون ژیره‌که‌وتونه ، نیستنا تم یاسایه و سنهته هه‌روا ده‌مینیت که‌پیشتر وا بووه ، چرئکه همر کاتیله چنگیان له گهل پیغه‌مبیران کردوده نموآ خه‌جالت بیون و ترس توتقاندن له دل ده‌رونی کافرو موشریک و موخید دا پمر یا بووه ترسنؤ‌گانه رایان کردوره ، نیماندارانیش سمر کهرتن بهسمر نمو دوژمنانه‌دا ، ﴿سُنَّةَ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ وَلَنْ نَجِدَ لِسُنَّةَ اللَّهِ تَبْدِيلًا﴾ ﴿٢٣﴾ بهلی تم نایهته دور ناماژ‌هی تبدایه یه‌که‌میان :: نهماژ‌یمه یؤ سمر گهرتی پیغه‌مبیران له پیشر دا که یؤ ه‌م‌سو‌ر کات له‌سمر تم یاسار سنهته سرکه‌وتنیان به‌ده‌ست هیناره ، دوومیشان : ناماژ‌یمه یؤ سمر گهرتی موسلمانان له روژی به‌در دا که همر چنده ژوماری موسلمانان گهم بیون ، به‌لام تم یاسا په و سنهته‌ی (خوای گهوره) موسلمانان سمر خست بهسمر بت په‌رستانی قوریش دا ، به‌لام نه‌گمر ناماژ‌ه به جدنگی نوه‌ود که موسلمانان تیندا ژورو مه‌ند بیون ، نوره تم یاسای (خوای گهوره) یؤ پیغه‌مبیره کهی ﷺ نازل کردوده ، موسلمانان به نه‌واوتی چی به‌جیان نه‌کره یؤ لوونه یاسا و سنهتی (خوای گهوره) پر پیغه‌مبیره‌کی ده‌بیت فرمان به‌راری نه‌وار هه‌بیت یؤی ، به‌لام موسلمانان په‌له یان کره له یاسار سنهته‌دا ، صبور نارامیان نه‌گرت به‌ودی که پیغه‌مبیری خرا ﷺ بی راگه‌بان‌بیون ، به تاراو‌تی تم یاسار سنهته‌یان چی به‌جی نه‌کره نهمه پوو هؤکاری ززمه‌ند بیونی موسلمانان له روژی نوحدا ، همر موسلماتیک له همر شونیک له همر کاتیله دا ، فرمانه‌کانی (خوای گهوره) واته یاسا و سنه تکانی (خوای گهوره) و پیغه‌مبیره‌کی چی به‌جی نه‌کات یان فرمان به‌راری نه‌کات به‌ودی که بی راگه‌بان‌داره ، تم تروش شکست و سمر لی شیوای دیت ، وه‌ک نهمودی که له رابردوو دا روویاواره ، نهمانه‌ی زؤم و ستم ده‌کان یان خؤگرو نارام نیت ، نموآ همر گیز سنا‌گه‌ون ، هه‌رده‌ها (خوای گهوره) ده‌قهرموویت : ﴿وَأَتْلُ مَا أُوْحِيَ إِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ، وَلَنْ نَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا﴾ ﴿١﴾ واته : نهی پیغه‌مبیر ﷺ نهمودی به‌وحی نیگا روه‌انه‌گراوه یؤ تن ، له (قورنانی پرؤز) ی په‌رورد‌گات روونی بکه‌رموده ، وه هیچ که‌سیک نیه فهرمووده و روئاری تم ژاته بگوزیت ، دلنیا به همرگیز په‌ناگاو یاریده‌ده‌ریکی وگو نمو ژاته‌ت دست ناکه‌ویت.

هه‌رده‌ها (خوای گهوره) ده‌قهرموویت : ﴿سُنَّةَ اللَّهِ فِي الدِّينِ خَلْوًا مِنْ قَبْلُ وَلَنْ نَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا﴾ ﴿٢٣﴾ ² واته : دژایهتی نمو دور بوو رووانه ، له به‌رنامه و یاسا و سنهتی خردایلو له‌پشیدنا روویاواره ، همر گیز گوزانکاری بهسمر دا نایهت له یاسا و سنهت و به‌رنامه‌کانی (خوای گهوره) ، له‌م نایهته‌دا (خوای گهوره) سیفه‌ته‌کانی مونا‌فیق و دورو دورو کان ناشکراه ده‌کات یؤ پیغه‌مبیری خرا ﷺ له شاری مه‌دینه‌دا که ده‌قهرموویت نهمانه پیشقریش همر وا بوونه ، نهمه سنه‌ت به‌رنامه‌ی (خوای گهوره) همر گیز ناگوزیت . هه‌روه‌ها (خوای گهوره) ده‌قهرموویت : ﴿فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا سُنَّتَ الْأَوَّلِينَ قَلَنْ نَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَنْ نَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَحْوِيلًا﴾ ﴿٢٣﴾ واته : نیتر تن نایبیتی همر گیز له سنهت و یاساو به‌رنامه‌کانی (خوای گهوره) گوزانکاری بیته دی یان پیش بیت ، وه همر گیز تن نایبیتت سنهت ریاساو به‌رنامه‌کانی (خوای گهوره) له نه‌خشی خویان لایدن ...!! که به‌شیکی ریسوا گردن زلیل کردنی نمو انهی بیلان دژی موسلمانان داد‌یریزن یان ریسواو سمر شۆری کردنی پیلان‌گیجانه ...!!

^[1] سورة الفتح: ٢٣

^[2] سورة الاحزاب: ٢٣

^[3] سورة الفجر: ٢٣

توسیتی : گاسم محسن عولا

تاریخ : ۲۰۲۳-۰۴-۰۵

﴿هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَالْهَدْيِ مَعَكُومًا أَنْ يَبْلُغَ حَيْلَهُمْ وَلَوْلَا رَجَالٌ مُّؤْمِنُونَ لِنَسَاةٍ مُّؤْمِنَاتٍ لَّمْ تَعْلَمُوهُنَّ أَنْ تَطَّوهُهُنَّ فَتُضَيَّبَنَّكُمْ فَتَنَّهُمْ مَعَرَّةٌ وَغَيْرٌ عَلِيمٌ لِّيُدْخِلَ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ مَن يَشَاءُ لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢٥﴾﴾ (الفَتْح : ٢٥)

﴿هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾

﴿هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ همر نوانه واته؛ شاری سكهه ی كافرائی قوربیش بویون ، ﴿وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ وه ریگری نیویمان كرده له زیارشی (مسجد حرام) واته ؛ كهعبهیی پروز ، ﴿وَالْهَدْيِ مَعَكُومًا﴾ وه نایهنبشت قوربانیه ومستیناره كان له حودیبیهدا ،﴿أَنْ يَبْلُغَ حَيْلَهُمْ﴾ بگانه شویس سر برینشی خوی ،﴿وَلَوْلَا رَجَالٌ مُّؤْمِنُونَ وَنِسَاءٌ مُّؤْمِنَاتٌ﴾ (خرای گوره) زالی دهكردن بفسر مسكهدها لهر ساله دا ، نهگهر بیباران و نافرده تانی نیساندار نهبرایه له نار كافرائی مسكهدها ، ﴿لَّمْ تَعْلَمُوهُنَّ﴾ كه نیروه تان دناسین ،﴿أَنْ تَطَّوهُهُنَّ﴾ بیبتان پیدادنان دهتان كوشت ،﴿فَتُضَيَّبَنَّكُمْ فَتَنَّهُمْ مَعَرَّةٌ﴾ جایه هویانوره تروش تاران دهیون ، ﴿وَيَغْتِرَ عَلِيمٌ﴾ بی نمودی برانن ، ﴿لِّيُدْخِلَ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ﴾ تا (خرای گوره) بیبخته بفر بهزبمی خوی ، ﴿مَن يَشَاءُ﴾ نه كسمهی كه خوی دهیوبت ،﴿لَوْ تَزَيَّلُوا﴾ بهلام نهگهر نیسانداران و كافران له شاری سكهه له پهگتری جیا بییونایهتوره ، ﴿لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ﴾ بیی گومان كافران سزا ددها ،﴿عَذَابًا أَلِيمًا ﴿﴾ بهسزایهکی زور سخت !!! ﴿هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَالْهَدْيِ مَعَكُومًا أَنْ يَبْلُغَ حَيْلَهُمْ وَلَوْلَا رَجَالٌ مُّؤْمِنُونَ وَنِسَاءٌ مُّؤْمِنَاتٍ لَّمْ تَعْلَمُوهُنَّ أَنْ تَطَّوهُهُنَّ فَتُضَيَّبَنَّكُمْ فَتَنَّهُمْ مَعَرَّةٌ وَغَيْرٌ عَلِيمٌ لِّيُدْخِلَ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ مَن يَشَاءُ لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢٥﴾﴾ واته : همر نوانه‌بویون له‌میسر یان گرت و نمایه‌بشت بچته نار (مسجد حرام) واته (كهعبهیی پروز) ، وه ریشیان نهدا قوربانیه‌كانتان بگانه شویشی خوی ، وه نهگهر نغزان بدلایه له شاری سكهه بچن بهگزیاندا ، لغوانه بوو زور بیباران و نافردهانی نیساندار له نیوانان دا له نار بچن بی نمودی خوتان بی برانن تروش نوانه بین ، وه (خرای گوره) همر كسمی خوی محزنی بی بگات یان بییوبت ده‌هفته بفر بهزبمی خوی ، نهگهر لهم شویندها نه‌ما یان یان لا چور بان ، بی گومان كافران یان خواته‌ناسه‌كاني دورچاری نازاریکی به نیش ژان دهكردن ...!! بهلی (خرای گوره) باسی كافرائی عمرمی بت پمرستی قوربیشی و وه نوانعی كه حمزه‌كمن یارمعتبان بدهن له زی بیغه‌میسری خوا ﷺ ، همره‌ها (خرای گوره) ددفرمویت : ﴿هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ واته : نمر كافرانه تنهنا نوانن ،﴿وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ بپونه بفر بهست یان له‌میسر له پیردم ریگیان كه برز بژ مالی (خرای گوره) واته : (مسجد حرام) یان (مسكههیی پروز) كه ده بوو نیروه تیبای دا بن چونكه نیروه خلكی نم شوینه پروزنن ، ﴿وَالْهَدْيِ مَعَكُومًا أَنْ يَبْلُغَ حَيْلَهُمْ﴾ وه نمایه‌بشت قوربانیه كه بگانه شویشی خوی ، نه‌میش له سته‌مكاری و لاساریانوره بوه نمر قوربانیه‌نهی كه گلیان داپوره (٧٠) وشتر بوو ، ﴿وَلَوْلَا رَجَالٌ مُّؤْمِنُونَ وَنِسَاءٌ مُّؤْمِنَاتٌ﴾ نهگهر بیباران و نافردهانی نیساندار نعیویرایه له ناربانداكه باروبره‌گهی ناشكرا نه‌كردبوو له ترمی نوان و له بفر گیاشی خویان ، وه زالمان ده كردن به‌سزایاندا دهتان كوشش و همه‌مورتان له نار دهبردن بهلام له نیوان نواندا بیباران و نافردهانی موسلمان همیون له‌كاشی شعر و كوشتارو چدنگه كهدا نعتان دناسین . ﴿لَّمْ تَعْلَمُوهُنَّ أَنْ تَطَّوهُهُنَّ فَتُضَيَّبَنَّكُمْ فَتَنَّهُمْ مَعَرَّةٌ﴾ واته : نه تان دناسین و دهیون به زیر بیبتانه‌ره و لغویوانی نیروه و كافراندا نمر موسلمانانه له نار دهچون ،وه نیروه‌ش تروش گونا‌ه تاران دهیون ، ﴿وَيَغْتِرَ عَلِيمٌ﴾ بهیی نمودی خوتان ناگادار بین ، ﴿لِّيُدْخِلَ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ مَن يَشَاءُ﴾ واته : (خرای گوره) تتر له كهی درا خست بو نمودی نیسانداران زرگاریان بیی له نارباندار زوزیشیان بگمریتوره و موسلمان بین ، پاشان (خرای گوره) ددفرمویت : ﴿لَوْ تَزَيَّلُوا﴾ واته : خژ نهگهر نیسانداران جیا بویونایهتوره له كافره كان كه له‌گهل كافره كان تیکه‌لار بویون ، ﴿لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿﴾ واته : زالمان ده كردن به سزایاندا دهتان كوشش به‌شویه‌بگ قران ده‌كردن كوشتاریکی زوزرتان لی ده كردن .

له (حجر كوری خلف) — رهمشی خرای لی بیت — دلایت : گویم له (عبدهاللہ ی كوری عوف) — خرا لی رازی بیت — دهی ووت : گویم له (حنید كوری سبع) بوو — خرا لی رازی بیت — دهی ووت :)) له سزایایی زژده له دژی بیغه‌میسری خوا ﷺ كوشتارم ده‌كردوو كافر بوو ، بهلام له کوتایی زژژ دا له گهل بیغه‌میسری خوا كوشتاری كارفرم ده‌كرد موسلمان بورم ، نا له‌م كاته دای نمر نایهته دابهزیه خواربوه كه (خرای گوره) ددفرمویت : ﴿وَلَوْلَا رَجَالٌ مُّؤْمِنُونَ وَنِسَاءٌ مُّؤْمِنَاتٌ﴾ نتیجا نیسه (٩) كسم بویین (٧) بیبار (٢) نافردهت .) ^١ وه له (عبدهاللہ كوری عباس) — خرا لی رازی بیت — دلایت : هاتنه خواربوری نم نایهته كه (خرای گوره) ددفرمویت : ﴿لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿﴾ واته : ((روشمی تتریل)) به وانای جیاكردنومه (قبز) نیوان نیساندارو كافر ، یان جیاوازی كردن له نیوان نیساندران و كافرائی بت پمرستدا ، كافرائیش (خرای گوره) سزا یان ده دات به سزایه‌کی به نیش و ژان به كوششی نوان)) ^١ له (سعید ی كوری جبیر) — خرا لی رازی بیت — ده لیت : روشمی﴿مَعَكُومًا﴾ واته : (عبوسا) واته : زیندانی كاراره یان بهندكاره)) ^٢ له (مالك كوری زینعه ی بارکی مریم ی نغسلوی) — خرا لیبی رازی بیت دلایت : من شایهت حالی بیوم له گهل بیغه‌میسری خوا ﷺ له زوژی درهخته كه دا واته : درختی (بیعة الرضوان) كه تنیدا بهندكارا بویین له لاینن كافرائی قوربیشه وه (خرای گوره) هیدایشی داین و رینشویی كردین ریگای راستی بی نیشاندان بین ، پیش نمودی په‌گین به شویشی مه‌بست ، همدلیك له كافرائی مشریلك ، ووتیان : نهی محمد چی دای لی كردویی تتر نمر كسانه بینیشه لای نیسه له كاتیكدا نیسه رقصان لی یانه ، نتیجا بیغه‌میسری خوا ﷺ فرموسو ی نمر كسانه له نیروه باشتر و خیر ترن رده باب و باپراستان ، چونكه باروبریان هیناره به (خرای گوره) و به زوژی دوابی ، بوهی ی كه نفسی منی به‌دهسته (خرای گوره) لغوانه رازییه)) ^١

﴿الْهَدْيِ﴾ واته : مه‌بست لهم روشمیده‌ا بوه وشتر و مه‌لاتانه ده ووتربت كه لغوره‌لاتانوره دیاری نه‌كرین و ردهانه نه‌كرین بو شاری سكهه تا له (سینا) دا سمر بفرین له ریگای (خرای گوره) دا ، لوه دا مه‌بست لغو (٧٠) وشتره بوو كه له‌سفرمسانی بیغه‌میسری خوا ﷺ دیاری كران و هینران ، له (حودیبیه)دا بفرگری كران ^١.

Commented [MFF]:

Commented [MFPRT]:

^[1] لغوة طرانی فی التکر (٢١٠/٢) ج١: ٢٢٠ ، السوطی فی (فرد السننور) (٥٠٢/٢)

^[2] تنعیب التنبیب (٢١٣/٤) (٤٨٦/٢)

^[3] السوطی فی فرد السننور (٥٢٤٠٥٢٢٢٦)

^[4] الطیبی فی مجمع الزوائد (٤٨٧) السوطی فی فرد السننور (٢٣٥٢٦)

^[5] نغسلوی قورانی ببور (مستمسکه لا مشان صاعداوز) (٢٥٥٢١)

آشنایان: باگلی شعبیب کوردی

٣٧٠٢٣-٥١٤٤٤

نوویستی: گاسم محسن عولا

﴿إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ. وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ۝٢٦﴾ **الْفَتْح** : ٢٦

﴿**إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ**﴾
كاتێك نەوانەى یى باروهر بوون دەمار گۆریان خستە دنیانەوه ،﴿**حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ**﴾
كە دە مار گۆرى جاهیلی و نەفاسى یە ،
﴿**فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ**﴾
جا (خوای گەوره)ئش دنیایی و نارامى و نۆقرەیی خۆى ناردە خواریوه ،
﴿**عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ**﴾
بۆ پیغه‌مبەرەكەى ﷺ و نێمانداران یان باروهرداران دا ،
﴿**وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى**﴾
و نێماندارانى پابەند كرد بە ووشەى (لا إله إلا الله عند رسول الله)
و ،
﴿**كَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا**﴾
و نەوان بە ووشە یە شیار تر بوون ،
و دە بوون بە خاونى ،
﴿**وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ۝٢٦**﴾
و یى گومان (خوای گەوره) بە هە موو شتیك ناکادار و زانیایە ، بە ئى یى گومان كە (خوای گەوره) دەفرەموویت :
﴿**جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ**﴾
واتە: لە و كاتەدا سزامان دەدان : كە نمو كافرو یى باوهرو بت پەرستانە كەللە رەقى و نەفاسى جاهیلی خۆیان خستە كارو گۆریان بە بەلگە و نیشانەو مەنتقى عەقل ئەدا ، نیکراو ووتیان : سویتەمان بە (لات و عوزا) نا هیلین موسلمانەكان بێشە تار (مسجد حرام) یان كەغەبە پیرۆز دا ، هەرودە ها نەیانەهێشت لە سەرئای رێكەوتنى نامەى (خودیبیە) دا رستەى (بسم الله الرحمن الرحيم) و (عند رسول الله) بنوسى...!!
نیتەر نەره بوو (خوای گەوره)
﴿**فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ۝٢٦**﴾
دنیایی و نارامى و خۆكرى نۆقرەیی خۆى ناردە خواره و دە بۆ سەر دل و دە روونى پیغه‌مبەرەكەى ﷺ و نێمانداران دا ، هیچ دەمار گۆریەك نەى گرتن ، بە مەرج و پەهاسى خۆیان بەرانبەر بە كافرو موشریکان رازى بوون و رێكەوتن نامەى (خودیبیە) ئى كەوتەوه ، كە نمو رێكەوتن نامەیه دەروازەيك بوو بۆ فەتح كردنى (خەیبەرى جودله كە و فتح كردنى شاری مەكەى ئى كەوتەوه ، وە ا، هەمان كات دا (خوای گەور) خۆشى نارامى دافەرمانى ناسۆدەى بانگەوازی بەكتایپرستى خستە نێو دلى موسلمانانەوه ، نمو بانگەوازیەى ووشەى (لا إله إلا الله عند رسول الله) بەهیز تر كرد لە دل ی موسلمانان رای ئى كردن ریز لە مالى (خوای گەوره) بگرن واتە : ریز لە حەرسى مەككە بگرن ، شەرو كوشتارو چەنگى تێدا نەگەن ، بەلى بە هەلوێستى نا مەردانەى بت پەرستان ، بەهێندى و نارامى لەسەر بە كتایپرستى خۆیان بەرەوام بوون ، و دە دلسۆزى بوون بۆ پیغه‌مبەرەكەیان و نایەكەى خۆیان كە پەيامى هەموو پیغه‌مبەرانە بەكتایپرستى و رستەى (لا إله إلا الله) ، یى گومان موسلمانان شیارى نمو بوون و لە تەهلى ئەمۆن كەلسەر (تەوحید) دلسۆزى بۆ نایین بەرەوام بن ، كە هەرچى پیغه‌مبەرى خوا ﷺ یى رازى بیت و فەرمانیان یى بكات نەوانیش رازى بن و فەرمانەكانى حى بەجى بگەن ، بەلى چونكە نەوانە واتە : نێمانداران لە تەهلى خیر چاكەن بە پور باوهرى پاك نیکەره ، یى گوما بۆ هەمیشە (خوای گەوره) ناکادارو بێنايه وە زانیایە كى شیارى خیر چاكیە و كیش شیارى شەرو خراپەیه ...!!
وروشەى ﴿**كَلِمَةَ التَّقْوَى**﴾
بە چەند چۆریك تەفسیر كراوه :

١-بسم الله الرحمن الرحيم — عند رسول الله .

٢-لا إله إلا الله وحده لا شريك له .

٣-لا إله إلا الله و الله أكبر .

٤-لا إله إلا الله .

٥-لا إله إلا الله عند رسول الله .

٦-بسم الله الرحمن الرحيم .

٧-لا إله إلا الله وحده لا شريك له ، له ملك وله الحمد وهو على كل شىء قدير .

٨-دامعزائندن پەهان بێرته سەر .^١

له (عاجد) – رەجەتى خوا ئى بیت – دەلیت : ﴿**وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى**﴾
واتە : دلسۆزى و نەخلاص یان نیهت پاكى .^٢
وله (سعید كۆرى جیبر) – رەجەتى خوا ئى بیت – دەلیت : ﴿**وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى**﴾
واتە : لا إله إلا الله ، جیهاد و تى كۆشان لە پێتاری خوا دا .^٣
بەلى یى گومان بت پەرستانى قورەیش لە رۆژى (خودیبیە) دا كە رێكەوتنیان لە گەل موسلمانان ئەجام دەدا ، زۆر قینە ئەدل و رەق نەستوور بوون بە رانبەر بە پیغه‌مبەرى خوا و ﷺ موسلمانان ، بە خۆ لووت بەرزى خۆ بەگەوره زانى رووشتیكى زۆر ناشرین رەفتاریان دە كرد ، كاتێك هاتنە سەر نمو بەشەى كە هەردوو لا رێكەوتنى لەسەر بگەن ، لە رۆژى (خودیبیە) دا پیغه‌مبەر و موسلمانان فەرەمویان : (بسم الله الرحمن الرحيم)
و دە بنوسن عند رسول الله ﷺ ، نەره نمو بت پەرستانە زۆریان پێناخۆش بوو رقیان هەلسا ، وە رێگەرشیان كرد لە موسلمانان كە نەجن بۆ مەككەى پیرۆز بۆ عەمرە كردن ، بەلى ﴿**إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ**﴾
(التن:١٦٦)واتە: نەوانەى خولەنماس بوون یان یى باوهر بوون دەماگیو و رەق قینەیان خستە نێو دل پانەوه ،نمو رق قینە و دەمار گۆریە دەمارگۆرى نەفاسى و جاهیلیە ، كاتى رەختیان كردەوه نووسیتى (بسم الله الرحمن الرحيم) ، وە رێگەیان كرد لەوى كە پیغه‌مبەرى خوا ﷺ لە گەل نێمانداران چەنە شارى مەككە لەو سالا دا تا خەلكى نەلیت : چورته مەككەوه زالیوون بەسەر قورەیشدا .
﴿**فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ۝٢٦**﴾
نەو سا (خوای گەوره) نارامى و هیواش نۆقرەیی خۆگرەى ناسۆدەیی خستى دلى نێماندارانەوه ، هەرودا ،﴿**وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى**﴾
نەم رستەیه پیرۆست كرد بە موسلمانانەوه ،واى چەسپانانەد تا مەردیان کوتا رستەى موسلمانان رستەى (لا إله إلا الله) بیت ، نەك هەر بە زووبان بیت بەلكو بە كارو كردەوه كانییان ، بەلكو بەر رستەى بەكتا پەرستى لە ووشە وماناكەى دا بە ئەوازی ئى حالى بیت ، وە حالى بوونبك كە لە كارو كرداریش دا رنگ بەدانەوه ، نەك ئەوى كە نمو زۆ نێمه تەنها بە زووبان نەلین : بەلام عمل یى ناكەین نێزەه كان بە چاكى ناكەین زكاتى مالى خوا بە چاكى دەر ناكەین زۆز بەى كاتى رێگری لە خراپە ناكەین ،بوه فەرمان بەتەواى بەچاكە ناكەین ، بەلى هەموو كارو كردەوه هەلسو كەتێكمان دژایەتى بەكتایپرستیه لەم زمانەدا ، بەلام پێشینه‌چاكەكان بەهیز ترو دامەزراو نەر بوون بۆ رستەى (لا إله إلا الله) زۆر چاك لە ماناكەى تى گەبشتبوون ، مەرجه‌كانى (لا إله إلا الله) یان بە ئەوارەتى و یى كەم و كورى بەجى دەهینا ، ﴿**كَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ۝٢٦**﴾
یى گومان نەوان حەقى رستەى (لا إله إلا الله) یان دە دا شیار تر بوون ، هەرودا (خوای گەوره) زانست زانیاری بەسەر هەموو شتیك دا هەیه .

^[1] ئیسیری قورەش پیرۆز (بەموستامە لا عشان عبدالعزیز) (١٥٧٦)

^[2] ابن کثیر فى تفسير القرآن العظيم (٦٨٧٦)

^[3] ابن کثیر فى تفسير القرآن العظيم (٦٨٧٦)

ئوسیتی : گاسم محسن عویلا

٢٠٢٣-١٤٤٤هـ

﴿مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَبِدَاءٌ عَلَى الْكُفَّارِ رَحْمَاءٌ بَيْنَهُمْ تُرْهَبُهُمْ رُحْمًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيَّئَاتِهِمْ فِي رُجُوهِهِمْ مِّنْهُ . أَفَرَأَىٰ أَلْسُجُودًا ذَٰلِكَ مَتْلُوهُمْ فِي الْقَوْرَةِ وَمَتْلُوهُمْ فِي الْأَنْجِيلِ كُزُوجٍ أَخْرَجَ شَطَنَهُمْ فَكَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَىٰ عَلَىٰ سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيُغَيِّظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾﴾ [الفتح : ٢٩]

﴿مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ﴾ عهده ﷺ پیغه‌سیری خواجه ، ﴿وَالَّذِينَ مَعَهُ﴾ نمو هاره‌لامش یان نیشانداره‌دهش که له‌گه‌لیدان ، ﴿أَبِدَاءٌ عَلَى الْكُفَّارِ﴾ به رامبەر بی باوران تورنهر تیزه ، ﴿رُحْمَاءٌ بَيْنَهُمْ﴾ له نیوان خویاندنا به به‌زیه‌ین ،واته له موسلمانان و نیشانداران له نیوان خویاندنا به به‌زیه‌ین ، ﴿تُرْهَبُهُمْ رُحْمًا سُجَّدًا﴾ دیان بیس (هم‌بیشه) له کورتوش و سوچه برده‌ندان ، ﴿يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا﴾ هه‌ی هه‌ی و ره زامه‌ندی (خه‌ی گه‌وره) ده‌گن ، یان دارای فه‌ول و رازی بوونی (خه‌ی گه‌وره) ده‌گن ، ﴿بَيْنَاتِهِمْ فِي رُجُوهِهِمْ﴾ نیشانه‌یان له‌ناره‌ارایانیندا دیاره ، ﴿مِنَ الْأَسْجُودِ﴾ به هه‌ی زۆری سوچه برده‌ یانه‌وه ، ﴿ذَٰلِكَ مَتْلُوهُمْ فِي الْقَوْرَةِ﴾ جا نه‌وه هاره‌له به‌ریزه‌انه فه‌ونه‌ی سیغه‌تیان بوو له (توراته) دا ، ﴿مَتْلُوهُمْ فِي الْأَنْجِيلِ﴾ وه فه‌ونه‌ی سیغه‌ ته‌کانیان له (ته‌غه‌لیشدا به (﴿كُزُوجٍ أَخْرَجَ شَطَنَهُمْ﴾ وه دره‌ختی یان رووه‌کی کوشتر کاله‌ وایه ره‌گه‌کی ده‌ر کردیته یان چه‌گه‌ره‌کی ده‌ر کردیته کهسک یان سه‌وز بووسی ، ﴿فَكَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ﴾ نه‌جا ره‌گه‌کی یان چه‌گه‌ره‌کی به‌هیز کردی و قایم بوو بی ، ﴿فَاسْتَوَىٰ عَلَىٰ سُوقِهِ﴾ جا له‌سهر قه‌ده‌گه‌ی خویدا ریک بیک وده‌سایته ، ﴿يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ﴾ نه‌وه‌نده جوان بیته که جوته‌اره کانی یان فلاحه کانی سه‌ر سام کردیته ، ﴿لِيُغَيِّظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ﴾ تا به زۆر بوونی هاره‌لامنا ، داخ و مه‌راق بدا به‌ کافران ، ﴿وَعَدَّ اللَّهُ﴾ (خه‌ی گه‌وره) به‌لینی هاره‌ یان به‌یانی هاره ، ﴿الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ﴾ به‌ وانه‌ی که باوریان هینه‌اره کاه‌ر کرده‌ی جا‌که نه‌عام ده‌دن ، ﴿مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾﴾ نه‌وا (خه‌ی گه‌وره) لی یان خۆش ده‌یته لی یان ده‌بوریته ،باهاداشتی به‌کجار گه‌وره یان ده‌سه‌ ده‌ گه‌ویت !!!

به‌لی له نایه‌ ته‌دا به‌که‌م چاره‌ ده‌سه‌ یی ده‌ به‌ سیغه‌ ته‌کانی پیغه‌سیری خوا ﷺ نمو سیغه‌ تانه‌ی که بت به‌رستانانی قه‌ره‌یش دانیان یی دا ده‌نا که نوته‌ی قه‌ره‌یش له ریکه‌رتشی (خو‌دیبه‌) دا که (سوه‌لی کوری عه‌ر) بوو به‌رگری کرد که بنه‌وسری له ناهه‌ی ریکه‌رتنه‌ که‌دا ﴿مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ﴾ واته : عه‌ده ﷺ پیغه‌سیری خواجه ، بی گومان شاه‌ینی دانی (خه‌ی گه‌وره) له سه‌ر پیغه‌سیری خوا ﷺ وده‌سه‌ و سه‌نای به‌م سیغه‌ته‌ نیتیر باله‌ترین و به‌رز ترین به‌له و پایه‌ به‌ ، هه‌چی تری نادیته ، چونکه کانی نه‌م سیغه‌ ته‌ی هه‌موو ده‌بی که‌بیشته‌به‌ ته‌وه‌ به‌ری راده‌ و ده‌رجه‌ به‌له‌ی هه‌موو خۆره‌وست و سیغه‌تیکی پاک و به‌رز و جانی هه‌موو هه‌ره‌قایه‌تی ، نه‌بی دوور بیته له هه‌موو گه‌ره‌ و له که به‌کی خه‌راب که راده‌ی مو‌قاییته‌ی بی ی به‌سه‌ ته‌بیته ، به‌هه‌ی نه‌م سه‌ره‌قه‌ جواره‌ خۆره‌وست به‌رز ته‌وه‌ بیسه‌ه‌ایه‌ راده‌ به‌له‌ی هاره‌لان و نیشانداریته‌ی بی به‌رز بوویه وه له (توراته و نیشجیل) دا ، ﴿الَّذِينَ مَعَهُ﴾ (خه‌ی گه‌وره) وینه‌وه شیوه‌وه فه‌ونه‌ی نه‌م کومه‌له نیشانداره‌ روون ده‌ه کانه‌وه ، له چه‌نده باره‌ روویه‌گه‌ره ، نمو که‌سه‌نه‌ی له‌گه‌ل پیغه‌سیری خوا ﷺ بوون ، واته : نیشانیان یی هینه‌اره یان باوریان یی هینه‌اره به‌یره‌وه‌ی نایه‌که‌کی ده‌گن فه‌رمانه‌کانی جی به‌جی ده‌گن و دوور ده‌که‌نه‌وه له قه‌ده‌غه‌ کراهه‌ کانی (خوا) و پیغه‌سیره‌که‌ی ﷺ نه‌وامش نه‌م جو‌ره‌ سیغه‌ته‌یان هه‌مه‌ له که‌سه‌نه‌ن که‌نیشانداران به‌و سیغه‌ تانه‌وه :

١- ﴿أَبِدَاءٌ عَلَى الْكُفَّارِ﴾ زۆر به‌تین و ده‌ل ره‌قن به‌رانبه‌ر کافران و بت به‌سه‌ت و ده‌رمانانی نایشی نیشلام ، له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا که بابو براو خه‌زم و که‌سیان تیدا بوو ، به‌لام ده‌بیته له بیناری نیشلام دا نه‌م په‌وره‌ده‌یه‌ خه‌مایه‌تیه‌ دوور تریک ژیر بی به‌کریته ، چونکه بنه‌ویسه‌ت له‌سه‌ر نیشانداران خۆسه‌ویسه‌ت ته‌نها له بیناری خه‌ی گه‌وره‌ بیته ، وه‌رق لی بوونه‌وش ته‌نها له‌بی ناری خه‌ی گه‌وره‌ بیته ، خۆ ته‌گه‌ر نه‌م جو‌ره‌ سیغه‌ته‌ نه‌بی نیشمان و باوره‌ وه‌رناگه‌ویته .،

٢- ﴿رُحْمَاءٌ بَيْنَهُمْ﴾ ده‌ل نه‌رم و خاوه‌ن به‌زیه‌ین له نیوان خویاندنا .

٣- ﴿تُرْهَبُهُمْ رُحْمًا سُجَّدًا﴾ نه‌یان بیس زۆره‌ی کاته له‌رکوع و سوچه‌دان ، واته به‌ره‌ده‌رام خه‌ریکی عبه‌اده‌ت کردن ته‌نها بو (خه‌ی گه‌وره) هه‌ر سه‌ر یان له‌رکوع و سوچه‌ده‌ دایه .

٤- ﴿يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا﴾ مه‌به‌سه‌ت و نیشازیان له‌ کاه‌ر کرده‌وه کانیاندا ته‌نها ره‌زامه‌ندی (خه‌ی گه‌وره) یان ته‌ویته ،باهاداشته و فه‌رزل و ره‌ زامه‌ندی (خه‌ی گه‌وره) یان ته‌ویته ، ته‌نها مه‌به‌ستیان رازی بوونی (خه‌ی گه‌وره) .

٥- ﴿بَيْنَاتِهِمْ فِي رُجُوهِهِمْ مِّنَ الْأَسْجُودِ﴾ روو خه‌اریان ده‌ناسه‌رتسه‌وه به‌ دورخی زۆر سوچه‌ده‌ برده ، کانیکه سه‌ره‌ج به‌رین هه‌سه‌ت به‌و نیشانه‌یه‌ ده‌کریته .

ههروهه (خرای گهروه) ده‌فرموییت : ﴿وَلَا تَطْلُونَ مَوَطِنًا يَغِيظُ الْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوِّ نَيْلًا إِلَّا كَيْبَ لَهُمْ يَوْمَ عَمَلٍ صَلِحٍ﴾ .^١
' واته: وه نه ده‌چورته ههچ شویینهك و وه بیان نه‌ده خسته ههچ جیههك بی باوه‌ان بی سه‌فله‌ت بن و ده‌ستیان له ههچ دوژمشهك نه‌ده‌وه‌شان ، كه نه‌بیت هوی نه‌روی به كارو كرده‌ویه‌كی چاك بو یان تۆمار نه‌كریت .!
ههروهه (خرای گهروه) ده‌فرموییت : ﴿هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلٰی مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّىٰ يَنْفَضُوا وَيَلَهُ خَزَائِنُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنْفِقِينَ لَا يَقْفَهُونَ﴾ .^٢
' واته: نه‌وانه كسانه‌یك ده‌ین به‌هلگی : نال و سامان سه‌به‌خشن به‌و كه‌سه‌نه‌ی كه له‌ده‌روی بی‌هه‌مه‌یری خرا دان ﷺ ، تا بلزوی لی بكن .!!
مه‌بهستیان هه‌زارانی كوچكه‌رانه ، نه‌ی نازانن هه‌رچی كه‌هه‌ینه‌كان هه‌یه له ناسانه كان و زویدا هه‌ر (خرای گهروه) خاوه‌تیانه ، به‌لام دور روده كان تم راستیه تینه‌كان و له نه‌ینه‌ه كان سه‌ره‌ده‌ر ناكن.!! ﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾ .^٣
' به‌لی بی گومان (خرای گهروه) به‌لیتی و به‌هه‌انی داوه به نیسانداران نه‌وانه‌ی كارو كرده‌وی چاكه نه‌هه‌ام ده‌دن ،نه‌وانه (خرای گهروه) لی یان خوش ده‌بیت و ، وه به پاداشته‌كی به‌كچار كه‌رومیان ده‌دریته‌وه ، له به‌هشته‌دا.هه‌روهك ده‌فرموییت: ﴿وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ أُولَئِكَ مِنْهُمُ الْمُتَجَرِّبُونَ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَٰلِكَ أَجْرُ الْعَظِيمِ﴾ .^٤
' واته : (خرای گهروه) له وانه‌ی كه په‌شكه‌وتن واته : هاره‌لانی بی‌هه‌مه‌یری خرا ﷺ .
یه‌كهم كهم بوون له نیسه‌لام بوون و خزمه‌ت كرده‌ی نیسه‌لامدا له كاروانی كوكرمان و نه‌نضاره كان واته نه‌شتیوانیان ، نه‌وانه‌ی كه به‌ریكه‌ی بیه‌كی شوینیان كه‌وتیون ، رازی بووه و نه‌رانبش له‌و رازی بوون ، كه باه‌ه‌كانی به‌هه‌شتی بو ناماده كرده‌ون كه چه‌نده‌ها روه‌یار به به‌رودم كوئشه‌ك كانی و به ژیر دره‌خته كانیدا ده‌روات ، هاره‌ی له‌كهل بو هه‌میشه نه‌مری وه بو هه‌میشه‌ش ژیرانی نه‌براره تیه‌ادا ده‌مینه‌وه ، نه‌و سه‌ر نه‌هه‌امه سه‌ركه‌وتنه‌كی ژۆز گهروه به ...!

١-سوره‌ قه‌وره ١٢٠.

٢-سوره‌ الشفقه‌ون ٧.

٣-سوره‌ قه‌وره ١٠٠.

٤-سوره‌ قه‌وره ١٠٠.

سه ر چاوه کان

- 1- صحیح البخاری
- 2- صحیح المسلم
- 3- سنن ابو داود
- 4- سنن الترمذی
- 5- سنن النسائی
- 6- فتح الباری
- 7- مسند الامام أحمد
- 8- تفسیر طبری
- 9- تفسیر ابن کثیر
- 10- تفسیر فتح القدیر الامام الشوکانی
- 11- الریحق المختوم
- 12- صحیح الجامع شیخ لالبانی
- 13- عهدة تفسیر
- 14- السنن الکبری للبیهقی
- 15- مجمع الزوائد المینی
- 16- تحف الهمرة ابن حجر العسقلانی
- 17- تاریخ بغدا خطیب بغدادی
- 18- سیرة النبوة لابن هشام
- 19- تفسیر مجاهد
- 20- دلائل النبوة للبیهقی
- 21- مجموعة الفتاوى الاشیخ الاسلام ابن تیمیة
- 22- تفسیر ابن عاشور
- 23- تفسیر الدر المنثور للسيوطی
- 24- تفسیر التسمیل لعلوم التنزیل (ابن دزی)
- 25- صحیح ترغیب شیخ الالبانی
- 26- تفسیر عبدالرزاق
- 27- تفسیری نامی ماهوستا (عبدالکریمی مدرسی)
- 28- تفسیری قورئانی بیوز ماهوستا (مه زاری موکریانی)
- 29- تفسیری روه وان مه لا (محمودی که لا له بی)
- 30- تفسیری قورئان ماهوستا مه لا (عومئان عبدالعزیز)
- 31- تفسیری توجید (عبدالقادر توجیدی)
- 32- تفسیری قورئان ماهوستا (محمد صالح باهوکی)
- 33- تفسیری قورئان موستا (صلاح الدین عبدالکریم)
- 34- تفسیری قورئان له که ل وم رکیرانی مالکاتی (خادم الحرمین الشریفین)
- 35- تفسیری راهان ماتو مه تفسیری قورئان ماهوستا (احمد کاکه محمود)
- 36- تفسیری کلام المئان وم رکیرانی له کوردی (عباس محمد امین)

- ٣٧- اسباب نول القرآن به كوردی (خدر ههد خه تي)
- ٣٨- تفسيری این كئیر به كوردی وه ركیزاتی (علی حاجی عبدالله بریسی)
- ٣٩- كۆلۆی سه رهوور وه ركیزاتی به كوردی (بكر ههه صدیق عارف)
- ٤٠- زبانی تازیانهان (حبيب محمد سعید)
- ٤١- زبانی بیغه مهنری خوا ﷺ له قورتان وه رهووده محمد هه لا فائق شماره زووری
- ٤٢- بوخته زبانی بیغه مهه ر ﷺ ماهوستا (علی یاسر)
- ٤٣- زبانهمی بیغه مهه ر ﷺ ب الصلابی به كوردی (احسان برهان الدین)
- ٤٤- اقتزان التیران محمد النحرین به كوردی ماهوستا هه لا (رشید بهکی بیان)
- ٤٥- ذكر واحدی فی الوسط
- ٤٦- المیشی فی مدهع التواند
- ٤٧- این القیم زاد الهعاد
- ٤٨- صحیح سیره النبویه
- ٤٩- سیره النبویه فی ضوء المصادر الاصلیه
- ٥٠- شرح التووی علی صحیح مسلم
- ٥١- ائزجه این ابی شیهه
- ٥٢- تفسیر محیط لابن حیان
- ٥٣- تفسیر مقاتل بن سلیمان
- ٥٤- ائزجه این جریر
- ٥٥- ائزجه ابن عساکر
- ٥٦- ائزجه البیعقی
- ٥٧- ائزجه عبدالرزاق
- ٥٨- عزله للسیوطی
- ٥٩- البدایة والنهایة این کئیر
- ٦٠- طیرانی فی الکبیر
- ٦١- البیعقی فی الدلائل النبویه
- ٦٢- روض للفق السعیمی
- ٦٤- تفسیر التووی
- ٦٥- تفسیر القرطبی
- ٦٦- مقایسه الفه لابن فارس
- ٦٧- تذهیب التذیب
- ٦٨- تفسیر الدر المشهور للسیوطی
- ٦٩- تخریج مسند الانرادیووط شعیب
- ٧٠- طبقات

